ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНКУРС
ЕСЕ ТА МАЛЮНКІВ

Я маю право на життя

ЗБІРНИК ТВОРЧИХ РОБІТ
ПЕРЕМОЖЦІВ І ПРИЗЕРІВ

ЛЮДИ
ІДЕЇ
ГІДНІСТЬ
СВОБОДА
МАЙБУТНЄ

ТВОРЧІСТЬ
ЩО
ЗМІНЮЄ
СВІТ

ЖИТТЯ
ЗАВЖДИ
ПЕРЕМАГАЄ

УКРАЇНА
2026

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

за підтримки:

**МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВА МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ...

КОНКУРСНІ РОБОТИ

...

ЕСЕ · МАЛЮНКИ

**Київ
Видавництво «Людмила»
2026**

УДК 373.091.27:[821-4+74]:342.761-053(477)”364”
Я 11

Висловлюємо щиросердну вдячність нашим партнерам:

- *Товариству з обмеженою відповідальністю «Видавничий центр "Академія"»*
- *Загальнонаціональній правовій газеті «Юридичний вісник України»*
- *Наливайку Олегу Ігоровичу, голові Держкомтелерадіо України*
- *Платок Ганні Михайлівні, президентці Міжнародного благодійного фонду «Здоров’я майбутнього»*
- *Сопілко Ірині Миколаївні, президентці громадської організації «PROstir нових можливостей»*

Рекомендовано до друку Вченою радою
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 2 від 24 вересня 2026 року)

***За загальною редакцією –** доц. Горінова Павла Валерійовича*

Конкурсний комітет:
Андрущенко Віктор Петрович (голова),
Драпушко Ростислав Григорович (заступник голови) та інші.

Я 11 **Я маю ПРАВО на життя…** : конкурсні роботи. Есе. Малюнки / Конкурсний комітет : В. П. Андрущенко (*голова*), Р. Г. Драпушко (заст. голови) та ін. ; за заг. ред. П. В. Горінова. – Київ : Вид-во «Людмила», 2026. – 106 с.

У збірці вміщено есе та малюнки переможців та призерів ІІІ Всеукраїнського конкурсу *“Я маю ПРАВО на життя”*, що проводився серед учнів і вихованців 8-11 класів закладів загальної середньої та позашкільної освіти, членів дитячих і молодіжних громадських організацій України на базі Соціально-гуманітарного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова у січні-червні 2026 року з метою привернення уваги до порушених прав українських дітей і молоді, які постраждали від російської широкомасштабної збройної агресії проти України, розвитку відносин у різних сферах суспільного життя, популяризації європейських цінностей, демократичних принципів державного устрою.

УДК 373.091.27:[821-4+74]:342.761-053(477)”364”
DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-NF_SOTSGUM-JMPnaZ.-III.2026

© Автори матеріалів, 2026
© Конкурсний комітет, 2026
© Вид-во «Людмила», 2026

Шановні друзі!

Щиро вітаю вас із участю в ІІІ Всеукраїнському конкурсі, який об'єднав талановиту молодь з різних куточків нашої держави навколо осмислення однієї з найважливіших людських цінностей – права на життя. Це право є основою правового порядку, фундаментом свободи, людської гідності та можливості кожної особистості реалізувати свій потенціал.

Сьогодні Україна проходить через складні випробування, що вимагають від кожного громадянина мужності, стійкості та глибокого усвідомлення відповідальності за майбутнє держави. У такі часи особливого значення набуває голос молодого покоління – небайдужого, творчого, здатного мислити, аналізувати та пропонувати власне бачення суспільного розвитку.

У цей день ми з особливою вдячністю згадуємо Збройні Сили України, які щодня боронять нашу державу, наше майбутнє і саме право українського народу на життя, свободу та гідність. Саме завдяки їхній мужності молоде покоління має можливість навчатися, розвиватися, творити й відкрито висловлювати власні думки.

Представлені на конкурс роботи переконливо засвідчують високий рівень громадянської свідомості їхніх авторів. У своїх есе та малюнках ви порушуєте важливі питання захисту прав людини, свободи, справедливості, безпеки та відповідальності. Кожна робота є свідченням вашого уважного ставлення до подій сучасності та прагнення зробити суспільство більш гуманним і справедливим.

Особливу цінність конкурсу вбачаю в тому, що він спонукає молодь творчо висловлювати власні думки, замислюватися над питаннями, що визначають людське буття: цінністю життя, свободою вибору, відповідальністю перед собою, родиною, громадою та державою. Такі роздуми формують зрілу особистість, здатну усвідомлено приймати рішення та відповідати за них.

ІІІ Всеукраїнський конкурс «Я маю ПРАВО на життя» вкотре підтвердив, що українська молодь є освіченою, талановитою та небайдужою до долі своєї країни. Ваші роботи надихають, спонукають до роздумів і дають підстави з упевненістю дивитися в майбутнє України.

Висловлюю щиру подяку учасникам конкурсу, їхнім батькам, педагогам, науковим керівникам та організаторам за підтримку молодих талантів, розвиток правової культури та виховання активної громадянської позиції.

Бажаю всім учасникам нових творчих здобутків, наполегливості у досягненні поставлених цілей, віри у власні сили та успіхів у реалізації найсміливіших задумів.

Слава Україні! Героям Слава!

***Віктор АНДРУЩЕНКО**,*
Ректор
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова,
член-кореспондент НАН України,
академік НАПН України,
доктор філософських наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки
України

Шановні учасники, наставники та організатори ІІІ Всеукраїнського конкурсу есе та малюнків «Я маю ПРАВО на життя»!

Щиро вітаю всіх учасників конкурсу, які своєю творчістю, небайдужістю та активною громадянською позицією долучилися до осмислення надзвичайно важливих для українського суспільства тем – прав людини, свободи, гідності та цінності життя.

Сьогодні молодь України є не лише майбутнім нашої держави, а й її потужною рушійною силою вже зараз. Саме молоді люди демонструють стійкість, відповідальність, готовність діяти, допомагати, брати участь у суспільних змінах і долучатися до розбудови сильної та незалежної України. Ваші ідеї, переконання та прагнення формують той фундамент, на якому будуватиметься успішна, демократична й сучасна держава.

Конкурс «Я маю ПРАВО на життя» відкриває можливість для молоді висловити власне бачення світу, поділитися думками й переживаннями, привернути увагу до важливих суспільних питань через слово та мистецтво. Кожна представлена робота є свідченням того, що українська молодь здатна глибоко осмислювати виклики сучасності, відстоювати принципи справедливості та усвідомлювати цінність людського життя.

Особливо важливо, що в умовах війни та складних випробувань молоде покоління не втрачає віри в майбутнє, продовжує навчатися, творити, реалізовувати свої таланти та працювати задля розвитку держави. Саме така молодь є символом незламності України та запорукою її успішного відновлення і подальшого поступу.

Висловлюю щиру вдячність педагогам, батькам, науковим керівникам та організаторам конкурсу за підтримку молодих талантів, створення можливостей для їхнього розвитку та виховання свідомих громадян України.

Переконаний, що цей збірник стане не лише підсумком творчого змагання, а й свідченням активної життєвої позиції української молоді, її прагнення до справедливості, свободи та відповідальності за майбутнє своєї держави.

Бажаю всім учасникам нових звершень, творчого натхнення, віри у власні сили та сміливості втілювати свої ідеї в життя. Нехай ваш талант, енергія та наполегливість допомагають змінювати світ на краще й будувати сильну, сучасну та успішну Україну.

З повагою

Матвій БІДНИЙ,
Міністр молоді та спорту України

Шановні учасники, наставники та організатори ІІІ Всеукраїнського конкурсу есе та малюнків «Я маю ПРАВО на життя»!

Щиро вітаю вас із нагоди проведення ІІІ Всеукраїнського конкурсу, який об'єднав талановиту молодь України навколо утвердження фундаментальних цінностей сучасного демократичного суспільства – поваги до людської гідності, прав і свобод людини, відповідальності та громадянської свідомості.

Сьогодні, коли Україна продовжує боротьбу за свою незалежність, територіальну цілісність і право на власне майбутнє, особливого значення набуває виховання покоління, здатного критично мислити, відстоювати демократичні цінності та брати активну участь у розбудові держави. Саме молодь є тією силою, яка визначатиме майбутній розвиток України, її освітній, науковий, культурний та суспільний поступ.

У цей час ми з особливою вдячністю вшановуємо Збройні Сили України, які щодня захищають нашу державу, свободу, гідність і саме право українців на життя. Завдяки їхній мужності діти й молодь мають можливість навчатися, творити, розвиватися та відкрито висловлювати власне бачення майбутнього України.

Конкурс «Я маю ПРАВО на життя» є важливою платформою для творчого осмислення актуальних викликів сучасності. Ваші есе та малюнки засвідчують небайдужість до суспільних процесів, прагнення до справедливості, повагу до прав людини та усвідомлення цінності життя як найвищого суспільного блага. У кожній роботі відчуваються щирість, відповідальність і бажання зробити власний внесок у формування кращого майбутнього.

Особливо цінним є те, що через творчість молоді порушуються важливі питання громадянської відповідальності, соціальної згуртованості, правової культури та національної єдності. Саме такі ініціативи сприяють формуванню активного громадянського суспільства та зміцненню демократичних засад нашої держави.

Висловлюю щиру вдячність учасникам конкурсу, педагогам, науковим керівникам, батькам та організаторам за підтримку молодих талантів, розвиток освітніх і виховних проєктів та відданість справі формування свідомого покоління українців.

Переконаний, що представлений збірник стане свідченням творчого потенціалу української молоді, джерелом натхнення для читачів та вагомим внеском у популяризацію цінностей свободи, справедливості, людської гідності та поваги до прав людини.

Бажаю всім учасникам нових звершень, успіхів у навчанні, творчого натхнення та впевненості у власних силах. Нехай ваші знання, талант і наполегливість слугують розвитку України та наближають нашу спільну Перемогу.

З повагою

Андрій ВІТРЕНКО,
заступник
Міністра освіти і науки України

Шановні учасники ІІІ Всеукраїнського конкурсу есе та малюнків «Я маю ПРАВО на життя»!

Щиро вітаю всіх вас із участю в цьому вагомому конкурсі, що вже став значущим у масштабах нашої держави. Ви продемонстрували власну креативність і готовність займати активну позицію у вирішенні важливих суспільних питань. Цей конкурс став можливістю для кожного з вас висловити свої переконання, відстоювати важливі цінності та запропонувати бачення того, яким має бути наше майбутнє.

Ваші творчі роботи, відображаючи глибоке розуміння прав людини, демонструють, наскільки важливо сьогодні говорити про свободу та права. Особливо зараз, коли наша країна переживає важкі випробування, ваша участь у цьому конкурсі є яскравим свідченням того, що молоде покоління здатне формувати власну позицію і впливати на розвиток нашого суспільства. Ваші есе та малюнки торкаються теми прав людини, є інструментом для висвітлення важливих етичних питань, які зараз стоять перед Україною.

Ваша робота є важливим внеском у побудову більш справедливого світу. Через кожен рядок і кожен образ ви виражаєте те, що хвилює наше суспільство, що потребує захисту і підтримки. Ваші творчі підходи вражають, а різноманітність тем, що ви підіймаєте, свідчить про вашу небайдужість та глибоке осмислення сучасних викликів.

Окремо хочу висловити глибоку вдячність нашим безстрашним Захисникам і Захисницям, які щоденно боронять нашу Державу від агресії, відстоюючи її незалежність та право кожного українця на свободу. Ваш героїзм, відвага та непохитний дух є тим, що дозволяє нам мати надію на світле майбутнє, в якому перемога стане символом свободи, гідності та справедливості. Ви захищаєте не тільки територію нашої держави, але й найголовніше право кожної людини – право на життя.

Важливо також підкреслити роль вчителів, керівників і батьків, які невтомно працюють над розвитком і підтримкою наших талановитих учасників. Ваші зусилля спрямовані на виховання нового покоління українців – розумних, свідомих і готових до викликів сучасності.

Бажаю вам натхнення, нових звершень та невичерпної енергії для досягнення поставлених цілей.

Слава Україні! Героям Слава!

З найкращими побажаннями,

***Павло ГОРІНОВ**,*
декан Соціально-гуманітарного факультету, професор кафедри права Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат юридичних наук, доцент, заслужений працівник соціальної сфери України

E C E

АНТОНЮК МАРК

учень 9 класу Михайлівського ліцею
Новомиколаївської сільської ради
Скадовського району
Херсонської області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ, АБО ВІЙНА Й ЖИТТЯ – РЕЧІ ЛЕДЬ СУМІСНІ

Коли в підручниках пишуть про права людини, усе здається зрозумілим; ба, більше – думаю, а хіба може бути по-іншому? Право на освіту, на свободу слова, на життя… Здається, що це щось гарантоване і незмінне. Але в останні роки у цьому можна було не раз засумніватися. Виявилося, що право на життя – це не просто рядок у документах, це те, що можна відчути тільки тоді, коли з'являється загроза його втратити. Тобто померти… від пострілу із російської гвинтівки СГД, від розриву снаряда, від атаки дроном чи ракетою – здається, можна довго перелічувати способи, як можна за лічені долі секунди розпрощатися із життям в умовах війни.

До початку повномасштабної усе здавалося простішим. Я маю право на життя в гармонії з природою та людьми. Це, ніби, очевидні речі: піти на прогулянку, не озираючись, слухати тишу, не думаючи про небезпеку, зустрічатися з друзями, яких ще «не розвіяло» по Україні та світу. Для школярів відчуття безпеки особливо важливе, бо саме в цей час формується самооцінка, довіра, плани на майбутнє.

Ще я маю право на життя у світі технологій та Інтернету – це досить природно для нашого новітнього покоління. Ми звикли вчитися онлайн, спілкуватися в месенджерах, знімати короткі відео для TikTok. Часто саме завдяки Інтернету з'являється оце бажане відчуття для кожного – бути частиною групи, спільноти, ділитися своїми цінностями та поглядами. А з іншого боку, добре, що у нас є хоча б Інтернет, який під час війни став ще важливішим: через нього ми дізнаємося новини, підтримуємо рідних, іноді навіть навчаємося під звуки сирен.

Найважливіше для мене – право на життя без війни, обстрілів і окупації. Але у мене це право відібрали… Для мене війна – це не лише новини; мені довелося побачити усе на власні очі. Усе! Після цього слово «безпека» набуває зовсім іншого значення, не такого, як у фільмах, книгах чи у тому ж таки Інтернеті.

Район, де жила моя сім'я – Скадовський район – окупований із березня 2022 року і до сьогодні. У мене це місце пов'язане з теплими спогадами, з дитинством, із відчуттям дому. І тепер воно існує ніби в реальності. Коли це усвідомлюєш, то по-іншому ставишся до багатьох речей. Починаєш цінувати найелементарніше: можливість спокійно піти у супермаркет по хліб чи сік, можливість говорити рідною мовою, не боятися за маму, тата, брата чи сестру.

Особливо болісною проблема війни та окупації є для підлітків та юнацтва. Адже у час, коли варто було мріяти, сміятись, гуляти теплими весняними вечорами, вперше закохуватися, ми були змушені приймати серйозні рішення, допомагати сім'ям вибратися з-під обстрілів, збирати похапцем речі тощо. Саме так з'являється досвід, до якого ніхто не готовий. Дорослішати в умовах війни означає швидше розуміти цінність життя із його дрібними радощами.

Адже життя – це не щось, що можна відмотати назад і почати усе спочатку або з якогось конкретного моменту. Як писала Ліна Костенко, «життя іде і все без коректур, і як напишеш, так уже і буде». У моєму випадку теж – війна залишиться у серці назавжди, і в серцях тисяч таких школярів, як я.

Право на життя сьогодні – це про прості, але важливі речі: спокійно спати, прокидатися без сирен, знати, що рідні – в безпеці. Ще це про плани на майбутнє і про розуміння того, що майбутнє чекає на нас. Також це про рішення без внутрішньої тривоги та страху, адже раціонально мислити – значно краще, ніж коли страшно чи сумно.

Отже, я маю право на життя. І воно означає жити без постійного страху, без війни, без окупації. А також мати можливість будувати своє майбутнє в світлій, суверенній, незалежній державі.

АФАНАСЬЄВА Єлизавета

учениця 11 класу Комунального закладу «Слобожанський ліцей Липецької сільської ради Харківського району Харківської області»

Дозвіл на «майбутній час»

Кажуть, що дитинство міниться безтурботним сміхом і має запах цукерок. Моє дитинство має смак війни: терпкість тривоги, гіркоту окупації. У лютому 2022 року у мене, як і в інших українських дітей, вкрали не просто спокій – у нас забрали дозвіл на «майбутній час». У міжнародних конвенціях зазначено, що всі люди мають «право на життя», тобто біологічне існування. Для нас, підлітків, це поняття стало набагато змістовнішим: це право на сон без верхнього одягу, без здригань від того, що хитається твоя дев'ятиповерхівка; право жити спокійно, а не переховуватися від ворожих літаків у вогких підвалах будинків; право мріяти про випускний з однокласниками у рідній нерозбитій школі; право братика ходити в садочок, де його зустрічає улюблена вихователька...

Російська агресія стала масштабним випробуванням. Права дитини, які здавалися непорушними аксіомами у підручниках з правознавства, раптом розбилися на тисячі друзків, як вікна у наших поранених будинках. Право на освіту? Воно перетворилося на слабкий сигнал мобільної мережі, який можна було спіймати лише на даху. Право на сім'ю? Його роздерли кілометрами розлуки з рідними, а ще жахливіше – звістками про смерть. Ми навчилися не боятися звуку літаків, які постійно гули над селищем, ми опанували вміння розрізняти, наскільки далеко від нас «прильоти» швидше, ніж

будували схему складного речення під час уроків української мови.

Я маю ПРАВО на життя, і слово «маю» тут – це не про пасивне очікування. Це про дію. Саме серед руїн і невизначеності, здається, коли сили закінчуються, пробивається маленьке джерельце, яке наповнює тебе життєдайною енергією і дає сили для відновлення.

Ми з однолітками у години затишшя починаємо годувати безпритульних тварин, яких щодня стає все більше. Наш гнів і біль перетворюються на добрі справи та підтримку один одного. Ми відмовляємося бути безпомічними жертвами цієї війни і починаємо будувати свою нову хитку реальність.

Що для мене європейські цінності? Це, перш за все, не складні юридичні формулювання, а повага до людей, яка стоїть вище за імперські амбіції тирана, якого Ліна Костенко влучно називає «маленький сірий чоловічок», «Лох-Несс холодної Неви». Це солідарність, яку ми відчули від усього демократичного світу. Для мене європейські цінності – це життя, право на безпеку для кожної людини.

У картині мого всесвіту сьогодні багато сірих кольорів, але її прикрашає жовто-синя стрічка незламності, віри, людяності. Право на життя – це право бути ЛЮДИНОЮ: незалежною, мудрою, спроможною дарувати любов і випромінювати світло навіть у найтемніші часи.

Я маю право на життя. Це право на безтурботний сміх мого братика. Право на мирне небо, якого на всі свята один одному бажають українці. Це право ми виборюємо щодня своєю стійкістю, навчанням, вірою в те, що на зміну лютому, який затягнувся на роки, прийде весна і проросте тендітним проліском миру.

БАРБАШ Ярослава

учениця 8 класу Чернігівського ліцею № 12 Чернігівської міської ради

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Сьогодні вночі я прокинулася із відчуттям жаху від вибухів. Загроза балістики. Здавалося, серце зараз вилетить кудись далеко-далеко. Заснути я вже не могла, у думках крутилося найважливіше питання: «Коли ми вже переможемо?» Від роздумів голова почала боліти, а в очах бриніли сльози. Бух!... Тепер мені вже не до емоцій, треба поспішати в укриття.

Страшний сон європейця – це буденність кожного українця. Ми п'ятий рік живемо у хронічному стресі. Кожному знайомі відчуття, коли засинаєш під сигнал «Увага! Високий рівень небезпеки», через кілька годин біжиш у ванну і, незважаючи на підвищений тиск, під вибухи починаєш дрімати, періодично перевіряючи, чи живий ти і твої близькі поруч. А зранку, попри все, йдеш на роботу або в школу. Тебе затягує вир новин, які оновлюються щохвилини: обстріли інфраструктури й ТЕЦ, влучання в багатоповерхівки, є поранені та загиблі, серед них знову жінки, діти... Треба запастися водою, а світла не буде по 20 годин... «На вулиці – чудова погода, така морозна, сніжна зима», – сказала б я, але це миттєве замилування перекреслює розуміння, що у квартирі доведеться вдягати куртку. І болить за наших військових... Як вони там? У таку заметіль і вдень, і вночі вони боронять наші життя... А ворожі коментарі з побажаннями смерті українським дітям уже навіть і не дивують... Давно вже розумію, що росіяни грають за своїми правилами, нехтуючи біблійними заповідями. Вони вирішили,

що можуть у будь-який момент позбавити нас життя. Але ні! Я маю право на життя! Як і кожна людина на Землі.

Наша психіка пристосувалася до воєнних умов, та це не означає, що ми звикли так жити. Це не нормально. Лякатися звуків і рухів – це не нормально. Занадто спокійно, без страху реагувати на вибухи – не нормально. Жити лише сьогоднішнім днем з усвідомленням, що завтра може не бути – не нормально! Кожен з нас потребує опори, стабільності, упевненості. Але українці – сильна нація. І міць наша – у щоденній боротьбі та вірі. У тому, що ми шукаємо в дрібницях радість і намагаємося ділитися нею з ближніми. Щохвилини чекаємо наших військових і молимося, аби всі повернулися живими. У тому, що під час кожного обстрілу ми гартуємося, єднаємося, підтримуємо одне одного заради вільної України, заради перемоги й … заради тих, хто вже на щиті, але завжди житиме в наших серцях... Ми розуміємо масштаби трагедії, але не ставимо життя на паузу й допомагаємо нашим захисникам з усіх сил, як можемо.

Нас не зупинить ніщо! Саме тому попереду – лише світле майбутнє, сповнене мрій і перемог, щастя і сили. Там буде чітке розуміння: кожна людина має право на життя без страху перед завтрашнім днем.

ГАСТЕЛЛО Кирило

учень 11 класу Бершадського закладу загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів № 2 Вінницької області

Мелодика життя

Посвята
Шестопалюку Богдану Миколайовичу,
випускнику нашого закладу,
батькові учнів 6 класу Дениса та Дмитра

Дощ періщить як з відра. Вітер підтанцьовує на верхівках дерев, колише їх. Здавалося, небо прорвалося, дощить і дощить…

Йому треба йти. Рюкзак, військова форма й бажання, що ділилося навпіл: йти боронити землю й виховувати дітей, які мирно посопували у своїх ліжечках. Діма й Денис. Коли друзі запитували, чому імена на одну букву розпочинаються, усміхався й відповідав:

Від слова «добро», мають же вони вирости добрими .

Сам же Богдан Миколайович добрий-добрий, тому й оцінює все своїми мірками.

Роздуми перервали крапельки дощу, що сповзали по вікнах…

Кап-кап-кап, – стукотіло в скронях.

Дружина підвелася, хотіла проводжати, але не дозволив: не хотів, щоб її сльози зливалися з дощем. Не міг бачити Галину розгубленою, засмученою. Його двійнятам виповнилося лише два місяці, міг би якийсь час бути з ними. Міг, але не зміг, бо так велить йому обов’язок перед батьками, синами, дружиною, Україною.

… Обвів господу, пішов у темінь. А позаду шелестіли мокрі осокори. Манили зір, висвічувалися білизною.

Такі кадрики вкотре будуть з’являтися знову і знову. І тоді, коли йшов у бій, і тоді, коли лежав на лікуванні у Вінницькому військово-медичному центрі, і коли велася боротьба між життям і смертю…

Потім були знову бої, поранення, розпач. Особливо, коли після бою залишилися живими лише двоє. Він їх, сміливців, що загинули, знав поіменно, знав, хто скільки має дітей, ким працював і про що мріяв. Ще й понині має зв’язки з родинами загиблих побратимів-воїнів, цікавиться навчанням дітей, поведінкою, бо вони вже стали йому рідними, похресними.

Війна, яка б вона не була, несе горе, смуток, біль. Ніби у фільмі мерехтіли картинки, наповнюючи життя гіркотою. Поранення, ситуація на виживання…

… Донецьк, аеропорт, їх звали тоді «кіборгами»…

Це було бойове хрещення. Бої за аеропорт тривали в проміжку: травень 2014 – січень 2015 і закінчилися повною руйнацією старого та нового терміналів. Захищаючи Донецький аеропорт, загинуло понад 200 українських захисників, поранено понад 500. Звитяжна оборона летовища стала символом незламності та бойового духу людей, а подвиг їх не підлягає забуттю…, – так з гіркотою поновлює у своїй пам’яті Богдан Миколайович ті події і через мить додає:

20 січня 2025 року в Україні відзначається Всеукраїнський день пам’яті захисників Донецького аеропорту. 242 дні – ніби багато і ніби мало, а мужності – на віки.

… Горіхове, Роботине, Костянтинівка…

Змінювалися географічні назви, напрямки. Але не зникало бажання вигнати ворога з рідної землі. А ще зігріває й те, що його сини, вже шестикласники, написали у шкільному зошиті: «Мій татко боронить Україну», «Він – патріот». Це тішить Богдана Миколайовича Шестопалюка, жителя міста Бершадь, спонукає до нових звершень. А ще хлопчики пишаються тим, що у книзі місцевого краєзнавця Григорія Погончика «На передньому краї» є згадка про батька.

… Вечорами, коли ніч розкидає темні фарби, Денис і Дмитро просять, щоб він розповів про побратимів. Їх у нього багато, з різними характерами, уподобаннями, але з єдиною метою…

А нагороди – то лише відзнаки, – скромно зауважує чоловік.

Перебирає їх, згадує…:

«За оборону рідної держави», «За вірність Україні», нагрудний знак «Учасник АТО»…

Богдан Миколайович стає похмурим, зосередженим, котиться скупа чоловіча сльоза. Розповідає, теребить спогади…

… А дощ веде свою пісню, омиває землю, щоб тоді, весною, люди вільної країни, саджали, ростили, жили в мирі. Його ж сини творили добро, і неслося Україною дощове капотіння, створюючи мелодику життя.

ДЕМ'ЯНИШИНА ДАНІЕЛЛА

учениця 9 класу Уманської гімназії № 14
Уманської міської ради
Черкаської області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Право на життя – це не просто слова в Конституції. Для мене це можливість щоранку прокидатися у своєму ліжку, планувати день і знати, що моєму майбутньому ніщо не загрожує. Це право на безпеку, спокій і звичайне дитинство, де найбільшою проблемою є, чи відпустить мама гуляти, а не пошук укриття.

Сьогодні в Україні контекст цього права став дуже гострим. Через повномасштабну війну тисячі дітей втратили свій дім, можливість навчатися у рідних школах або, що найстрашніше, – своїх близьких. Кожна сирена чи вибух – це пряме порушення нашого базового права на спокійне життя. Зараз ми не просто вивчаємо свої права за підручниками, ми змушені виборювати їх щодня, показуючи всьому світу, що кожна дитина заслуговує на захист і справедливість.

Я пам'ятаю ранок 24 лютого 2022 року. Той день перекреслив усе, що ми називали «звичайним життям». Мій тато працює далекобійником і того дня йому треба було рано на роботу. Він прокинувся, вийшов на балкон і побачив усе це… Ще не до кінця розуміючи, що відбувається, вже за хвилину він почав отримувати дзвінки від своїх товаришів-військових: «Збирайтеся, виїжджайте з міста». Тоді він розбудив маму, а мене – старший брат. Я не хотіла прокидатися. Здавалося, якщо просто заплющити очі й далі спати – то нічого цього не станеться. Але довелося вставати.

Ми швидко збирали речі, не розуміючи, що взяти із собою, а що залишити. Ми не знали, що буде, тож діяти потрібно було швидко. Основну частину речей забрали одразу, а через кілька днів тато з мамою і дядьком поїхали назад по решту. Ми просто не розуміли, чи зможемо взагалі колись повернутися додому.

Та дорога в село, де живуть мої бабуся з дідусем, назавжди закарбувалася в моїй пам'яті. Зазвичай ми їздили прямою трасою, але того дня ми об'їжджали, тому що лунали страшні вибухи. Ми чули це. Ми бачили це. І я, одинадцятирічна дівчинка, розуміла: моє право на життя, право на безпечне дитинство в цю мить порушено. Не тому, що хтось поганий прийшов і відібрав його, а тому, що в нашу країну прийшла війна.

Війна змінила наше розуміння звичних речей. Раніше ми мріяли про подорожі чи нові ґаджети, а зараз найбільша цінність – це тиша та безпека рідних. Кожен такий день забирає у нас право на стабільність, проте водночас він вчить нас бути сильнішими та більше цінувати життя. Ми бачимо, як руйнуються будівлі, але віримо, що наші права та свободу неможливо знищити, поки ми про них пам'ятаємо і за них боремося.

Війна не відпускає нас і досі. Часто над селом, де живе моя бабуся з дідусем, літають шахеди, ракети. І тут я хочу розповісти про мого дідуся. Ще на початку війни він пішов до територіальної оборони. Його не дуже хотіли брати – йому вже було за 60, тож він чергував у селі. Він у нас такий: щойно чує, що щось летить, одразу біжить, намагаючись збити ціль. Розуміє, що не встигне і не влучить, але все одно біжить. Для мене це теж про право на життя, коли дідусь, якому за 60, намагається захистити небо над своєю оселею, навіть розуміючи, що не влучить. Він ризикує своїм життям. Бо вважає, що це його обов'язок – захистити нас, свою родину, свою домівку. Хіба це не

демократичний принцип, коли звичайна людина бере відповідальність за свою землю?

А ще в мене є двоюрідна сестра, яка була зовсім маленькою, коли почалася війна. Вона поїхала за кордон з моєю тіткою. І я не маю з нею жодного зв'язку. Частково через війну, частково через непрості стосунки в родині, які склалися ще раніше. Але це теж порушене право дитини – право знати, де твоя рідна людина і чи все в неї добре. Право на сім'ю, право на спілкування з рідними. Війна просто посилила ту відстань, яка вже була. І тепер я навіть не знаю, чи в безпеці вона?

Мабуть, у кожної дитини в Україні зараз є своя історія про те, як війна забрала щось важливе. Хтось втратив дім, хтось – друга, хтось – можливість обійняти рідних. У мене війна відібрала спокій, відчуття «нормальності». Вона щодня нагадує про себе – вибухами, тривогами...

Ось про що це право – про можливість планувати завтра, не озираючись на страх. Про можливість навчатися в школі, а не в укритті. Про можливість чути не вибухи, а сміх рідних. Про можливість не боятися, що твоїх рідних забере війна, а щоб вони завжди були поруч. Я маю ПРАВО на життя! Не просто на фізичне існування, а на повноцінне, вільне, безпечне життя. Таке, де дитина залишається дитиною.

І я пишу це есе не для того, щоб отримати оцінку чи перемогти в конкурсі. Я пишу його, щоб нагадати: права дітей порушуються щодня. І поки ми про це мовчимо – нічого не зміниться. Тому я не мовчу! Тому я пишу! Бо ми – діти України, маємо право на життя! І ми будемо його відстоювати щодня, кожен на своєму місці!

ДЕРДА МАРІЯ-МАГДАЛИНА

учениця 10 класу
Річанського закладу загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів Великобичківської селищної ради Рахівського району Закарпатської області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ!

Життя, освіта, любов, сім'я, піклування, рівність, свобода, гідність – це не тільки слова, а й основа цінності людського існування та права дитини від народження. Найголовніше та найцінніше право, яке я маю, – це право на життя, дане Богом. Кожна дитина повинна знати свої права та дотримуватися обов'язків. Не тільки нормативно-правова база дає нам пояснення про права дитини. На мою думку, найголовнішим «каталогом прав» є Біблія. Вона не є правовою книгою, але містить закони, правила та настанови. Якщо їх дотримуватися, то не буде порушено жодне право, за яке потрібно нести відповідальність як перед Богом, так і перед державою чи суспільством. Біблія містить законодавчу частину, це – десять Божих заповідей. Вони подають релігійно-моральне навчання, що є частиною соціальних норм. Соціальні норми – це правила, які регулюють відносини в людському суспільстві.

Право, яке я маю від народження – це право на життя, закріплене в статті 27 Конституції України. З біблійного вчення право на життя є головним подарунком Бога і захищається шостою Божою заповіддю: «Не вбивай». Цей закон підкреслює, що життя є недоторканим, священним, божественним правом, а посягання на нього є найогиднішим злочином.

В час війни мені боляче спостерігати, як порушується право на життя, яке краде країна-терорист. Коли читаю основну книгу – Біблію, я знаходжу, що Бог виступає захисником пригноблених, захищає слабкого та сироту. Тож ми повинні розуміти, що захист маємо не тільки від владних структур, а й від Бога. Права дітей, моральні норми, десять божих заповідей формують основу виховання дитини, її поведінки, забороняють зло та приниження, захищають життя, честь, сім'ю, правду, справедливість.

Я – дитина і маю багато прав: право на відпочинок, спілкування, навчання, харчування, медичну допомогу, але найголовніше – це право на життя. Знаю, що за дотримання прав дитини та гідне виховання відповідальні батьки. Згідно 150 статті Сімейного кодексу України, батьки повинні виховувати дитину в дусі поваги до прав та свобод інших людей, любові до своєї сім'ї та родини, свого народу та Батьківщини. Якщо ми, діти, будемо прислухатися до порад своїх батьків, вчителів, Бога, не будемо порушувати права, то виростемо гідними людьми.

Я дякую Богу, своїм батькам, що подарували мені право на життя. Вчителям, що навчають та гідно виховують мене. Дотримання прав, виконання обов'язків, віра у Бога робить мене справжньою людиною. Я ніколи не буду носієм зла, поважатиму інших, буду впроваджувати у доросле життя любов, добро, відповідальність, гідність та справедливість.

У мене є право на життя! Право – це не просто слова в документах, а реальна цінність. І хоча війна порушує багато прав, мої права все одно є невід'ємними. Вони захищають мене, допомагають зростати, навчатися, мріяти, бути почутою та жити у безпеці. У цей важкий для нашої держави час, звертаюся до тебе, Боже: «Захисти дітей та їх права, які ти нам дав, бо кожна дитина заслуговує на життя, любов, турботу, повагу та захист». Жодна дитина не повинна жити у страху війни!

ЖИВЦОВА Єва

учениця 10 класу Комунального закладу освіти «Нікопольський ліцей «Гармонія» Дніпропетровської обласної ради»

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

«Я маю право на життя». Коли я вимовляю це вголос, фраза здається мені білим аркушем, на якому хтось намагається вивести ідеально рівні літери. Але моє життя – це не каліграфія. Це ескіз, це яскраві плями акварелі, це чернетки, які я маю право перекреслювати й писати наново.

Чому право, яке має бути міцним, як граніт, іноді здається тонкою ниткою в навушниках, що ось-ось обірветься?

Для мене бути живою – це не просто займати простір у фізичному світі. Це право на «шум». На гучну музику, коли хочеться витанцювати весь стрес тижня. На нескінченні переписки о другій ночі, де ми з подругами рятуємо світ або просто обговорюємо нові кросівки. Це право на мовчання, коли слова стають занадто важкими. Життя – це право бути неідеальною: помилятися в контрольних, фарбувати волосся в дивні кольори, шукати свій стиль і втрачати його знову.

Мені шістнадцять. У цьому віці ти ніби стоїш на порозі, де дитинство вже махає рукою на прощання, а дорослість ще не дала ключів від дверей. Я дівчина, яка хоче відчувати безпеку не як «відсутність небезпеки», а як можливість вільно дихати на повні легені. Моє право на життя – це право на авторство. Я хочу сама писати сценарій свого наступного літа, обирати університет не за принципом «де безпечніше», а за покликом серця, і любити тих, хто робить мій світ теплішим.

Сьогодні світ навколо іноді нагадує збій у матриці. Страх намагається стати фоновим шумом, як статика в старому радіо. Але знаєте що? Навіть крізь цей шум я чую свій власний ритм. Право на життя – це право бути сміливою тоді, коли обставини вимагають відчаю. Це здатність планувати подорож до Парижа, навіть якщо зараз ти не можеш вийти з дому без тривожного рюкзака.

Це право не тільки про мене. Це мережа. Ми всі – наче нейрони одного величезного організму. Коли я захищаю своє право на радість, я ніби даю дозвіл іншим робити так само. Моє життя – це не просто факт у паспорті, це право на майбутній час. На всі ті «я буду», «я зможу», «я побачу», які я обов'язково втілю.

Я не прошу всесвіт про дива. Я просто вимагаю поваги до мого права бути присутньою в цьому «тут і зараз». Не бути рядком у статистиці, не бути випадковим кадром у хроніці. Я хочу бути головною героїнею своєї історії.

Бо «Я маю право на життя» – це не крапка в кінці речення. Це велика літера, з якої починається кожен мій ранок. І я буду берегти цей початок так, ніби від нього залежить обертання планети. Бо, чесно кажучи, для мене так воно і є.

ЗАЛІЗНЯК Владислава

вихованка зразкової літературної студії «Ліра», учениця 8 класу Херсонського Таврійського ліцею Херсонської міської ради

Діти

«ДІТИ» – великими літерами... Машина біла, але вже заржавіла. Стоїть в полі без колеса... Їдемо повз, і я дивлюся на наш такий самий напис. Коли ми збиралися, я питала у батьків – навіщо вони це пишуть. У них не було чіткої відповіді... Я зрозуміла це сама, вже по дорозі з окупації. Але зрозуміла і те, що сподівання на людяність марні: на узбіччі час від часу стояли розстріляні або понівечені машини, деякі – з тим самим коротким словом.

Пам'ятаю літню спеку 2022 року, довгі часи очікування на блокпостах через величезну чергу охочих виїхати. А потім вибухи десь недалеко. Настільки недалеко, що невеличкий камінець б'є у скло нашої автівки. Мені й моєму брату страшно...

Куди їдемо, вирішували вже по дорозі. У Вінниці є знайомі, тож прямуємо туди. Із Запоріжжя вже автобусом.

Про що я думала тоді? Про свій дім у Херсоні, котрий покинула майже вся моя родина. Чи буде він цілим? Він вже був частково зруйнований через «приліт»... Пізніше у новинах бачила свій дім після чергового вибуху. Я хвилювалася за наших дворових песиків. Ми завжди їх годували. Один з них, білий з рудими плямами, часто проводжав мене до ліцею. Цю «дівчинку» я називала Даніелою. Дуже зраділа, коли у новинах показали наш двір з вирвою від вибуху, і серед інших (живих!) собак я побачила мою Даніелу.

А ще я думала тоді про двох котів, котрі залишились у бабусі. Мені здавалося тоді, майже чотири роки тому, що краще їх десь закрити, щоб їм не було страшно. Тепер, коли бабуся, а також і коти вже мешкають з нами в Одесі, я розумію, що то була дитяча доволі абсурдна думка.

Про що я думаю зараз? Кожна людина, а тим паче дитина, має жити у мирному світі. У світі, де не тільки немає вибухів, але й думок про них. Нещодавно над містом, де я зараз мешкаю, пролетів вертоліт... Певно, він був «свій», але мені було так страшно! Хіба так має бути? Хіба я не маю права навчатися, як і раніше, у Херсонському Таврійському ліцеї, зустрічатися з друзями, радіти кожній перерві?

Коли ми залишали рідне місто, я була доволі мала. Зараз я починаю забувати, як насправді виглядала моя кімната. Зникають з пам'яті дрібні речі... Нещодавно мені наснився мій стіл з дипломами та подарунками з конкурсів. Але пригадати, за що я їх отримувала, я вже не можу. Хіба я не маю права не тільки на майбутнє, але й на власне минуле? Який у мене досвід того самого минулого? Багато важких переїздів – спочатку Вінниця, потім Миколаїв, потім Одеса... Хіба я не маю права жити у батьківській хаті у рідному Херсоні?

Нещодавно ми гуляли містом з подругою. Сонячний день на спокійні вулиці. Раптом мій погляд зупинився на автівці, що була припаркована біля бордюру. Жовта, трохи пошарпана й без одного колеса. З херсонськими номерами на «ВТ». А на склі – великими літерами: «ДІТИ». Подруга теж звернула увагу на машину, навіть заглянула у порожній салон. Засміялася:

– Дивись, написали «Діти»! Далеко ж вони поїдуть!

Вона сказала це легко, як жарт про невідповідність реальності. А в мене всередині на мить усе заціпеніло. Перед очима пропливла та біла іржава машина в полі, літня спека 2022-го і той страх.

Я не стала нічого пояснювати. Не хотіла руйнувати її спокійний жартівливий настрій своїми важкими спогадами. Я лише мовчки кивнула, пішла далі. Але подумки ще довго залишалася там, біля машини з літерами, що стали символом мого вкраденого дитинства.

ІВАНЧЕНКО Тімур

учень 10 класу Комунальної установи
Сумська загальноосвітня школа
І-ІІІ ступенів № 27 міста Суми

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Тук.

Я є.

Тук.

Я дихаю.

Моє право на життя починається не з юридичних кодексів чи параграфів підручника. Воно починається тут, де сонце встає над моїми рідними Сумами, розливаючись світлом по знайомих вулицях. Воно пульсує в мені, Тімурові, учневі 10-А класу, який щоранку прокидається з вірою в те, що цей день – його.

Тук–тук.

Ритм пришвидшується.

Світ навколо став гострим, як уламок скла. Іноді здається, що право на життя треба доводити щохвилини, ніби теорему біля дошки в моїй рідній школі № 27. Але життя – це не аксіома, яку можна поставити під сумнів. Це моя земля, мій кордон, моє небо. Хтось може намагатися викреслити моє ім’я зі списків майбутнього, але як можна зупинити течію Псла або стерти пам’ять старих міських площ?

Вдих.

Глибокий. До відчуття свободи в легенях.

Я маю право не просто бути присутнім у цьому світі, а наповнювати його змістом. Маю право планувати наступне літо, обирати професію, сміятися із друзями на перерві і просто відчувати спокій вечірнього міста. Моє право – це право на мрію, яка не обмежена жодними парканами чи тривогами.

Пауза.

Тиша.

Вона більше не лякає, бо в ній я чую силу. Бути десятикласником у 2026 році – це значить розуміти ціну кожного вдиху. Це значить бути частиною незламної історії своєї Сумщини, де кожен корінь і кожен камінь волають про життя.

Тук.

Я не просто мешканець у статистичних звітах.

Тук.

Я – той, хто пише історію свого завтра.

Тук.

Я, Тімур, маю право на життя. І це право – моя абсолютна істина.

ІВАЩЕНКО КАРІНА

учениця 11 класу
Комунального закладу
«Ліцей «Інтелект» Долинської міської ради» Кіровоградської області

МІЙ ГІМН

«Схаменіться, будьте люди…» – ці слова Тарас Шевченко залишив нам не як рядок із підручника, а як останню спробу достукатися до людяності. До того, що в людині має бути сильнішим за страх, вигоду чи байдужість. І сьогодні я читаю їх і думаю: як пояснити світові найпростіше – що право на життя не потребує доказів? Воно не повинно виборюватися ціною сліз. Але реальність інша.

Право на життя – це не про високі слова. Це про тихе «я є». Про серце, яке б'ється – і має право битися далі. Про людину, яка має право прокинутися завтра. І найболючіше – це усвідомлення, що для когось це право раптово обривається. Без пояснень. Без підготовки. Без «потім». Колись моє життя вимірювалося дрібницями. Контрольні, оцінки, запізнення, образи, які проходили вже за годину. Я пам'ятаю той коридор, де ми сміялися, вигадуючи, як уникнути складної математики. Пам'ятаю, як хтось нервово повторював формули, а хтось жартував, щоб не показати страх. І тоді нам здавалося, що це – складно. Що це – важливо. А тепер я думаю: яке це було щастя – боятися лише контрольної. Я не знаю, коли саме все змінилося. Можливо, не в один день. Можливо, це сталося тоді, коли звичайний звук раптом змусив серце битися швидше. Коли ти починаєш прислухатися до тиші – не тому, що хочеш, а тому що боїшся, що вона означає. Коли ти відкриваєш повідомлення і на секунду затримуєш подих – бо не знаєш, чи витримаєш те, що там написано.

Право на життя – це коли тобі не страшно відкривати повідомлення. Я пам'ятаю, як одного разу ми зібралися разом, щоб організувати допомогу. Це було щось маленьке. Дуже маленьке. Ми навіть самі не вірили, що це має значення. Але потім до нас почали долучатися інші. І знаєш, що я тоді зрозуміла? Що право на життя іноді тримається на людях, які не проходять повз. Я пам'ятаю очі однієї дівчинки, з якою ми говорили після уроків. Вона довго мовчала. Дуже довго. А потім сказала: «Я просто хочу, щоб усе було як раніше». І в цих словах було стільки болю, що я не знала, що відповісти. Бо «як раніше» – це іноді найнедосяжніше бажання.

Право на життя – це коли «як раніше» ще можливе. Ми часто думаємо, що життя – це щось велике. Події, досягнення, моменти, які запам'ятовуються назавжди. Але насправді життя – це дрібниці. Це сміх у коридорі. Це повідомлення «ти де?». Це чай на кухні. Це «побачимось завтра». І знаєте, що найстрашніше? Що іноді не настає це «завтра». Я не хочу, щоб право на життя звучало як щось героїчне. Воно не повинно бути героїчним. Воно повинно бути звичайним. Таким, що не помічається. Таким, про яке не потрібно говорити – бо воно просто є. Але коли його починають відбирати, ти раптом розумієш його справжню ціну. Я теж іноді втомлююся. Іноді хочу закрити очі на все. Сказати: «Мені це не під силу». Повернутися в той світ, де найбільшою проблемою була формула, яку не вдалося запам'ятати. Але потім я думаю про тих, у кого більше немає навіть цього вибору – втомитися, боятися, жити. І тоді стає соромно мовчати.

Бо право на життя – це не тільки про те, щоб жити. Це про те, щоб не дозволяти забирати життя в інших. Це про голос, який не можна втратити. Про дію, яку не

можна відкласти. Ми виросли не тоді, коли отримали паспорт. Ми виросли тоді, коли зрозуміли: кожен день – це шанс. І не для всіх він повториться. І якщо колись мені знову доведеться стояти в тому шкільному коридорі, слухати сміх, сперечатися через контрольну – я, напевно, просто зупинюся на секунду. І подумаю: «Я жива. І це вже достатньо, щоб бути щасливою».

Бо право на життя – це не про майбутнє. Це про цей момент. Про подих. Про серце. Про людину поруч. І якщо світ досі шукає складні відповіді – вони насправді дуже прості: життя не можна відкладати. Його не можна ділити на «важливе» і «другорядне». Бо все, що є – вже важливе. І саме тому ми не маємо права мовчати. Не маємо права звикати. Не маємо права відвертатися. Бо там, де закінчується боротьба, закінчується життя. А ми знаємо, чим усе має закінчитися:

«Борітеся – поборете».

ІЛЬЧЕНКО Мілана

учениця 8 класу Глухівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 6 Глухівської міської ради Сумської області

Я МАЮ ПРАВО

Кажуть, що дитинство – це час безмежних можливостей. Але сьогодні все по-іншому. Моє дитинство проходить у стінах кімнати поряд із синюватим світлом ноутбука, а тишу за вікном у будь-який момент може порушити вибух, звук шахеда або ракети.

Я живу у Глухові, невеличкому містечку, що знаходиться на відстані чотирнадцяти кілометрів від кордону з росією. Тут повітря не пахне морозом чи першими весняними квітами, як чотири роки тому. Воно просякнуте постійною тривогою, яку можна відчути навіть шкірою. І поки світ на «важливих зібраннях» обговорює права людини, я вперше почала усвідомлювати, що також маю право на життя.

Мені часто кажуть, що я героїчна дівчина, бо щодня чую звуки обстрілів. Поступово втомлююся від частих питань «Як ти?» в месенджерах, що отримую від подружок, які виїхали за кордон із початком повномасштабного вторгнення. Я маю право на спокій! Але сльози течуть самі собою, коли не можу виконати домашнє завдання, бо сиджу в підвалі. Боляче стає від того, що життя сьогодні в режимі очікування.

Безумовно, я маю право на повноцінну освіту, але класи моєї школи пусті, бо всі уроки тепер відбуваються у сховищі, де немає спортзалу, музичного кабінету, великого простору для перерв.

Я маю право сумувати за тим, що здавалося звичайним: невдалим жартом однокласника, чергою в їдальні, можливістю просто прогулятися парком після уроків і поїсти морозива із друзями. Мій вільний час зараз – це не секрети з найкращою подругою теплого вечора у дворі, а нескінченний скролінг стрічки новин у соцмережах.

Я маю право відчувати лють, бо, замість першого побачення, учуся розрізняти звуки шахедів від звуків артилерії. А право на простір украй обмежене. Моя надія сьогодні – це маленький кактус на підвіконні, який зацвів попри холод у квартирі, і «Роксолана», яку дочитую з ліхтариком увечері.

Іноді я дивлюся на фото однолітків із безпечних міст: вони ходять у кіно, кафе, їздять на пляж улітку. Я не заздрю їм. Ні! Я маю право на порозуміння.

Я маю право мріяти. Навіть коли небо за вікном вороже, я будую плани. Хочу вступити до медичного університету і працювати педіатром тут, у рідному мирному місті, що неодмінно вирветься із пастки рашистів. Я маю право не просто виживати, а відчувати життя на повні легені, навіть якщо вони стискаються від сирени.

Мої права не зникають від того, що лінія фронту близько. Навпаки, вони стають гострішими, як і моє бажання їх реалізувати! Я маю право на життя вже зараз, не чекаючи дозволу від обставин, бо моє завтра починається з відмови здаватися сьогодні.

КАЛМИКОВА Еліна

учениця 8 класу Гімназії № 15 міста Сіверськодонецька Луганської області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Таке коротке слово «Життя», а так багато воно в себе увібрало... Я переконана, що кожен з нас має право на життя! Воно подароване нам Всевишнім, і ніхто не має права його забрати! Я – та, котра, як ніхто, розуміє ціну життя, адже Україна, на превеликий жаль, зараз переживає дуже важкі часи, бо в країні війна, яка торкнулася всіх і кожного.

Помирають люди, залишаються сиротами діти, жінки щодня плачуть на могилах своїх чоловіків… Як сталося так, що хтось, окрім Бога, надав собі можливість цим життям розпоряджатися? Чи мали діти Ірпіня та Бучі, яких катували у підвалах, люди Донецька, Харкова, Одеси та Сум, право на життя? Над незліченними могилами нависає державний прапор, котрий навіює, на жаль, лише скорботу і гнів через втрату і винищення цвіту нації.

Я переконана, що кожен з нас має право жити, вірити, кохати, прокидатися зранку із надією в наше прекрасне мирне майбутнє! Адже тоді заради чого загинули і продовжують гинути наші українці? І щодня хвилиною мовчання нашим священним обов'язком є вшанування тих, хто ціною власного життя відстояв наше право на нього, хто щиро вірив у нас та за це і поплатився. Вже більше десяти років поспіль ми виборюємо нашу свободу та відстоюємо свою людську гідність. Пророчі вірші Ліни Костенко, якій у березні виповнилося 96 роки, як ніколи, надихають. «Ми не маємо права на

поразку» – нагадує нам поетеса і пророче попереджає світ:

Куди ж ви дивитесь, народи?!
Сьогодні ми, а завтра – ви.

Я дуже сподіваюся, що рідна серцю кожного українця поетеса напише ще не один пронизливий вірш про нашу з вами нескорену, непереможну Україну.

Ми воїни. Не ледарі. Не лежні.
І наше діло праведне й святе.
Бо хто за що, а ми за незалежність.
Отож нам так і важко через те.

Отже, маючи на увазі право на життя, ми повинні прагнути до створення такого світу, де кожна людина має можливість жити в безпеці, гідності і свободі. Це право має бути невід'ємною частиною нашого колективного свідомого зусилля побудувати справедливе і сприятливе оточення для всіх людей.

Хочу завершити свій допис словами Великого Кобзаря, Тараса Григоровича Шевченка:

Борітеся – поборете!
Вам Бог помагає!
За вас правда, за вас слава
І воля святая!

Честь і слава тим, хто бореться за право на життя!

КАРА Софія

учениця 10 класу Бердянської гімназії «Лідер» Бердянської міської ради Запорізької області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Право на життя – це не лише юридичне поняття. Для українців воно звучить як голос, що проходить крізь століття. Голос, який намагалися заглушити імперії, режими й армії, але який щоразу повертався.

«Я маю право на життя» – ці слова, промовлені в різні епохи, стали нашою сутністю. Вони були світлом у темряві тоді, коли здавалося, що надія згасла.

Історія України – це історія постійного відстоювання права на існування. Століттями українців знищували фізично, культурно, духовно. Забороняли мову Валуєвським циркуляром і Емським указом, намагалися переконати, що нашої нації не існує. «Розстріляне відродження» забрало покоління митців і мислителів, убитих за слово, думку й право бути собою. Голодомор – свідоме позбавлення мільйонів людей життя лише за небажання коритися системі. І це лише декілька прикладів з довгої історії боротьби українців за право бути.

Та навіть у ті роки крізь мовчання і страх проривалося головне. Василь Стус писав: *«Ми тільки слово. Просто слово. Але слово, яке хоче жити. Яке має право на життя»*. Це слово не зникло. Воно звучало в голосах тих, хто не погоджувався мовчати.

«Ми боремося за своє право на життя, за свободу…» – ці слова В'ячеслава Чорновола стали формулою гідності цілого покоління.

А Іван Дзюба застерігав: «Коли поміж хлібом і свободою народ обирає хліб, він зрештою втрачає все…».

Ці думки передавалися від покоління до покоління – від селян, у яких забирали останні крихти й майбутнє, до інтелігенції, знищуваної за прагнення свободи; від шістдесятників, переслідуваних за правду, до людей, які виходили на протести, аби бути почутими. Кожного разу звучало одне й те саме: я маю право на життя – на мову, пам'ять, гідність і свободу. Саме це сформувало внутрішню волелюбність, яка стала частиною нашої ідентичності.

Здавалося б, у XXI столітті цей голос мав би залишитися лише в історії. Та ранок, коли вибухи розірвали тишу, показав: він знову змушений кричати. Мені довелося залишити дім, наповнений теплом і спогадами. Разом із ним – рідні вулиці, знайомі обличчя, куточки, де народжувалися найтепліші миті. Того ранку там залишилася частина моєї душі – чекати на мене і на Перемогу.

Проте є те, до чого неможливо дістатися силою. Те, що живе всередині. Усвідомлення власної гідності й права на життя. Саме воно давало сили рухатися вперед, навіть коли здавалося, що втрачено все. Війна навчила мене: це право – не лише про фізичне виживання. Воно про здатність любити, мріяти, залишатися людиною й боротися за сенс, навіть коли світ навколо здається розбитим.

Серйозним випробуванням для мене став переїзд до Італії. Чужа мова, інша культура, нові правила життя спершу виснажували. Та з часом я зрозуміла: саме далеко від дому особливо гостро відчуваєш, ким ти є. Те, що формувалося століттями боротьби, не зникає разом із втраченим домом. Незалежність – це не лише кордони на мапі, а внутрішній стан, який неможливо відібрати. Право на існування – це не просто можливість жити. Це право творити, любити, залишати слід у світі.

Втрата звичного життя навчила мене не сприймати це право як щось самоочевидне. Його потрібно берегти й відстоювати – так, як це робила Україна впродовж усієї своєї історії.

Я знаю: моє майбутнє вдома, в Україні. Кожен день далеко від рідної землі лише зміцнює це переконання. Але де б я не була, я несу з собою головне усвідомлення: навіть у найтемніші часи право на життя залишається незаперечним. Воно – як промінь світла, що веде крізь бурю. Як голос, який крізь століття повторює: «***Ми є. Ми живі. І ми маємо на це право***».

КІНАШ Еліна

учениця 11 класу Володимирівського ліцею Межівської селищної ради Дніпропетровської області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ!

Раніше «право на життя» було для мене просто нудним параграфом із підручника правознавства. Ну, знаєте, щось таке очевидне, як повітря. Ти прокидаєшся у своїй кімнаті, сперечаєшся з мамою через те, що знову «не так» одяглася, і будуєш плани на вихідні. Коли почалася повномасштабна війна, я була всього лише в сьомому класі. Я тоді навіть не замислювалася про дорослі проблеми. Я просто була дитиною. А потім – бах. І все. Право на життя перестало бути словами з книжки. Воно стало моїм єдиним щоденним бажанням: просто вижити, просто прокинутися завтра.

Зараз я далеко від дому. Кажуть, життя – це дар, але чому цей дар важить лише кілька кілограмів? Саме стільки важила моя тривожна валіза, в яку я намагалася запхати все своє перекреслене дитинство. Виявилося, що спогади важать набагато більше, їх не підняти. Мені болить. Болить за розбите вікно в моїй школі, за мої перші дитячі малюнки, фото, які так і залишилися там, у кутку кімнати... Я їх так і не забрала. Болить за людей, які, як і я, залишилися без домівки. Болить, коли чую голос тата в телефоні, який працює у шахті – він стає тихішим через поганий зв'язок, і я щоразу затримую подих: «Аби тільки не востаннє».

Найгірше – це дивитися на молодших. Моя сестра та діти, що народилися у 2019-му, взагалі не знають, що таке нормальний світ. Їм було лише по три роки, коли почалося це пекло. Вони навіть садочка по-людськи не побачили. Замість ігрових майданчиків – бетонні стіни укриттів, замість ранкових свят – виття сирен. Це несправедливо. Вони мають право на казку, на нормальне життя, на мирний тихий світанок із сонячним промінчиком на стіні, а не на вміння розрізняти звуки вибухів.

А ще... я щодня думаю про тих, хто тримає для нас небо, поки ми спимо в безпеці. Мій вчитель... він пішов на фронт ще у 2022-му. І його більше немає... Просто немає... Важко вірити, що я ніколи не зайду в клас і не почую його «добрий день». Мій дядько, татів рідний брат, теж пішов тоді ж і досі захищає нашу країну. Знаєте, кожна хвилина чекання – це як тортури. Я дивлюся на тата, коли він чекає звістки від брата, і бачу, як він сивіє на очах. Весь цей ланцюжок надії: дядько пише їхній мамі, моїй бабусі, що він у порядку, вона тут же пересилає повідомлення тату... І коли тато нарешті каже: «Відписався, живий», – я відчуваю, як у грудях нарешті з'являється повітря. Це коротке повідомлення – і є моє право на надію сьогодні. Вони там віддають усе: свої сни, своє здоров'я, кожен свій подих, щоб я могла просто сидіти тут і писати цей текст. Щоб ми мали право повернутися.

Війна в Україні – це не лише сухі цифри з новин. Це коли мої однокласники змушені писати домашні завдання при світлі свічок чи ліхтариків, піднімаючись під саму стелю, щоб хоч якось «зловити» той нещасний інтернет і відправити файл. Я часто згадую оповіді про мою прабабусю, яка пережила Другу світову. Я не прагну бути такою, як вона! Я не бажаю нести цей тягар «покоління війни» через усе своє життя. Я хочу бути частиною покоління, яке здолало цей біль, переросло його і просто живе. Без цього вічного страху, без відлуння «шахеда», який уже давно пролетів, але досі гуде десь у голові.

Знаєте, я не хочу бути героїнею книжок про війну чи черговою цифрою у звітах. Я просто хочу бути собою. Мати право на звичайні підліткові проблеми, на

сварки з мамою через джинси, на мрії про університет без страху, що його розбомблять. Війна зробила нас дорослими занадто рано, але вона не змогла забрати головне – нашу впертість. Моє право на життя – це не стаття в законі. Це моя обіцянка собі: я повернуся, я допишу свою історію сама, і в ній обов'язково буде щасливий фінал! У вільній Україні! У своєму домі!

КЛИМЕНКО ДАРИНА

учениця 9 класу Дирдинського закладу загальної середньої освіти I–II ступенів Городищенської міської ради Черкаської області

Я маю ПРАВО на життя

Липень видався напрочуд жарким і гарячим. Сонце нещадно сипало свої пекучі промені на землю, незважаючи ні на рослини, ні на людей. Але надвечір небо затягнуло хмарами, невеличкими, кумедними, і кожен подумав, що буде дощ. Темрява стояла така, хоч в око стрель, ніде не було чути ніякого шереху, природа, здавалося, відпочивала після натрудженого сонцем дня. Але раптово небо розрізали блискавиці, грякнув грім, так несподівано, моторошно… Здавалося, чого б це?

Марійка зайшла до кімнати, струшуючи перші каплі літнього ливня. Але кімната зустріла її щемливим спокоєм. Марійка зрозуміла – мами не стало. Можливо, саме під розкати грому обірвалася її небесна життєва ниточка із землею, а можливо тоді, коли вона, Марійка, пожадливо ловила долонями життєдайну силу літнього дощу…

От і все. 45 років мама зустрічала її теплим словом, давала поради, а тепер? Коли тато пропав безвісти на цій триклятій війні з Росією, мама втратила бажання жити, вона годинами сиділа смутна, роботу по хаті робила механічно, завченими рухами. А згодом причепилася до неї ця страшна хвороба. Жоден лікар не давав надії онкохворій. Згасала матуся, як останній промінь західного сонця… І пролетіло її життя, як вихор… Народилася в роки становлення української незалежності, а померла у воєнні роки

третього тисячоліття… А життя? Чи буде воно для Марійки тією силою, поштовхом іти вперед, насолоджуватися кожною радістю, ніжністю, дружбою? Ось уже п'ятий рік йде проклята війна з «русскими», її життя може обірватися будь-коли і будь-де. Ракети, шахеди, сирени, нестача світла, тепла. Як далі жити, і чи маю я на таке життя право? «Так, маєш» – шепотіла матуся у снах. «Маєш, маєш» – хитали головами вишні біля маминої криниці. «Ти будеш жити» – тремтливо колисали свою трель бджоли у заростях конюшини. «Маю? – усміхалася Марійка, – а що таке життя для мене?» – не раз задумувалася вона. Мабуть, це довгі вечори поруч із коханим, це насолода від запаху свіжоспечених пирогів, це переживання за перші незграбні кроки сина, це гордість за звичайну українську красу доньки… Життя – це щодень бачити сонце, радіти його промінню, це щовечора готувати смачну вечерю родині, це по святах навідувати родичів, збиратися із друзями на «пікнічок». Життя… А хто я така, щоб заперечити це, невже нелюди можуть цього не знати?

І знову згадалось Марійці, коли вона вперше з матусею вирушила на екскурсію до столиці, адже жила собі в провінційному маленькому містечку. Їй здавалося, що навкруги всі радіють, адже вона така проста, русокоса дівчинка-підліток мандрує в столицю на навчання. Стрімка стрічка голубої річки Половиці на Оболоні, блискучі бані куполів Володимирського собору на бульварі Шевченка, перший ескалатор у ЦУМі, «Макдональдс», морозиво, циганка–ворожка… А фонтани на Майдані Незалежності! Саме так б'є життя ключем, коли ти насолоджуєшся ним і впевнений у майбутньому. І нехай проходять роки, минають століття, а жага до життя залишається. І я маю право на життя, – ствердно кивнула собі в думках Марійка. Як і Оксана з гоголівської «Ночі перед Різдвом», як і Поліанна з однойменної повісті Елеонор Портер, як і Нора з «Лялькового дому» Г. Ібсена і як багато-багато інших простих і легендарних дівчат по всьому світу. І нехай тяжко переживати за рідними, тяжко працювати на землі, тяжко навчатися на улюблену професію, але я на все це теж маю право. Бо я на землі «людина. і хочу того чи ні, усмішка моя– єдина, мука моя – єдина, очі мої – одні...»

КОВАЛЕНКО АНАСТАСІЯ

учениця 8 класу Оситнязької філії Великосеверинівського ліцею Великосеверинівської сільської ради Кропивницького району

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ: ВІД МРІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО МАЙБУТНЬОГО

Призначенням права є сутність: чесно жити, не шкодити іншому, кожному надавати своє.
Доміцій Ульпіан

Для мене не важливо, на чиєму боці сила; важливо те, на чиєму боці право.
В. Гюго

Життя любить того, хто за нього бореться, а нищить того, хто йому піддається.
Народна мудрість

Право на життя! Це не просто рядок у Конвенції ООН чи Конституції. Для мене, учениці 8 класу, яка живе в страшні часи для України, це право набуло особливого відчуття. Це можливість прокидатися у своєму ліжку, планувати вихідні з друзями та мріяти про те, ким я стану через п'ять років. Проте сьогодні моє право на життя, як і у мільйонів українських дітей, щодня намагається відібрати російська агресія. Ні, я не скаржуся! Я просто говорю мовою фактів. Раніше я жила безтурботним життям: прогулянки з друзями, обов'язковий відпочинок родиною влітку – море, взимку – Карпати. А зараз – життя попри сирени! Зі мною в клас ходять учні, яких ми називаємо «переселенцями», а класний керівник говорить, що це діти ВПО (внутрішньо переміщені особи). Як це страшно втратити свій дім! Ось воно – вкрадене дитинство та порушені права! Війна цинічно розтоптала основні права всіх українців. Коли замість шкільного дзвоника ми чуємо сигнал повітряної тривоги, швидко біжимо в укриття, наше право на освіту перетворюється на виживання в сховищах. Коли ворожі ракети руйнують житлові будинки, порушується найсвятіше – право на безпеку та недоторканність. Найбільший біль у мене викликають новини про моїх однолітків, чиї життя обірвалися занадто рано, або тих, хто був примусово вивезений до росії. Це не просто новини – це крик про порушення основного права – права бути людиною на своїй землі.

Безперечно, наша відповідь ворогам – це наша активна позиція сьогодні! Попри страх, війна навчила нас бути дорослішими. Я переконана: сьогодні мало просто «мати право», потрібно мати активну життєву позицію. Я та мої однокласники, члени активу шкільних парламентарів, переконані: бути активним учнем сьогодні – це одне з основних наших завдань. Тому ми всі разом: діти, вчителі, батьки тримаємо освітянський фронт тут, вдома! З початку війни не злічити сплетених нами у спортивному залі маскувальних сіток, не злічити донатів на допомогу ЗСУ. Ми – учасники багатьох всеукраїнських акцій у підтримку нашої армії. Вже декілька років поспіль, традиційно, за ініціативи нашого шкільного парламенту, ми долучаємося до Всеукраїнської благодійної акції зі збору монет *Super Coins* (Щаслива монета)! Цьогоріч наша мета – об'єднати односельців для збору коштів на протезування, реконструктивну хірургію, реабілітацію та психологічну підтримку військових, які постраждали внаслідок бойових дій. Акція «Великодній кошик для солдата» теж традиційна! До Дня Захисників та Захисниць України проводимо щорічний осінній благодійний ярмарок «За все, що маємо, дякуємо ЗСУ». Також ми раді були оголосити про наші

перші благодійні досягнення цього навчального року! Завдяки ініціативі парламенту дітей нашої невеличкої школи ми традиційно стали учасниками Всеукраїнської акції «Спочатку – дрони, потім – квіти», до якої активно долучилися наші гості, учні, батьки та працівники школи. А у фойє закладу, з першого вересня, стоїть скринька з надписом «Кришечки збери – Україні допоможи!». Не лише школярі, а й всі жителі села можуть долучитися до цієї акції. Зібрані кошти ми завжди передаємо місцевим волонтерам. А ще ми пишемо листи нашим захисникам. Здавалося б, це дрібниця, але щирі наші слова підтримки та дитячі малюнки нагадують воїнам, за що вони борються – за наше майбутнє!

Дякуємо кожному, хто долучається до наших ініціатив! Разом ми робимо важливий внесок у підтримку наших захисників та розвиток благодійності в нашій громаді. З впевненістю можна сказати: «Ми не просто чекаємо на перемогу, ми стаємо її частиною!».

Вважаю, що українцям не лише треба здобути перемогу над клятою «руснею», а й подолати ще одну сходинку – вступити до Європейського Союзу! Адже наше право на життя нерозривно пов'язане саме з європейськими цінностями. Для мене Європа – це не лише географія, це повага до особистості, свобода слова та верховенство права. Це простір, де голос дитини має значення, а демократія є фундаментом суспільства. Так, сьогодні Україна та Європейський Союз стали ближчими, ніж будь-коли. Ця дружба загартована спільною боротьбою за світло. Я бачу своє майбутнє в Україні, яка є повноправною частиною великої європейської родини. Ми ділимося з ЄС своєю незламністю, а вони з нами – досвідом побудови вільного світу.

Я маю право на життя! Всі діти України мають право на щасливе майбутнє під мирним небом! І хоча сьогодні це право доводиться виборювати ціною неймовірних зусиль, я вірю: через демократію, єдність із нашими європейськими друзями та нашу власну небайдужість ми збудуємо країну, де кожна дитина почуватиметься захищеною. Переконана, життя – це найвищий скарб, і ми варті того, щоб воно було прекрасним.

Я вірю, що наша країна переможе! Ми сильні, ми незламні, і ми обов'язково відбудуємо все, що було зруйновано. А поки що я, ми, будемо продовжувати вчитися, розвиватися і робити все можливе для того, щоб наблизити нашу перемогу.

Ми віримо, що війна неодмінно закінчиться, наша Україна стане вільною, незалежною, бо таких, як мій тато, брати, багато. Це Збройні Сили України, які щодня боронять наші землі, відвойовують загарбане, виборюють кожний клаптик української землі і віддають своє життя за наше щасливе дитинство, за мир та спокій у наших домівках. Вічна пам'ять Героям, які віддали своє життя за Україну! Вони завжди залишаться в наших серцях.

Віримо в ЗСУ! Слава Україні! Героям слава!

КУЗЬМІНСЬКА АНГЕЛІНА

вихованка гуртка «Сучасне лідерство» Комунального закладу позашкільної освіти «Козівський будинок дитячої та юнацької творчості «Юність» Козівської селищної ради Тернопільської області

ПРАВО НА ЖИТТЯ ПІД ВІЛЬНИМ НЕБОМ

Сьогодні право на життя для кожного українця перестало бути лише рядком у Конституції чи статтею міжнародних конвенцій. Воно перетворилося на щоденний іспит, на дію, на боротьбу, яку ми ведемо з кожним подихом. У світі, де безпека здається ілюзією, а тиша – тимчасовою паузою перед тривогою, це фундаментальне право набуло абсолютно нового, болючого, але водночас героїчного змісту. Війна змінила наше сприйняття самого існування. Раніше право на життя сприймалося як щось само собою зрозуміле – природна даність, яка не потребує доказів. Сьогодні ж для нас право на життя – це вчасно почутий сигнал тривоги, це надійне укриття, це професійність сил ППО та мужність воїнів на передовій. Це право виборюється щосекунди, і його ціна вимірюється не словами, а людськими долями. Для сучасного українця право на життя тісно переплелося з правом на власну ідентичність. Ворог зазіхає не лише на наші фізичні тіла, а й на саме право бути собою – говорити рідною мовою, плекати свою культуру, знати історію свого краю. Тому сьогодні жити – означає не просто фізично вціліти, а означає продовжувати справу предків, виховувати молоде покоління у любові до своєї землі та не дати згаснути світлу правди.

Особливого значення це право набуває в контексті нашої стійкості. Попри постійну небезпеку, українці демонструють світу неймовірну жагу до життя. Ми продовжуємо навчатися, працювати, творити мистецтво та підтримувати один одного. Це і є наш найсильніший маніфест: «Ми є, і ми маємо право бути». Кожна посаджена квітка біля під'їзду, кожна прочитана лекція в бомбосховищі, кожна пісня, що звучить попри вибух – це акт утвердження нашого права на життя. Адже право на життя для українців сьогодні – це не просто пасивна гарантія від держави чи світу, це наша колективна воля. Це віра в те, що життя переможе смерть, а світло – темряву. Це відповідальність перед майбутніми поколіннями за те, щоб вони ніколи не знали ціни права на життя, яку платимо ми сьогодні, але завжди пам'ятали, що воно є найвищою цінністю, за яку варто боротися.

Козівщина завжди славилася своїми щирими та працьовитими людьми, але саме в часи великої війни наш край перетворився на один злагоджений механізм, де кожен став волонтером. Об'єднання заради збереження життя стало для нас не просто обов'язком, а покликанням серця. Сьогодні волонтерський рух Козівщини – це сотні рук, які не знають втоми, і серця, що б'ються в унісон із фронтом. Від перших днів повномасштабного вторгнення громада Козови показала неймовірну згуртованість. Волонтерські центри, що виникли в селищі, стали справжніми «вуликами», де робота не вщухає ні на хвилину. Господині нашого краю готують тисячі тонн домашніх страв – від духмяного хліба до консервації та енергетичних наборів. Це не просто їжа, це тепло рідного дому, яке зігріває захисника в холодному окопі та дає сили жити й боротися далі.

У школах і позашкільному закладі КЗПО КБДЮТ «Юність» Козівського краю плетуть маскувальні сітки. Кожен вузлик, затягнутий руками наших дітей,

вчителів, просто добрих людей, – це врятоване життя солдата, непомічена ворогом техніка, збережена надія. Місцеві волонтери-водії долають тисячі кілометрів, щоб доставити медикаменти, засоби гігієни та технічне обладнання безпосередньо в руки тих, хто цього найбільше потребує. Збереження життя на Козівщині – це і про турботу про тих, хто через війну втратив свій дім. Наша громада прийняла багато переселенців, ділячись із ними дахом над головою, одягом і, найголовніше, людським теплом. Волонтери допомагають дітям-переселенцям адаптуватися у школах, організовують для них творчі заняття та майстер-класи, повертаючи малечі право на дитинство навіть у такі складні часи. Не залишаємось осторонь і ми, школярі, учасники учнівського самоврядування, вихованці позашкільного закладу, працівники освіти та культури. Проводимо благодійні ярмарки, концерти та аукціони на підтримку ЗСУ. Кожна зібрана гривня – це внесок у дрони, автівки чи аптечки, які завтра врятують чиєсь життя на передовій.

Волонтери Козівщини – це не просто організатори зборів, це звичайні вчителі, лікарі, пенсіонери та звичайні школярі. Це доводить, що коли ми об'єднуємося, ми стаємо нездоланною силою. Наша небайдужість – це найнадійніший щит, а наше прагнення допомагати – це і є реальне втілення права на життя для кожного українця.

Ми пам'ятаємо, що кожна добра справа, зроблена тут, у тилу, відгукується врятованим життям там, де вирішується доля нашої свободи. Звичайно, що ми вистоїмо, бо наше право на життя підкріплене правдою, любов'ю до рідного краю та незламним духом, який не під силу зламати жодній зброї. Перемога для кожного з нас – це не просто дата в календарі чи підписаний документ. Це момент, коли право на життя нарешті перестане бути актом спротиву і знову стане природним станом нашої душі. Сьогоднішня стійкість українців, жертовність волонтерів та незламність воїнів є беззаперечним доказом того, що життя завжди бере гору над руйнуванням. Перемога вже проростає в кожному нашому вчинку: у врятованому житті, у відбудованому домі, у збереженій ідентичності.

Ми вистоїмо, бо боремося не лише за територію, а за право майбутніх поколінь жити у світі, де людська гідність є недоторканною, а небо над рідною землею – мирним і вільним. Наша віра – це наш щит, а наша єдність – це та сила, яка перетворює надію на неминучу реальність. Життя переможе, бо правда на нашому боці.

ЛАШИНА Людмила

учениця 10 класу «Білогородського ліцею № 1» Білогородської сільської ради Бучанського району Київської області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Я пам’ятаю. Пам’ятаю не з підручників з історії і не з новин. Пам’ятаю тілом, серцем, тишею, яка досі іноді стає гучнішою за будь-який звук.

Мене звати Людмила. Я – дівчинка з Маріуполя. До дванадцяти років моє життя було звичайним і світлим: школа, друзі, запах моря, морозиво влітку, моя собака і відчуття, що попереду – цілий світ. А потім прийшла війна… Без запрошення. Без пояснень. Вона просто забрала право на звичайне життя. Забрала дитинство. Забрала спокій.

Я прокинулася від вибухів. Світ, який був знайомим і безпечним, розсипався за одну ніч. Я пам’ятаю очі дорослих – намагалися бути сильними, але страх у них був глибший за слова. Я пам’ятаю підвал, холод і темряву. Але найстрашнішим було не це, а думка, що життя може обірватися просто так. Без причини. Без провини.

Я тоді ще не знала великих слів, не думала про права, закони чи декларації. Але дуже чітко відчувала одне: я хочу жити. Не ховатися. Не боятися кожного звуку. Не рахувати хвилини між вибухами. Я хотіла просто жити – як дитина, якій належить сміятися, мріяти і вірити.

Я виїхала. Мені пощастило. Я жива. Але разом зі мною живе пам’ять. Про тих, хто залишився. Про тих, хто досі прокидається від страху. Про тих, у кого це право – право на життя – щодня відбирають.

Право на життя – це не просто слова. Це не рядок у документі. Це можливість дихати без страху. Спати вночі. Дивитися в небо і не чекати, що воно впаде. Це можливість бути дитиною. Коли цього позбавляють – це не просто трагедія. Це злочин проти самого сенсу людського існування.

Я маю право на життя. І кожна дитина має. Неважливо, де вона народилася. Неважливо, якого вона віку. Неважливо, чи бачить її світ щодня. Це право не можна відібрати. Його можна лише порушити – жорстоко і несправедливо. Але навіть у найтемніші моменти воно не зникає.

Я живу. І цим самим доводжу: у нас не змогли забрати головне.

Я пам’ятаю своє місто, пам’ятаю, яким воно було до війни. І я не дозволю стерти це з себе, бо поки жива пам’ять – воно буде існувати.

Я хочу, щоб діти, які зараз у темряві, знали: їхнє життя має значення. Вони мають на це право – жити, а не виживати.

І настане день, коли це право не доведеться відстоювати. День, коли тиша буде означати спокій, а не страх. День, коли дитинство знову стане дитинством. Я в це вірю, бо я – жива. І це моє «ПРАВО на життя».

ЛЕВИЦЬКА АНГЕЛІНА

учениця 8 класу Гімназії № 14 імені владики Юліяна Вороновського Дрогобицької міської ради Львівської області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

…Сьогодні вночі знову була сирена.

Вона увірвалася в тишу різко, без попередження, ніби хтось розірвав тонку тканину спокою. Сон обірвався, думки розсипалися, і світ раптом став іншим – напруженим, настороженим, чужим.

Темрява за вікном здавалася глибшою, ніж зазвичай. І в цю мить народилося питання, просте й водночас нестерпно важке: що означає – мати право на життя?

Колись відповідь здавалася очевидною. Це було щось із підручників, із законів, із правильних і красивих слів. Право жити, навчатися, працювати, мріяти. Усе зрозуміло, усе правильно.

Але війна змінює значення слів. Вона знімає з них прикраси, залишаючи тільки суть. І тепер право на життя – це не абстракція. Це ранок, коли ти прокидаєшся. Це повідомлення: «ти як?» – і коротке: «я тут». Це чай, що пахне домом. Це голос рідної людини, який раптом стає найважливішим звуком у світі.

Право на життя сьогодні звучить тихо. Без гучних промов. Без пафосу.

Просто: жити. Війна стирає зайве, мов дощ крейду з асфальту. Залишає лише головне: подих, серцебиття, тепло долонь. І тоді розумієш: життя – не десь попереду, не в далеких планах і мріях. Воно тут. У цій миті. У цьому вдиху.

Коли лунає сирена, люди спускаються в укриття. Хтось мовчить. Хтось нервово переглядає новини. Хтось міцно тримає дитячу руку. І в цих простих рухах більше правди, ніж у тисячі визначень. Бо право на життя – це коли ти хочеш захистити не тільки себе, а й того, хто поруч.

Після сирени настає тиша. Особлива тиша. Вона не легка і не спокійна. Вона густа, важка, наповнена невимовленими словами. Але саме в ній народжується розуміння: ми всі хочемо одного. Не слави. Не багатства. Просто жити. Жити так, щоб не боятися темряви. Жити так, щоб діти сміялися, а не здригалися. Жити так, щоб слово «завтра» не звучало як обіцянка, а як впевненість.

Наші захисники щодня стоять між нами і небезпекою. Вони тримають небо. І це не метафора, а реальність. Вони роблять те, що здається неможливим: залишаються сильними там, де страх міг би зламати. І завдяки їм у когось є ще один ранок, ще одна розмова, ще одна можливість сказати «люблю».

Тоді розумієш: право на життя – не дар, який не можна втратити. Це вогник, який потрібно берегти. Бо право на життя – це не тільки «моє». Воно спільне. Його не можна відокремити, як не можна відокремити повітря. Коли поруч страждає інший – твоє право теж стає крихким. Коли хтось бореться – ти теж частина цієї боротьби.

Згадуються слова Олександра Довженка: «Життя таке коротке. Поспішайте робити добро».

Сьогодні ці слова звучать інакше. Глибше. Гостріше. Бо добро – це не щось велике і далеке. Це дуже прості речі: підтримати, вислухати, не пройти повз. Це бути поруч тоді, коли комусь страшно. Можливо, саме з цього і починається справжнє право на життя – з людяності.

Війна не тільки руйнує. Вона відкриває. Показує, наскільки сильними можуть бути люди. Наскільки світлим може бути серце навіть у темряві. І раптом розумієш: життя – це не лише про дні, які ми прожили. Це про те, що ми відчули.

Про те, кого підтримали. Про те, що залишили після себе.

…Ніч поволі відступає. Десь далеко починає світати. Небо світлішає обережно, ніби боїться сполохати тишу. І в цьому світлі народжується дуже проста думка. Без прикрас. Без складних слів.

Я тут.

Я дихаю.

Я живу.

І цього достатньо, щоб сказати: «Я маю право на життя».

ЛУЦЕНКО Владислав

учень 11 класу Куп'янського ліцею № 3 Куп'янської міської ради Харківської області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Мені 16 років, і я маю право на життя! До війни я мав дім і друзів. Я жив у рідному місті, ходив до школи, мріяв про майбутнє. Я насолоджувався безтурботним дитинством.

Коли почалася війна, мені було 13 років. Моє життя водночас стало іншим. Я наче був вдома, у своїй квартирі, у своїй кімнаті, у своєму місті. Але воно вже не було таким чарівним, мирним і безтурботним.

Я все частіше бачив, як мама плаче. Кожен день – це боротьба за життя. Мама втратила роботу і кожного дня тяжко працювала на городі, щоб нам було що їсти. Інколи я помічав, що вона насипала мені їсти, а сама не їла. Коли я питав чому, вона казала, що вже поїла. Але я розумів, що це неправда. Вона економила продукти, щоб було чим погодувати мене. І тоді я відмовлявся їсти, поки вона не сідала зі мною.

А потім, коли наше місто почали звільняти наші Захисники, зовсім почалося якесь пекло. Майже два місяці замість теплого ліжка в моїй кімнаті ми жили в сирому, холодному підвалі гаража. Замість того щоб вчити уроки, ходити до школи, гуляти з друзями, я допомагав мамі рубати дрова і носити воду з криниці. Під постійним обстрілом. І ми не знали, чи виживимо взагалі. Земля здригалась повсюди від вибухів. Було дуже страшно, я просив маму навчити мене молитися, бо я був дуже наляканий і дуже хотів жити.

Бо я маю право на життя. Я хочу вчитися, я хочу спілкуватися з друзями, я хочу бачити, як мама посміхається. Я нарешті хочу, щоб настав мир. Хочу, щоб всі мої мрії здійснилися, хочу забути весь той жах, який мені і моїй родині довелося пережити.

Я дуже вдячний своєму братові та його побратимам, які захищають нашу країну і виборюють наше право на життя. Я переконаний, що всі люди мають право на життя. Я дуже сподіваюся, що скоро настане мир. Бо життя – це найбільша цінність, яку ми отримали в дарунок від природи.

МАЙБОРОДА Анатолій

учень 11 класу
Хорольського навчально-виховного комплексу (загальноосвітній навчальний заклад І-ІІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад) Хорольської міської ради Лубенського району Полтавської області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ – ЖИТИ ЗА ДВОХ…

Кажуть, життя дається людині один раз. Як чистий аркуш. Як світанок, у якому ще немає жодної тіні. У дитинстві здається, що цей світанок буде безкінечним, що поруч завжди будуть ті, хто триматиме тебе за руку і не дозволить загубитися. І ти живеш, не думаючи про своє право на життя, бо життя просто є. Воно – як повітря. Поки одного дня не усвідомиш, яким крихким воно може бути.

Я маю право на життя. А тепер знаю точно: це право – не лише про те, щоб дихати…

Жити за двох – це не вибір і не подвиг, про який мріють.

Це тиша в домі, де раніше звучав голос батька. Вона сидить на його стільці, дивиться його очима з фотографії, стоїть поруч, коли мені особливо важко. Вона навчила мене розуміти те, чого не навчать у жодній школі: життя – це не просто дні, що минають. Це люди, які роблять тебе собою.

Це кожен ранок із думкою: «А раптом сьогодні…».

Коли він зник безвісти, світ не зупинився – але він став іншим: повільнішим, важчим, глибшим.

Іноді мені здається, що моє життя – як дорога в тумані. Я йду вперед, але не бачу, що там, за кілька кроків. І тільки

пам’ять про тата – як світло далекого ліхтаря. Воно не розганяє ввесь туман, але й не дозволяє мені зупинитися.

Я маю право на життя, навіть якщо в ньому є біль. Біль – це теж частина життя. Він не питає дозволу, коли приходить. Але саме він вчить цінувати кожну мить. Вчить розуміти, що означає слово «чекати». Чекати – це коли серце щодня відчиняє двері, навіть якщо ніхто не заходить.

Я маю право на життя, а значить – маю право мріяти. Я мрію про прості речі. Про розмову, яка не відбулася. Про пораду, яку не почув. Про слова «я пишаюся тобою», сказані його голосом. І хоча ці мрії болять, вони водночас дають сили жити. Бо поки людина мріє, вона живе по-справжньому.

Іноді мені здається, що я живу і за себе, і за нього. Кожен мій крок – це доказ того, що його життя триває в мені. У моїх рисах, у моєму характері, у моїй впертості не здаватися.

Я маю право на життя, а не на існування. Існувати – не просто бути. Жити – означає відчувати. Вірити. Любити. Не втрачати світло навіть тоді, коли навколо темно.

Я не знаю, де ти зараз. Не знаю, чи почуєш мене. Але я точно знаю інше – я житиму.

Я маю право на життя… Навіть тоді, коли в серці живе біль і тиша, у якій так і не пролунало прощальне слово. Я житиму за двох – за себе і за тата, який не повернувся, але назавжди залишився в моєму серці. У кожному моєму кроці буде його сила, у кожному моєму рішенні – його мужність, у кожній моїй мрії – його нездійснене завтра. Я не дозволю, щоб його життя зникло без сліду – воно продовжується в мені. І поки я живу, поки вмію любити, вірити й мріяти – він поруч. Бо жити за двох – це не тільки біль. Це – любов, яка сильніша за відстань, час і навіть втрату. Бо моє життя – це продовження. Моє життя – це відповідь. Моє життя – це право, яке я нікому не віддам.

МАСЛОВСЬКА ДАР’Я

учениця 9 класу Ліцею № 2
«Подільський» Полтавської міської ради

«Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ...» ХРОНОЛОГІЯ ВКРАДЕНИХ ЗВУКІВ

Жорсткий пластиковий стілець. Важкі білі двері реанімації. На моїй синьо-жовтій сукні запеклася ваша кров, мої хлопчики. Я сиджу тут, ледь відчуваючи печіння власної подряпини від уламка, і просто слухаю. Усе наше життя, уся наша нескінченна боротьба за ваше право на життя перетворилася в моїй голові на моторошну симфонію звуків, які неможливо стерти з пам’яті.

Брязкіт металу. 2014 рік. Твій перший, такий чистий і беззахисний крик у пологовому будинку нашого сонячного Криму. Він мав би стати найголовнішим звуком того дня, але його безжально заглушив холодний, важкий брязкіт чужих гусениць на наших вулицях. Тоді ми вперше втратили дім, залишили все і втекли в невідомість, аби ти міг чути шум вільного моря, а не марші окупантів.

Свист і глухий удар. Квітень. Вокзал у Краматорську. Ти чекав на евакуаційний потяг разом із бабусею, коли небо раптом впало. Пронизливий, тваринний свист ракети – і глухий, страшний звук тіла, що падає на асфальт. Бабуся не вагалася. Вона накрила тебе собою, увібравши гарячий метал у власне серце, щоб твоє продовжувало битися. Її останніми словами, її передсмертним заповітом глухому світу став крик душі: *«Він має право на життя!»*

Гуркіт стін і хрускіт скла. Ірпінь. Я, вагітна тобою, мій менший, сиджу в крижаному, пропахлому пилом підвалі. З кожним вибухом нагорі стіни видають

моторошний низький гуркіт, зі стелі сиплеться штукатурка. Я до болю стискаю живіт і крізь цей гуркіт шепочу тобі: «Тільки живи. Ти побачиш сонце». А потім – наша нічна втеча крізь вогонь, де єдиним звуком у мертвому місті був хрускіт розбитого скла під моїми підошвами. Я йшла по ньому, аби ти зміг зробити свій перший вдих.

Виття сирени і черкання сірника. Твоє вкрадене дитинство, сину. Замість моєї тихої колискової твоєю першою музикою стало надривне виття повітряної тривоги. Замість клацання нічника біля ліжка – різкий звук черкання сірника, коли ми щовечора запалюємо свічки під час блекаутів. Ти навчився блискавично, беззвучно збирати свої речі і мовчки сидіти в коридорі, притискаючись спиною до стіни. Ти надто тихий для дитини, яка має право на радісний сміх.

Огидне дирчання і мертва тиша. Сьогоднішній вечір. Ми думали, що вдома безпечно. Аж раптом – цей мерзенний звук мотора в небі. Сліпучий спалах. Вибух, що розірвав барабанні перетинки. Дзвін тисяч уламків, тріск нашого даху. І найстрашніша, найчорніша тиша мого життя. Тиша, у якій я наосліп розгрібала гарячу цеглу голими руками, молячись почути хоча б ваш стогін.

Пікання кардіомонітора. Зараз за цими білими дверима звучить лише воно. Рівне, штучне пікання апаратів вентиляції легень. Я заплющую очі – і кожен цей звук б'є мене струмом. Це пікання – єдине, що стоїть між вами і темрявою. Ви – діти, чия кров сьогодні залишилася на моїй сукні і на совісті всього світу.

Чуєте, рідненькі, мене крізь цей медичний сон? Не здавайтеся. Нехай цей апарат звучить. Хапайтеся за життя з усієї сили. Ви маєте на нього святе, абсолютне, оплачене найстрашнішою ціною право. Дихайте, мої хлопчики. Дихайте.

МІЗІНА АНАСТАСІЯ

учениця 10 класу Ліцею «Генеза»
П'ятихатської міської ради
Дніпропетровської області

«СИМФОНІЯ НЕЗЛАМНОСТІ: ЩО ОЗНАЧАЄ МОЄ ПРАВО НА ЖИТТЯ СЬОГОДНІ»

Я народилася в країні, де світанки пахнуть степом, де колосся хилиться до землі, ніби вклоняється сонцю, і де слово «свобода» – не просто слово, а саме дихання. Я народилася в Україні – і з першим подихом я отримала право на життя.

Раніше слово «право» асоціювалося у мене з параграфами підручника з правознавства – чимось важливим, але сухим і теоретичним. Ми вчили, що право на життя є невід'ємним і природним. Але лютий 2022 року перетворив теорію на крик, а чорнила в підручниках – на реальність, що пахне гартом і бетоном бомбосховищ. Сьогодні для кожного українського підлітка фраза «Я маю право на життя» – це не просто юридична норма. Це наш щоденний маніфест і найгучніша у світі молитва.

Що таке право на життя, коли над твоїм домом проноситься холодний посланець смерті, що не розрізняє військових об'єктів і дитячих майданчиків?

Це право не просто дихати, а право на безпечний простір, де твої мрії не розбиваються об звук повітряної тривоги. Російська збройна агресія спробувала відібрати у нас найцінніше – відчуття майбутнього. Коли тисячі дітей прокидаються не від маминого голосу, а

від роздираючого звуку сирен, їхнє право на гідне дитинство порушується.

Хтось втратив дім, хтось – школу, а хтось – найдорожчих людей, які були цілим всесвітом. У XXI столітті ми вчимося розрізняти звуки крилатих ракет замість звуків музики. І це – найбрутальніше порушення права на життя. Адже життя – це не лише фізичне існування серця, що б'ється. Це безпека, це безумовна любов, це можливість навчатися, розвиватися і просто мріяти, не здригаючись від кожного гучного звуку.

Я знаю, як болить слово «дім», коли ти далеко. Знаю, як важко тримати зв'язок із корінням, коли війна намагається його вирвати. Але навіть за тисячі кілометрів я залишаюся українкою. Моє право на життя – це право говорити своєю мовою, пам'ятати свою історію та вірити у свою державу. Саме тут народжується розуміння європейських цінностей. Це не абстрактні гасла з трибун – це повага до гідності кожної особистості. Це демократія, де голос дитини має значення. Це свобода, що не руйнує, а захищає.

Ми часто говоримо про «втрачене покоління», але я бачу інше – «покоління будівничих». Ми знаємо, що наше право на життя нерозривно пов'язане з відповідальністю: пам'ятати тих, чиє право було цинічно відібране агресором, і відбудувати країну, де кожен малюнок дитини буде про квіти, а не про вирви від снарядів.

Україна сьогодні виборює не лише кордони на карті – вона виборює право своїх дітей жити у світі, де цінують людину. Ми, діти війни, подорослішали за одну ніч. Проте ми не втратили головного – світла всередині. Ми – покоління будівничих, які тримають небо навіть тоді, коли навколо темрява.

Я маю право жити – не в пітьмі,
а в світлі,
Де сонце сходить тихо над Дніпром.
Не під сиренами, що ріжуть небо зблідле, –
А під крилом любові й мирним голубом.

МОРЕКВАС Анастасія

учениця 8 класу Ліцею № 98
Дніпровського району міста Києва

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ!

Я маю право на життя – і це не просто слова, а найважливіша істина, з якої починається все інше. Моє життя – це моя історія, мої мрії, мої почуття і вибір. Ніхто не має права забирати в мене можливість жити, радіти, помилятися, вчитися. У кожного з народження є право на життя і його не можна відібрати.

Право на життя означає не лише існувати, а й жити. Це право на безпеку, турботу, любов і підтримку. Кожна людина, незалежно від віку, зовнішності чи поглядів, заслуговує на повагу. Я вірю, що кожен з нас є цінним, бо цінність робить цей світ кращим.

Особливо ці слова відчуваються під час війни, коли лунають сирени, а люди змушені ховатись в укриттях, коли хтось втрачає дім або близьких людей. Саме в такі моменти право на життя перестає бути абстрактним. Воно стає болем, страхом, і водночас великою надією. Саме тоді ще більше розумієш, наскільки важливо цінувати кожен день і кожну мить.

Війна показує, що це життя – найбільша цінність, за яку, на жаль, ми вимушені боротись. Люди підтримують одне одного, дають надію, не здаються навіть у найскладніші моменти. Саме ця сила духу доводить, що право на життя – невід'ємне, і його не можна знищити.

Також це право має відповідальність, яку ми маємо нести. Кожен з нас повинен берегти своє життя, розвиватись і не втрачати віру та надію, навіть у найскладніші моменти. Адже життя – це найбільший дар, який ми маємо.

Я маю право на життя. Разом із цим я поважаю право інших людей, бо тільки коли ми поважаємо своє і чуже життя, лише тоді ми зможемо побудувати світ, у якому хочемо жити.

МУРАДОВА Лейла

учениця 9 класу Ліцею № 3
Коростишівської міської ради
Житомирської області

Я маю право на життя

Війна… Трагедія, що знову прийшла на українську землю та змінила наше життя… Повномасштабне російське вторгнення накоїло багато лиха… Зруйновані оселі, лікарні, школи, дитячі садочки… Тисячі поранених, зниклих безвісти, бранців, загиблих… Страшними злочинами викрив лютий ворог свою звірину сутність. Відзначився викраденням, катуваннями, вбивствами… Серед численних порушень прав українців найнезахищенішим виявилось право на життя. Як відстояти найважливіше?

«Кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканність», – проголошує Загальна декларація прав людини. У Міжнародному пакті про громадянські та політичні права зазначається: «Право на життя є невід'ємним правом кожної людини. Це право охороняється законом». Право на життя гарантує й Конституція України: «Кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань».

Так, я маю право на життя! Це право мені й моїм одноліткам подарували діди та прадіди, які здобували його кров'ю. Право жити на рідній землі відстоюють наші батьки, брати і сестри у сучасній жорстокій війні. Воїни світла залишили свої домівки, рідних та близьких заради того, щоб ми почувалися у безпеці. Під їхнім захистом ми маємо можливість вільно дихати, навчатися, здобувати професію, мріяти і втілювати мрії в життя.

Сміливість та жертовність тих, хто сьогодні воює за вільну Україну, є прикладом для нас. Відчуваючи свою причетність до долі народу, ми, юне покоління, долучаємось до допомоги українській армії. Організовуємо та проводимо шкільні благодійні ярмарки. Збираємо та передаємо на фронт продукти харчування, засоби гігієни та медикаменти. Займаємось плетінням маскувальних сіток для захисту військових. Це наш посильний внесок у таку омріяну перемогу.

Зі скорботою та сумом згадуємо полеглих. Вони віддали власне життя, аби ми жили у вільній, незалежній, могутній країні. Пам'ять про них назавжди залишиться в наших серцях. Ми зобов'язані їм найціннішим, що в нас є. Тож маємо жити так, щоб вони, дивлячись з небес, могли пишатися нами, нашими діями, нашими вчинками, нашими прагненнями.

Я мрію, щоб моя держава стала найрозвиненішою та найуспішнішою у світі. Щоб люди були щасливі, усміхнені, незалежні. А чи буде вона такою – залежить від нас. Ми, майбутнє нашої держави, повинні зробити усе, щоб вона набула сил та енергії, мов квітка, з першими промінчиками сонця.

Я люблю свою мальовничу неньку Україну. Люблю її неймовірні світанки та рожеві заграви. Люблю її смарагдові ліси, розкішні сади, запашні квіти. Люблю щебетання птахів, що лікує душу і серце. Я щаслива, що живу саме тут! Я щаслива, що живу!

Дякую всім Героям, що боронять мою країну, мою родину, моє майбутнє, моє життя. Я вклоняюся їхній мужності, відданості та патріотизму. Вірю: мої мрії про щасливе та світле майбутнє українців здійсняться.

Так, я маю право на життя, омите кров'ю і гіркими сльозами. І я докладу якнайбільше зусиль, щоб виправдати довіру тих, хто надав мені це право.

НАЙМУШИНА Злата

учениця 9 класу Криворізької гімназії № 45 Криворізької міської ради Дніпропетровської області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Мені майже шістнадцять, люблю малювати, слухати музику і мріяти (уявляти) те, ким стану, коли виросту. У мене багато мрій, які поступово буду реалізовувати, тому що маю на це право: вступити до університету, побачити Карпати влітку, познайомитися з новими людьми, прожити довге й щасливе життя. Здається, це такі прості бажання. Але з 24 лютого 2022 року щодня нагадую собі, що маю право на все це. Найважливіше – на життя.

Саме цього нас намагається позбавити сусідня країна. Повномасштабне вторгнення – не просто слова з новин. Це звук сирени опівночі. Це мама, яка хапає документи і «тягне» мене в коридор. Це порожні парти в класі, бо Соня поїхала до Польщі, а Артем… Він більше не прийде, не усміхнеться, не зізнається у своїх почуттях. Це карта з червоними стрілками, яку я боюся відкривати вранці. Це страх, тихий, але невідступний, який живе в грудях постійно.

Конвенція ООН про права дитини проголошує: кожна дитина має невід'ємне право на життя. Не умовне. Не «якщо пощастить». Не «залежно від того, де народилася». Абсолютне право просто тому, що ти людина. Але російські ракети не читають конвенцій. Вони влучають у пологові будинки й дитячі лікарні, у школи й укриття. Вони вбивають дітей – таких самих, як я.

З початку повномасштабного вторгнення тисячі українських дітей загинули або отримали поранення. Сотні тисяч були примусово вивезені на територію Росії – відірвані від родин, від мови, від себе. Це злочин проти людяності, проти самого поняття дитинства.

Я думаю про дівчинку з Маріуполя, мою ровесницю. Вона теж мала мрії, право на життя. Росія вкрала це право разом з її містом, домом, майбутнім. І я не можу мовчати про це, бо мовчання – це теж вибір.

Деякі дорослі в інших країнах кажуть: «Це далеко. Це не наша війна.» Але несправедливість не має кордонів. Якщо де-небудь у світі дитина гине тільки тому, що народилася не там, то це стосується кожного. Право на життя або є в усіх, або його ніхто не має.

Я хочу любити. Ненависть виснажує, а мені потрібні сили, щоб жити, вчитися, будувати. Потрібно, щоб світ знав правду, щоб кожен, хто читає ці рядки, зрозумів: Україна захищає не лише себе. Вона бореться за право кожної дитини – в будь-якій країні – рости без страху.

Я маю право малювати, мріяти, помилятися, закохуватися, сміятися до сліз і ображатися через дрібниці, бо це і є життя. Справжнє, повне, моє.

Я маю право на життя і хочу його для всіх, тому буду боротися за нього словом, пам'яттю, правдою, доти, доки мир не стане не мрією, а реальністю.

Слава Україні.

НЕМЧЕНКО Надія

учениця 10 класу Одеського юридичного ліцею Одеської міської ради

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Раніше я думала, що «право на життя» – це щось настільки очевидне, як те, що після ночі настає ранок. Мені здавалося, що воно дається нам разом із першим подихом, і ніхто не може його забрати – так само, як не можна змінити колір очей чи відбитки пальців. Я вірила, що дорослі завжди захищатимуть нас просто тому, що ми діти.

А потім настав 24 лютого 2022 року – день, який змінив життя мільйонів людей. І тоді стало зрозуміло: моя віра була надто наївною. Моє право на життя вже не є чимось беззаперечним. Для когось воно перетворилося на мішень на карті, пункт у звіті або «супутню втрату». Якщо раніше я боялася павуків чи поганих оцінок, то тепер я вмію за звуком визначити, яка ракета чи дрон летить, і чи встигну добігти до укриття.

Для мене ця війна давно перестала бути новинами чи фотографіями. Вона прийшла в мій дім, у мою родину, на мою вулицю. Вона прийшла навіть туди, де нас навчають законам і правам людини. Мій ліцей – Одеський юридичний ліцей – теж відчув на собі удар дрона. Місце, де ми вчимося вірити в справедливість, саме стало жертвою беззаконня. Бачити понівечені стіни й вибиті вікна школи – це як бачити поранену близьку людину. Болить, бо школа – це наш другий дім, наш простір безпеки, який у нас намагаються відібрати.

А сьогодні, 6 квітня 2026 року, моє місто – Одеса – знову зазнало втрат. Вночі,

поки ми намагалися заснути між тривогами, чиєсь життя обірвалося назавжди. Загинула жінка та її дворічна дитина. Важко дивитися на ці новини – всередині все холоне. Дитина, якій було лише два роки, тільки починала пізнавати цей світ… І її життя було знищене металевим уламком. Хіба вона не мала права на життя? Хіба її життя було менш важливим за чиїсь криваві амбіції? І щоночі я ловлю себе на думці: а раптом наступною можу бути я…

У десятому класі життя мало б бути зовсім іншим. Воно мало б обертатися навколо першого кохання, друзів, підготовки до іспитів і суперечок із батьками про те, до котрої можна гуляти. Ми мали б сперечатися, де краще робити фото – біля моря чи біля нашого Оперного театру. Але замість цього ми вчимося розрізняти звуки ракет і знати, що робити у випадку обстрілу. Ми знаємо, де в домі найміцніша стіна і де знаходиться укриття. Моя «тривожна валіза» зібрана ретельніше, ніж шкільний рюкзак, бо в ній – усе моє життя, стиснуте до мінімуму.

Найстрашніше у війні – це втрата відчуття безпеки. У підлітковому віці світ має бути стабільним: ти засинаєш у своєму ліжку, прокидаєшся вранці, поруч – жива і здорова родина. Зараз наше життя – це суцільне «якщо»: якщо не прилетить, якщо встигну в укриття, якщо завтра взагалі настане. Ми подорослішали за одну ніч, і ця дорослість пахне пилом, гаром і страхом.

Моє право на життя – це не лише можливість дихати. Це право мріяти, любити, будувати плани. Росіяни намагаються вкрасти у нас всі наші надії, сподівання та щасливі моменти. Вони хочуть, щоб ми стали поколінням із травмованою психікою, яке боїться дивитися в майбутнє. Як планувати вступ до університету, якщо не знаєш, чи вціліє твій ліцей до ранку?

Але попри все я зрозуміла: моє право на життя стало моєю особистою лінією фронту. Я відвойовую його щодня. Коли навчаюся онлайн у холодному домі без світла, коли допомагаю армії, коли сміюся з друзями, щоб не плакати, – я захищаю своє право бути. Я доводжу, що я жива, справжня і мій голос не можна заглушити сиренами чи вибухами.

Мені боляче за всіх, чиє право на життя залишилося під завалами будинків – в Одесі, Маріуполі, Бучі, Харкові та інших містах України. У них теж були мрії, улюблені іграшки, недомальовані картини й плани на вихідні. Їхні життя обірвалися надто рано.

І тому я хочу сказати на весь світ: українська дитина – не ціль. Це цілий всесвіт, який не має права бути знищеним.

Я маю право на життя. На життя, де в небі літають не ракети і МіГ-31К, а цивільні літаки. На життя у вільній Україні, де ми будемо будувати, а не розбирати завали. Я хочу, щоб наше покоління стало не поколінням болю, а поколінням сили – тим, що пройшло через темряву, але зберегло в собі світло. Щоб більше на цій землі не було таких страждань!

ПАНКРАТЕНКОВ Тихон

учень 10 класу, член літературного гуртка «Перлина» Летичівського Центру творчості дітей та юнацтва Летичівської селищної ради Хмельницької області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Часто, коли ми чуємо слово «право», у нашій уяві постають складні документи або закони. Але, якщо подумати, то найперше і найважливіше право у людини з'являється в ту мить, коли вона робить свій перший вдих. Це право на життя. Усе, що живе, має право бути. Цінність життя не в його формі чи розмірі, а в тому, що воно дихає, відчуває й прагне світла.

На мою думку, кожному слід усвідомити, що разом із правом на життя ми отримуємо моральний обов'язок: поважати і оберігати життя інших так само трепетно, як власне. Життя кожної людини – це Всесвіт. Знищити одне життя – означає знищити цілий світ. Цієї мудрості не осягнеш за мить. Її потрібно опановувати з ранніх років, коли ми вчимося бачити в інших не тінь, а світло.

З дитинства ми вчимося відрізняти добро від зла. Здавалося б, у підлітковому віці вже чітко розуміємо, що є злом. Але чому ж продовжуємо чинити його стосовно інших? Чому робимо зло і маскуємо його іншими словами? Особливо боляче бачити це серед шкільної молоді, коли сильніші принижують слабших. А ті, хто стають свідками, мовчать, відвертаються або навіть виправдовують кривдників: «Та що тут такого? Це просто жарт». Коли ти підліток, ти сумніваєшся в собі, ти жадаєш визнання, ти хочеш бути сильним. Але справжня сила вимагає праці над собою, сміливості бути вразливим, сміливості бути собою. Це важко. Натомість легко знайти того, хто слабший і почати принижувати його. Отут і відбувається найстрашніше – знецінення людської гідності, зневага до чужого життя, тихе вбивство душі.

Іноді такі «жарти» штовхають молоду людину у вир безодні, звідки вже немає вороття – приводять до суїциду. Тому право на життя – це щоденний вибір: помітити біль іншого, простягнути руку, підтримати. Це наша спільна відповідальність – зробити так, щоб кожен відчув, що його життя є цінністю. І починається це з малого – з погляду, слова, вчинку, які можуть врятувати. Після російського вторгнення в Україну, моя родина змушена була покинути рідне місто. Майже чотири роки ми живемо на подільській землі. Нам довелось пройти чимало випробувань. Я знаю, що таке страх, розпач, біль. Разом з тим я пізнав істину – я живу завдяки людям, що поряд зі мною. Завдяки тим, які стримали і продовжують стримувати ворога, тим, котрі допомогли нам виїхати з міста, знайти житло. Тим, хто підтримав у важкий момент. Мені хотілося б, щоб і моє життя стало для когось необхідним.

Зазвичай на початку березня біля нашого будинку розпускаються підсніжники. Але цього року їх не було видно, тому що частина клумби вкрилася товстим шаром льоду. Сонячне проміння безсило ковзало по прозорій поверхні криги, не в змозі її розтопити. Проте одного ранку я помітив, що крізь лід пробилися зелені стрілочки листочків. Я знав, що підсніжники здатні проростати крізь сніг, але щоб отак крізь кригу! Я був вражений! Лід не танув, не відступав, але життя піднімалося вгору. Згодом на стеблах з'явились білі квіточки і тихо закивали голівками. Ці тендітні квіти довели головний закон життя – щоб жити, потрібно боротися.

Дивлячись на підсніжники, я думаю про нас – про українців. Ця зима була для нас важкою не тому, що випало багато

снігу і тріщали морози. А тому, що вороги намагалися перетворити наше життя на холодну пустку. Росіяни щодня запускали ракети в наші міста, руйнували дороги, лікарні, електростанції. Житлові квартали завмирали без світла, без тепла, без хліба. Але ми вистояли, дочекалися весни, як ті підсніжники, проросли крізь лід. Ми вижили не тому, що сильніші за російські ракети. А тому, що вміли ділитися теплом, надією, силою. Ми вижили тому, що люди інших країн вибрали жити разом із нами. Вони зрозуміли, що сьогодні ми боремося за їхнє завтра.

Право на життя – це не пасивний дар, а активна спільна справа.

На думку мені спадає один вислів, який приписують Вінстону Черчиллю, хоча подібні думки висловлювали і інші видатні діячі: «У війні перемагають не армії – у війні перемагають народи». Суть фрази в тому, що зброя та стратегія військових – це лише інструменти. Але справжня сила, здатна витримати тривале протистояння, криється в єдності, моральному дусі усього народу. Російський агресор воює армією (числом та технікою), а народ, що захищається, воює за своє право існувати. Армію можна розбити технічно, але волю народу до життя зламати неможливо. Якщо у війні перемагають народи, то кожен з нас є частиною цієї перемоги.

ПОКОТИЛО Мілана

учениця 8 класу Опорного закладу «Хорольська гімназія Хорольської міської ради Лубенського району Полтавської області»

Я МАЮ ПРАВО

Я часто замислююся над тим, що означає мати право. У підручниках це слово звучить серйозно й навіть трохи сухо, але для мене воно живе – воно дихає в моїх думках, у моїх вчинках, у моєму щоденному житті. Інколи мені здається, що право – це не просто правило чи рядок у законі. Це щось дуже тихе й водночас сильне всередині мене. Наче маленьке світло, яке не згасає навіть тоді, коли навколо темно.

Я – звичайна дівчина-підліток. Мій день починається зі звуку будильника і ще трохи сонних думок про те, що сьогодні знову треба поспішати – до школи, до зошитів, до відповідей біля дошки. Я люблю навчатися, бо кожен новий урок відкриває переді мною ще один маленький шматочок великого світу. Інколи це просто формули й правила, а інколи – справжні відкриття, які змінюють щось у мені.

Я поважаю своїх батьків. У їхніх словах є тепло, яке я не завжди помічаю одразу, але завжди відчуваю згодом. Вони вчать мене бути чесною, сильною, не здаватися, навіть коли хочеться. Іноді їхні поради здаються строгими, але я знаю: за ними стоїть любов. Та сама, що тихо підтримує, навіть коли я мовчу.

Я ціную своїх учителів. У їхніх очах – віра в нас, навіть тоді, коли ми самі в себе не дуже віримо. Вони не просто пояснюють теми – вони навчають бачити, думати, шукати. І десь між рядками підручників я починаю розуміти себе.

Але разом із цим я все частіше ловлю себе на думці: я маю право.

Я маю право не лише слухати – а й бути почутою. Іноді мої слова губляться десь на півдорозі до сміливості. Іноді я мовчу, хоча в голові народжується цілий всесвіт думок. Але я вчуся говорити. Нехай тихо, нехай невпевнено – але своїми словами. Бо десь глибоко в серці звучить голос: ти важлива.

Я маю право на мрію. Вона приходить до мене у ритмі музики, у відлунні кроків у танцювальній залі. Коли починає звучати мелодія, світ ніби стихає, і залишається тільки рух. Я відчуваю, як моє тіло слухає музику, як кожен жест стає словом, кожен поворот – емоцією. У танці я не просто виконую рухи – я розповідаю історію. Можливо, про себе. Про свої страхи, про радість, про надію. І в ці миті я розумію: моя мрія – це не щось далеке. Вона вже живе в мені. І я маю право дати їй вирости.

Я маю право бути старанною, але не безпомилковою. Є дні, коли все виходить легко, і здається, що я можу більше, ніж думала. А є дні, коли навіть найпростіше завдання здається складним. Коли хочеться закрити зошит і просто відпочити від усього. І я вчуся не сварити себе за це. Бо я не машина для ідеальних результатів. Я людина, яка росте.

Я маю право на ніжність до себе. На хвилини тиші, коли можна просто дивитися у вікно і думати про щось своє. На мрії перед сном. На маленькі радощі, які роблять день світлішим.

Я маю право любити тих, хто поруч, і боятися їх втратити. Боятися не виправдати їхніх очікувань. Але водночас я вчуся розуміти: справжня любов не вимагає бути ідеальною. Вона дозволяє бути собою – навіть трохи розгубленою, навіть недосконалою.

Я маю право на свої почуття. Вони різні – як небо протягом дня. Іноді ясні й світлі, іноді затягнуті хмарами. Але саме вони роблять мене живою. І я більше не хочу їх ховати чи соромитися.

Я маю право рости. Не швидко, не ідеально, не так, як у когось іншого – а по-своєму. Крок за кроком відкривати себе, вчитися слухати серце, не зраджувати своїм мріям.

І коли я думаю про майбутнє, воно вже не здається таким далеким і невідомим. Воно починається тут – у моїх зусиллях, у моїх рішеннях, у моїй вірі. У кожному дні, коли я намагаюся стати трохи кращою, ніж учора.

Бо право для мене – це не лише про свободу. Це про довіру до себе. Про сміливість жити своїм життям. Про здатність не загубитися серед чужих голосів і знайти свій.

І, можливо, я ще не знаю всіх відповідей. Можливо, я ще часто помиляюся. Але я точно знаю одне: я маю право бути. Мріяти. Відчувати. І ставати собою – щодня, крок за кроком.

ПОПОВА Анна

учениця 11 класу Дунаївської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів імені Героя України Олександра Капіноса Кременецької міської ради Тернопільської області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Я переконана, що кожен з нас має право на життя! Воно подароване нам Всевишнім і ніхто не має права його забрати!

Кожна людина, яка проходить у цей світ, отримує найцінніший подарунок – життя. «Право на життя» – це як невидимий щит, який оберігає мене і дає право бути собою, рости, сміятися та пізнавати цей величезний світ.

Мати право на життя – це означає, що ніхто мене не може скривдити. Це право на теплий дім, смачну їжу, на ліки, коли я хворію, і на міцні обійми батьків, у яких почуваюся в безпеці. Це можливість щоранку прокидатися і знати, що попереду цікавий новий день.

Але жити – це не просто дихати. Це ще й право на мрії! Я маю право вчитися, пізнавати світ, спілкуватися з друзями, читати книжки та обирати, ким я стану, коли виросту... Моє життя – це маленька пригода, і я маю право пройти її до кінця, бути щасливою, робити щасливими інших...

Для мене, випускниці 2026 року, право на життя дається надзвичайно високою ціною, і це робить його моїм найголовнішим обов'язком.

Війна, яка так жорстоко увірвалася в моє життя, намагається звузити його до виживання. Тому я розумію, що право на життя в часи випробувань – це значно більше, ніж просто фізична небезпека. Це право на навчання і розвиток, право на голос і право на майбутнє у власній країні. Готуючись до іспитів у сховищах, я реалізовую своє право на інтелектуальне життя. А наша спільна допомога класу, школи воїнам-захисникам стверджує моє право бути частинкою живого, дієвого суспільства. Тому що ми – продовжувачі великої справи.

Я є частинкою великого українського народу. Від мене, від кожного з нас залежить майбутнє нації. Але без минулого немає майбутнього. Це аксіома.

Є минуле, за яке хочеться низько вклонитися предкам. Адже їх віками мордували, палили і різали, нищили, гноїли в концтаборах, морили голодом і розстрілювали за державність, а вони відроджувалися, жили, росли і дужчали, воскресали з вічності і сяяли на світовому небосхилі.

І їм було дане право на життя... Несправедливо коротке: 47 – Шевченкові, Грінченкові, Стусу, 49 – Коцюбинському, Вакуленку, 42 – Лесі Українці, 38 – Грабовському, 37 – Амеліній, 33 – Кривцову, і зовсім мало – 28 – Симоненкові. Усе їхнє життя – це боротьба за нашу кращу долю, за незалежність, за те, щоб бути впевненими у завтрашньому дні.

Я ніколи не думала, що буду захоплюватися поезією. Але після того, як прочитала вірші Василя Стуса, зрозуміла, що життя цієї людини – мов спалах яскравої зірки на небосхилі. Різниця тільки в тому, що зірка після спалаху падає вниз і зникає, а життя і творчість поета залишаються вічними.

Правду кажуть: з роками люди мудрішають, але якщо так, то неодмінно вдаюся до спогадів, починаю критичніше і прискіпливіше оцінювати свою поведінку, вчинки і тих людей, що поруч зі мною. Тепер я розумію, що потреба й уміння відстоювати свої погляди, переконання, честь і гідність, чесність і порядність мають бути на першому місці.

Сьогодні, стоячи на порозі дорослості, я маю право на гідне життя. Я маю право не просто існувати, а творити, помилятися, закохуватися і відбудовувати те, що зруйновано.

Моє життя – це моя відповідь війні. Кожна моя мрія про університет, кожна прочитана книжка і кожен план на майбутнє – це акт протесту проти знищення нації і ствердження того, що життя завжди перемагає.

Я виходжу зі школи з розумінням: моє право на життя є недоторканим. Я обіцяю собі не просто «жити» наступні роки, а зробити своє життя змістовним, вільним і корисним для моєї України. Бо право на життя – це найвища свобода, яку ми захищатимемо разом.

ПРИСЯГА Катерина

учениця 9 класу Комунальної установи «Інженерненський ліцей» Пологівської міської ради Пологівського району Запорізької області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Війна в Україну прийшла дуже швидко і раптово. Ніхто не цікавився, діти ми ще чи ні, скільки нам років, яке майбутнє ми хочемо і ким хочемо стати.

Повномасштабне вторгнення в Україну почалося на світанку 24 лютого 2022 року, але в наше місто ворог вдерся 3 березня. Я пам’ятаю той день: уроки відмінили, всі були вдома. У четвер у нас мала бути контрольна робота з математики. Я готова все віддати, щоб написати ту контрольну в той час і не знати, що таке війна.

Я була вдома одна, бо батьки працювали, і почула, як летить літак. Мені завжди було цікаво дивитися на них. Підійшла до вікна, щоб роздивитися, і побачила, що це не просто літак – це був військовий літак. Я дуже злякалася і подумала, що почалася справжня війна. Сховалася за комодом і подзвонила татові. Почала плакати й пам’ятаю, що перші мої слова були: «Тату, приїжджай додому, бо почалася війна, мені страшно». Я тоді сиділа, трусилася і нічого не розуміла. Коли гул літаків стих, я виглянула у вікно й побачила, як із неба падають «зірочки». Але це були не зірочки – це були снаряди, які падали на будинки моїх друзів і знайомих.

Ми жили не в місті, а в селі, і в місті війна почалася раніше. Тато, коли їхав додому, побачив, як їдуть танки і стріляють. Тому він залишив машину в місті й через посадки та ґрунтову дорогу

пішов додому пішки. Бо якби він їхав машиною, його могли б помітити, і це було б дуже небезпечно. Йому було страшно, але він розумів, що має право на життя і краще пройти ті кілометри пішки, ніж загинути в машині.

Саме в ті дні я вперше замислилася над словами, що маю право на життя. Я пам'ятаю, як ми спускалися в погріб, сиділи вдягнуті в куртки і взуті в чоботи, бо розуміли: якщо ракета впаде поблизу, треба бігти в укриття. Батьки намагалися бути спокійними, але в їхніх очах я бачила страх і тривогу. Ми всі розуміли, що можемо втратити життя за секунду, тому говорили одне одному, що любимо й цінуємо. За той час, коли жили на окупованій території, у нас не було світла, води й тепла. Нам пощастило, що була пічка і газ у балоні – тому ми вижили. Воду брали з колодязів. Одного разу я сильно отруїлася цією водою, бо вона була неочищена. У той час, коли я страждала від болю в животі, почалися дуже сильні обстріли. Мені здавалося, що це найгучніші й найстрашніші вибухи, які я чула.

Ми розуміли, що доведеться звикнути до такого життя, бо війна швидко не закінчиться. Ми пристосувалися до темряви: навіть вікна затуляли ковдрами, щоб не було видно світла. Світлом для нас стали свічки й ліхтарики, які заряджали від генератора. Люди тоді були дуже дружні: якщо в когось був генератор, усі йшли заряджати телефони. Я досі вдячна людям за їхню доброту. Пам'ятаю, як не було світла, телефон розрядився, і я не могла подзвонити сестрі, щоб привітати її з днем народження. Я пішла до сусідів, зарядила телефон і стала шукати сигнал на городі, щоб хоча б почути її голос.

Коли ми вирішили виїхати до Запоріжжя, нам довелося простояти на блокпості у Василівці сім днів. Росіяни знущалися з людей, пропускали лише за гроші. Ми стояли на розбитій заправці. Коли ж колона машин почала заважати руху військової техніки, нас почали пропускати. Машини їхали колонами, кожна мала номер. Наскільки пам'ятаю, ми були під номером 13 чи 14.

На війні гинуть не лише солдати. Гине наше дитинство, наші мрії, руйнуються будинки й спогади. Люди хочуть лише одного – жити. Просто жити, прокидатися і не боятися вибухів.

Право на життя – це право не ховатися від вибухів. Це право спати в теплій кімнаті, а не в куртці. Це право бачити мирне небо, а не ракети. Ніхто не має права забирати наше життя. Попри страх і тривогу, війна навчила мене цінувати кожен день. Ми стали сильнішими, добрішими, більш згуртованими. Я вірю, що настане день, коли вся країна святкуватиме перемогу.

На жаль, війна забрала наш дім. Наш сусід подзвонив і сказав, що був приліт у веранду. А це означає, що майже нічого не залишилося. Дуже боляче це усвідомлювати. Зараз я живу в іншій країні. Тут спокійно, але серцем я в Україні. Я переживаю за рідних, за бабусю й дідуся. Мені інколи соромно, що я тут, а хтось – під обстрілами. Але я розумію: батьки хотіли мене врятувати. Я адаптувалася, знайшла друзів, але частинка мене залишилася там – у моїй кімнаті, у дворі, у моєму дитинстві. І я вже не зможу повернути те життя, яке було раніше.

Ми всі маємо право на життя, і ніяка росія не має права у нас його забрати!

РАШЕВСЬКА Софія

учениця 9 класу Комунального опорного закладу «Сенчанська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів Сенчанської сільської ради Полтавської області»

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Я – дівчинка. Мені чотирнадцять, і я живу в мальовничому селі на Полтавщині, де, як і по всій країні, часто лунають звуки шахедів і ракет. Коли я чую їх, я думаю: невже це і є життя? Невже дитинство має звучати сиренами? У ці моменти особливо гостро відчуваєш, наскільки крихким є право на життя і як легко його можуть порушити.

Право на життя – це перше і найважливіше право людини. Воно належить кожному від народження, як повітря, яким ми дихаємо. У Конституції України записано, що кожна людина має невід'ємне право на життя, і ніхто не може бути свавільно його позбавлений. Але росія грубо і цинічно порушує це право, забираючи життя мирних людей, руйнуючи міста і калічачи долі. Тому сьогодні воно для багатьох українських дітей і молоді стало не просто юридичною нормою, а болючою реальністю, яку доводиться відстоювати щодня. 24 лютого 2022 року мільйони людей втратили відчуття безпеки. Хтось прокинувся від вибухів, хтось залишив рідний дім, а хтось – втратив найдорожчих людей. У мирний час дитинство асоціюється з мріями, святами, друзями, прогулянками. Проте війна стерла ці фарби й намалювала іншу реальність – сірими кольорами тривог, сирен і укриттів. І саме в такі моменти особливо гостро усвідомлюєш: право на життя – це не уявне поняття, а можливість прокинутися зранку, обійняти близьких, ходити до школи, будувати плани.

Я маю право на життя. Це означає, що я маю право жити, маю право жити у своїй країні без страху, навчатися рідною мовою, висловлювати свої думки, вільно мріяти про майбутнє. Маю право на захист і підтримку дорослих, на безпечне й мирне дитинство – дитинство, у якому замість звуку сирени має лунати сміх. Маю право бути дитиною, а не свідком війни, втрат і горя. Кожного ранку, йдучи до школи, я бачу Алею Слави, де розміщені портрети загиблих воїнів нашої громади. І за кожним портретом – чиєсь життя, чиїсь мрії, чиєсь нездійснене майбутнє. Ці обличчя мовчать, але їхня тиша говорить голосніше за будь-які слова. А нещодавно у нашому селі з'явився пам'ятний знак зниклим безвісти або тим, хто знаходиться в полоні. Ці місця нагадують нам: право на життя – це право на мирне майбутнє. І його не можна забрати ракетами чи окупацією, бо воно закладене в самій гідності людини.

Право на життя – основа всіх інших прав. Якщо його порушено, усе інше втрачає сенс. Саме тому світ повинен бачити і чути голос українських дітей, бо вони змушені ховатися в укритті, замість того, щоб сидіти за шкільною партою. Проте навіть у найскладніші часи, українські діти і молодь доводять свою силу. Вони волонтерять, допомагають армії, підтримують одне одного, продовжують навчатися онлайн і офлайн, мріють про відбудову України. Це означає, що право на життя для них – це ще й право на гідне майбутнє. Коли під час уроку лунає сирена і я спускаюся в укриття, то розумію, що навіть навчання сьогодні – це вже прояв боротьби за своє право на життя. Не просто вижити, а жити повноцінно: здобувати освіту, обирати професію, створювати сім'ю, розвивати культуру та науку.

Війна навчила цінувати життя та людяність, прості речі: світло в домі, спокійний сон, теплу розмову. Коли щодня

лунає повітряна тривога, розумієш, наскільки легко втратити життя. Але водночас життя надзвичайно сильне. Люди продовжують працювати, навчатися, творити, кохати… І в цьому наша незламність, бо право на життя – це не лише фізичне існування, а й можливість зберігати людяність навіть у нелюдських умовах. Я вірю, що після Перемоги Україна стане ще сильнішою. Діти, які пережили війну, виростуть відповідальними громадянами, які розумітимуть ціну свободи. Вони будуватимуть державу, у якій права людини справді захищені, а гідність є найвищою цінністю. І тоді слова «Я маю право на життя» звучатимуть не як прохання чи протест, а як впевнене твердження. Як писав Іван Багряний: «Ми є. Були. І будем ми! Й Вітчизна наша з нами». Слова українського письменника вселяють віру: ми вистоїмо, збережемо свою країну і матимемо мирне майбутнє.

Отже, право на життя – це право на мирне небо, це право на дитинство без страху, це право на майбутнє. І сьогодні кожен із нас має не лише користуватися цим правом, а й захищати його для себе, для своїх близьких, для всієї країни, бо життя – найвища цінність, і воно варте того, щоб за нього боротися.

РУДАЦЬКА Аліна

учениця 9 класу Ліцею № 1 селища Крижопіль Крижопільської селищної ради Вінницької області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Що таке права людини? З давніх часів люди задумувались над цим питанням, та старались дати відповідь: чи це те, чого вони хочуть, чи те, що їм дозволено владою… Вони укладали багато збірок законів, передавали їх з покоління в покоління, вносили зміни та поправки.

Минуло багато століть, люди зрозуміли, що права – це невід'ємна частинка людини, без якої не буде повноцінного її існування.

Діти також мають права, відрізняються від дорослих – лише віком. Без допомоги дорослих, без захисту – їм було би важко виживати.

На даний момент в нашій країні йде війна із сусідньою державою. Через ці події померло багато дітей, втрачено домівки, друзів, заклади, де вони навчались. Зараз багато матерів з дітьми вимушені шукати прихистку в чужих країнах, містах, де їм не завжди легко почати нове життя.

росія порушила права дітей, тобто право на життя, на навчання, на здоров'я... Жили звичайні діти, які хотіли здобувати знання, будували плани на майбутнє, раділи життю, мріяли... Їхні мрії розбились 24 лютого 2022 року…

На мою думку – це жахливо, це недопустимо, це страшно. Невинні діти віддали найдорожче – життя. Зараз наші військові роблять усе можливе й неможливе, щоб зупинити неоголошену війну. Ми дуже вдячні за їх захист.

Багато дорослих та дітей виходять на мітинги в підтримку прав дітей, які порушила країна-агресор, та роблять все задля того, щоб повернути багатьох малолітніх, неповнолітніх осіб на батьківщину. Такі дії дуже важливі.

В наш час також важлива активна життєва позиція, яка формується внаслідок долання різних перешкод та труднощів. Люди з такою позицією є відповідальними та цілеспрямованими. Зазвичай це дуже допомагає в житті. Ця позиція особистості спрямована на зміни в суспільстві, відповідно до своїх поглядів. Також людина з такою позицією прагне до розширення та зміцнення своєї життєдіяльності. Особи з такою позицією готові брати участь в міжнародному та культурному житті країни. Дії таких людей мають корисний вплив на її оточення. Вважаю, люди з такою позицією зможуть зробити великий вклад в майбутнє. Під час війни виросте чимало таких осіб, оскільки в них буде велике бажання відбудувати та зробити свою країну кращою після всього побаченого.

Через місяць я закінчу школу й вийду на самостійний шлях життя, і переді мною відкриється широкий світ. Я живу в страшний, неспокійний для нашої країни час. І теж не можу бути байдужою до того, що відбувається навколо нас, я не хочу бути просто пасивним споглядачем в нашій державі, очікуючи на Перемогу, бо я повноправна громадянка цієї держави, яку у недалекому майбутньому буду будувати як правову державу, в якій буду жити і творити. Демократичні та європейські цінності допомагають сформувати правильне розуміння прав та свобод, оскільки вони визначають принципи взаємодії в суспільстві. Ці переконання покладаються на свободу слова, рівність, а також повагу до прав.

Під час війни нам дуже допомагають країни ЄС. А саме: надають гуманітарну допомогу, прихисток для переміщених осіб та створюють спільні військові тренування зі своїми бійцями, щоб вони могли обмінятись досвідом у цій сфері.

Ми, молодь України, усвідомлюємо важливість цієї співпраці. Важлива дружба нашої країни з ЄС. Серед молодих учасників можливе взаємопізнання та розвиток культурного обміну. Я вважаю, що ми можемо цього досягти через спільні проєкти у сфері освіти, спорту та культури, створення заходів, презентацій.

Мюнхенська конференція, Саміт миру, Міжнародні зустрічі лідерів країн, Європейські візити, переговори з Трампом – надія на підтримку, безпеку та створення основи для миру в Україні…

Я хочу, щоб люди у мирі жили,
Я хочу, щоб діти щасливі були.
Я хочу, щоб в них не кидали гранати,
А дома чекали їх мама і тато.
Я хочу, щоб жили у діточок мрії,
Щоб серце ростило на щастя надії.

Істина, владчі, це не нова – *КОЖНА ДИТИНА МАЄ ПРАВА…*

СЕМЕНЕНКО ДАР'Я

учениця 11 класу Дніпровського ліцею № 70 Дніпровської міської ради

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Життя… Воно може бути тихим, як ранковий світанок, і гучним, як дитячий сміх. Життя – це перший подих, теплі мамині долоні, шкільний дзвінок, мрії, які ще не мають форми, але вже живуть у серці. Життя – це найбільша цінність, яку неможливо повернути, якщо втратити. Саме тому воно таке крихке й водночас таке сильне.

І я знаю: я маю право на це прекрасне життя. Це право дане мені від народження. Це право не може бути відібране жодною ракетою, жодним вибухом, жодною війною. Але, на жаль, сьогодні в Україні за нього потрібно боротися. Навіть тоді, коли ти ще дитина.

Я народилася українкою. Я зростала з вірою, що світ справедливий, що дитинство має бути щасливим, а майбутнє – світлим. Та ця клята війна перекреслила ці уявлення. Вона прийшла без запрошення й навчила мене речам, яких не повинні знати діти: як звучить сирена, як пахне страх, як важко чекати й мовчки молитися. Навчила прокидатися серед ночі від звуку сирени й бігти в укриття, стискаючи руку мами. Навчила цінувати кожен новий день, бо ніхто не знає, яким він буде.

А ще я маю право жити без вибухів, без страху. Маю право бачити не зруйновані будинки, а квітучі вулиці. Маю право повертатися зі школи додому, а не бігти в укриття. І сьогодні це право захищають ті, хто стоїть на передовій. Наші воїни – це щит мого життя. Вони тримають небо над Україною, щоб я могла тримати в руках книжку, а не страх. Наші воїни віддають найцінніше – свої життя – заради того, щоб я могла жити, навчатися, мріяти у вільній Україні. Хоча вони теж мають право на життя, але ворог безжалісно знищує це право.

Кожна дитина в моїй країні тепер знає, що таке біль. Ми знаємо, що таке втрати, розлука, тривале очікування дзвінка від тата з фронту. Ми знаємо, що таке порожні класи, де більше ніколи не пролунає сміх. Ця проклята війна забрала в нас багато. Вона забрала спокій, безтурботність, іноді забирає найдорожчих людей. Та вона не змогла забрати в нас головного – любові до України й віри в життя. І ми також знаємо, що таке єдність, підтримка й любов до Батьківщини. Війна не зламала нас – вона зробила нас сильнішими.

Також я маю право на дитинство. Право мріяти, планувати, сміятися. Право жити у вільній країні, де цінують кожне людське життя. Я хочу будувати своє майбутнє тут, на українській землі, відновлювати міста, берегти пам'ять про героїв і передавати далі правду про те, якою ціною виборюється свобода.

Адже Україна – це не просто держава. Це серця мільйонів людей, що б'ються в унісон. Це діти, які дорослішають раніше часу. Це народ, який не зламався. І я – частинка цієї країни. Моє життя – це маленька, але важлива частина великого українського майбутнього.

Україна – це не просто територія. Це люди. Це діти, які вчаться при світлі ліхтариків. Це матері, які чекають. Це воїни, які стоять до кінця. І я – частинка цієї країни. Моє життя – це майбутнє України. Моє право на життя – це право моєї держави бути вільною.

Я маю право на життя – таке ж чисте й світле, як ранкове небо над українськими полями. Я маю право сміятися під мирним сонцем і плакати лише від щастя. Моє серце б'ється в ритмі моєї країни, і в кожному його ударі – віра, біль і незламність. Україна сьогодні тримає мене

за руку, а я тримаюся за неї всією душею. І поки б'ються наші серця, поки звучить українське слово, поки майорить синьо-жовтий прапор над вільною землею – життя переможе смерть.
Я маю право на життя. І я знаю: Україна зробить усе, щоб це право було захищене. Бо Україна – це життя.

СЕМЕНОВ Дмитро

учень 9 класу Черняхівського ліцею № 2 Черняхівської селищної ради Житомирської області

ЕХО В ЛАБІРИНТІ ДЗЕРКАЛ: РОЗДУМИ ПРО ПРИРОДУ НАШОГО «Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ»

Сьогодні фраза «Я маю право» лунає повсюди. Але найгостріше й найважливіше її звучання – це «Я маю право на життя». Ці слова вже не просто юридична формула. Вони стають щитом у світі, де життя людини дедалі частіше перетворюється на статистику, ресурс чи предмет дискусії.

Ми живемо в епоху, яку філософи називають постправдою, але, здається, ми також увійшли в еру «постжиття». Парадокс сучасності полягає в тому, що чим більше ми говоримо про права людини, тим більш вразливим стає саме фундаментальне з них.

Звернімося до суті. Що таке «Я» у цьому рівнянні? У світі цифрових технологій наше «Я» розсипається на гігабайти даних, а саме життя – на біометричні показники, медичні записи та алгоритмічні прогнози. Коли ми вигукуємо «Я маю право на життя!», хто саме вимагає цього захисту? Жива людина з плоті й крові, з мріями та болем, чи цифровий профіль, який можна вимкнути одним кліком?

Найбільша метаморфоза відбулася з самим поняттям життя. Колись право на життя було абсолютним: «Ти не маєш права вбивати». Сьогодні ж це право дедалі частіше стає предметом торгів, компромісів і переосмислення. Нам пропонують «право на гідну смерть»,

«право на вибір» щодо життя інших, «право» на аборт, евтаназію, генетичне редагування, штучний інтелект, який вирішує, кого рятувати першим у випадку катастрофи. Суспільство споживання здійснило підміну: життя перестало бути священним даром і стало опцією, яку можна вимкнути, якщо вона «неякісна», «незручна» чи «небажана».

Жан Бодріяр писав про симулякри – копії без оригіналу. Сучасна правова реальність щодо права на життя дедалі більше нагадує саме такий симулякр. Ми створюємо досконалі закони про захист життя, підписуємо міжнародні конвенції, але в реальності стикаємося з війнами, де життя стає розмінною монетою, з медициною, де життя ненародженої дитини можна припинити за бажанням, з технологіями, які дозволяють «оптимізувати» населення. Ми тримаємо в руках красиву обгортку з написом «ПРАВО НА ЖИТТЯ», але всередині часто – порожнеча або політичні інтереси.

Право на життя стикається з найглибшою кризою – кризою цінності самої людської істоти. У світі, де одні захищають право на життя ненароджених, інші – право на смерть «з гідністю», треті – право сильнішого чи «кориснішого» для суспільства. Алгоритми соцмереж, економічні розрахунки та політична доцільність дедалі частіше вирішують, чиє життя варте захисту, а чиє – ні.

Чи означає це, що ідея права на життя мертва? Ні. Але вона потребує глибокої реанімації. Справжнє «Я маю право на життя» починається не з вимоги до держави чи суспільства, а з усвідомлення. Це не просто заборона вбивати. Це щоденна праця – бачити в кожній людині, народженій і ненародженій, беззахисній і старій, хворій і здоровій – безумовну цінність.

Можливо, наше найголовніше право й обов'язок сьогодні – це право на захист життя в усіх його проявах і відповідальність за нього. Право зупинитися посеред інформаційного шуму, технологічного прогресу та політичних маніпуляцій і запитати себе: «Чи справді я захищаю життя? Чи я лише обираю зручну для себе його частину?»

Тільки відповівши чесно на це питання, ми зможемо наповнити порожню правову форму живою суттю. Перетворити «Я маю право на життя» з гучного гасла на фундамент справжньої людяності й гідності.

СЕМЕРЕНКО Аліса

учениця 8 класу Криворізької гімназії № 122 Криворізької міської ради Дніпропетровської області

Коли сон зникає безвісти

«Не спалося, а ніч, як море…» – ці слова геніального поета, написані ним у неволі, раптом спливають у пам'яті. Мені теж не спиться. Я перевертаюся з боку на бік. Сон, здається, зник безвісти.

«Зник безвісти…». Цю болючу фразу я занадто часто чую останні чотири роки. Мабуть, тому вона так легко зірвалася з думки. Пекельні чотири роки мого вкраденого дитинства… Нарешті темно і тихо. Я заплющую очі, але темрява не рятує. Перед очима знову спалахує полум'я, падає рашистський смертоносний чорний дракон, його пронизливе дерчання пронизує тіло холодним страхом. Рука сама тягнеться до смартфона. Телеграм заспокоює: «Наразі без загроз». Та серце не вірить. Воно калатає так, що, здається, його чують навіть сусіди.

Уже й не пам'ятаю, коли востаннє спала спокійно. Щоночі нечиста сила влаштовує свій кривавий бенкет. Чорні залізні вбивці розтинають небо, а разом із ним і дитячий сон. Неможливість заснути – це теж катування. Вишукане. Сплановане. Щоденне. Більше нічому не дивуюся. На уроках історії та літератури ми говорили про страшні тортури голодом – злочин, яким совєти нищили морально та фізично українську націю в минулому столітті.

Сьогодні ж нас нищать інакше. Безсонням. Страхом. Утратами.

Апетит монстрів не має меж. Мільйони загублених життів… І цифра ця щодня зростає. Тато каже, що його донечка подорослішала, що в моїй голові живуть зовсім недитячі думки. А я просто хочу спати. Хочу бачити барвисті сни.

Хочу бути дитиною. Знаю: сон – це право. Право на нормальне життя.

Я читала, що 20 листопада 1989 року світові лідери прийняли Конвенцію ООН про права дитини. Вони пообіцяли захищати нас, усіх дітей світу. То чому ж та Конвенція не захищає мене? Чому українські діти прокидаються від вибухів, а не від ранкового сонця? Чому ми чуємо сирени замість сміху? Чому слово «дитинство» звучить як щось далеке й нереальне?

Гей, світові лідери! Невже цей документ – лише папірець? Невже ми, діти багатостраждальної України, не маємо права на навчання без страху, на відпочинок без тривоги, на розвиток без перешкод, на життя без війни?

Невже ми не маємо права… спати?

Я лежу в темряві. Очі заплющені. Але сон не приходить. Бо він, як тисячі українців, зник безвісти…

СЄРОЙ Поліна

учениця ІІ курсу Нетішинського професійного ліцею Хмельницької області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Коли вперше завила сирена, я дивилася у телефон. Не пам'ятаю, що саме – якесь відео, фрагмент переписки, щось буденне… За секунду це «буденне» закінчилося. Не на годину – назавжди…

Мене звати Поліна. Я з Донецької області, смт. Велика Новосілка. Мені було тринадцять, коли я вперше зрозуміла: право на життя – це не щось гарантоване. Це те, що можуть відібрати! Одним наказом. Однієї ночі.

У підвалі час переставав існувати. Телефон розрядився на другий день, і я рахувала час за їжею: принесли хліб – значить ранок, стало темно і тихо – ніч. Нас було понад двісті в шкільному укритті. Я навчилася спати сидячи, їсти мовчки й не плакати вголос – бо поруч були менші діти, і вони дивилися на нас, старших, ніби чекали: ми не маємо права боятися.

Найстрашніше було не тоді, коли лунали вибухи, а тоді – коли ставало тихо. Тиша означала: або все вже скінчилося, або все тільки починається. І ти не знаєш, що з цього страшніше.

Моїй сестричці було три роки. Вона питала про іграшки, про кота, про бабусин пиріг. Мама трималася, а тато – мовчав. Я вперше відчула страх не за себе – за тих, кого люблю. Це інший страх. Він – не минає!

Ми виїжджали 6 квітня – автобусами.

Люди мовчали… Хтось тримав одну сумку – бо більше не дозволяли. За вікном тягнулися квітневі поля, і якби не глухі звуки десь осторонь, можна було б подумати, що це звичайна поїздка. Проте всі знали: це не подорож. Це – ВТЕЧА.

Наша родина розділилася, як розділяється все, що потрапляє під удар. Ми з батьками, маленькою сестрою, бабусею та дідусем по маминій лінії їхали до Умані. Бабуся по татовій лінії – до Чернівців, а дідусь – залишився вдома. Він не хотів їхати. Пізніше його евакуювали примусово.

Тато поїхав із Умані до Львова. Бабуся – з Чернівців. Вони шукали його з різних кінців країни – і знайшли. Потім приїхали ми.

Так ми зібралися знову. Не вдома – але разом. Іноді це єдине, що можна врятувати.

Я не знаю, чи стоїть наш дім. Не знаю, чи ціла гойдалка біля яблуні – та, де мене колись гойдали дідусь із бабусею. Я знаю лише одне: моє дитинство залишилося там – у тій тиші між вибухами.

Тепер я відкриваю переписки не для розмови. Я перевіряю: є зелена галочка чи ні. Онлайн – значить живий. Ми більше не починаємо з «привіт», а пишемо: «Ти живий?» – бо розуміємо, що це питання про все одразу.

Є одна переписка, яку я не можу видалити. Я написала другові ще в березні. Сіра галочка… Не прочитано. Іноді пишу знову – просто, щоб залишався хоч якийсь зв'язок, бо поки я пишу – він ніби є.

Право на життя – це не тільки не бути вбитим. Це мати гойдалку. Мати бабусин пиріг. Мати відповідь у повідомленні!

Це право на безпеку, на дім, на звичайність. Право бути дитиною! Право не рахувати секунди між вибухами.

Але особистий біль – ще не захист. І тут починаються слова, більші за мене.

Існують документи – Конвенція ООН про права дитини, Європейська конвенція з прав людини. У них записано: кожна дитина має право на життя. Але між рядками цих документів і реальною

дитиною в підвалі – прірва. Її не заповниш папером. Її може заповнити тільки людська дія – і небайдужість.

Тому для мене Європа – це не карта. Це голос, який каже: «Ми вас бачимо». Це волонтери, лікарі, вчителі, журналісти, які говорять правду. Це країни, що відкрили кордони для тих, кому не було куди йти. Єдність України та Європи – це не декларація, а простягнута рука в момент падіння.

Мені сімнадцять. Моя родина починає життя заново – без дому, без звичного світу, тримаючись на допомозі й взаємній підтримці. Мої рідні служать у Збройних Силах України.

Я живу цим щодня.

Але я не мовчу. Я розповідаю свою історію – у ліцеї, на зустрічах, у звичайних розмовах. Не тому, що це легко, а тому, що мовчання – це не відповідь на злочин. Кожне слово, яке я знаходжу, – це крок назад до себе: від страху – до голосу, від безсилля – до гідності.

Я не хочу бути символом. Я хочу бути звичайною: мати дім, однокласників, які відповідають на повідомлення. Це не багато. Це мінімум. Це і є право на життя.

Мені болить моє дитинство – не те, що закінчилося, а те, що обірвалося посеред весни. Мені болить пам'ять про тих, хто не відповідає. Мені болить світ, у якому дитина змушена доводити, що вона заслуговує жити.

Але я – тут! Я живу. Навчаюся. Я пам'ятаю і говорю! І я мрію – не всупереч, а разом із тим, що пережила.

Я мрію про день, коли не буде сирен. Коли підвали знову стануть просто частиною будівель. Коли слово «додому» стане легким і світлим. Коли запитання «Ти живий?» знову звучатиме дивно – бо відповідь буде очевидною.

Я мрію, що повернуся до гойдалки біля яблуні – і вона буде там.

Підвал – не місце для дитинства!

Мовчання – не відповідь на злочин!

Я маю ПРАВО на життя. І я обираю його – щодня!

СОКУРЕНКО Софія

учениця І курсу
Кременчуцького професійного ліцею
імені А. С. Макаренка
Полтавської області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Право на життя – це не просто рядок у законі. Це тиха істина, з якої починається все: наші мрії, наші страхи, наше майбутнє. Це право не потребує доказів, бо воно існує разом із першим подихом людини. І водночас – це право, яке сьогодні в Україні щодня доводиться відстоювати.

Ми звикли сприймати життя як щось природне й незмінне. Як повітря, яке не помічаєш, поки його не починає бракувати. Але війна безжально зриває цю ілюзію. Вона вчить: життя – крихке. І кожна мить – безцінна.

Для мене ці слова не абстракція.

Я втратила брата…

І з цього моменту світ змінився назавжди. Є «до» – де було світло, сміх і відчуття захищеності. І є «після» – де тиша має інший зміст, а звичайні речі більше не здаються звичайними. Втрата – це не лише біль. Це порожнеча, яка оселяється всередині й нагадує про себе в найнесподіваніші моменти.

Але разом із болем прийшло і глибоке усвідомлення: життя – це найбільша цінність, яку має людина.

Мій брат віддав своє життя, щоб інші могли жити. І в цьому – страшна й водночас велична правда війни. Вона забирає найдорожче, але відкриває очі на те, що справді має значення.

Сьогодні я особливо гостро відчуваю: право на життя – це не лише про фізичне існування. Це про можливість

любити, мріяти, помилятися, починати спочатку. Це про право бути людиною – з гідністю, свободою і надією.

Війна показала, що навіть базові права можуть бути зруйновані в одну мить. Люди втрачають домівки, близьких, відчуття безпеки. Вони змушені вчитися жити заново серед тривог, втрат і невизначеності. Але водночас саме в цих умовах народжується неймовірна сила.

Я бачу, як люди підтримують одне одного. Як знаходять сили допомагати, навіть коли самі потребують допомоги. Як продовжують жити всупереч усьому.

І тоді розумієш: право на життя – це ще й про стійкість. Про здатність не зламатися.

Світ створив закони, міжнародні організації, механізми захисту прав людини. Зокрема, Організація Об'єднаних Націй покликана стояти на сторожі цих цінностей. Але реальність показує: жодні документи не здатні повністю захистити людину від війни. Бо справжній захист починається не з паперу, а з людяності.

Саме тому відповідальність за життя – спільна. Вона лежить не лише на державах, а й на кожному з нас. У наших словах, у наших вчинках, у нашій здатності співчувати.

Я переконана: світ стане безпечнішим не тоді, коли з'явиться більше зброї, а тоді, коли стане більше розуміння і поваги до людського життя.

Право на життя – це не щось далеке й абстрактне. Воно – у кожному ранку, коли ми прокидаємося. У кожній можливості сказати «люблю». У кожному кроці вперед, навіть коли дуже важко.

Я вірю, що майбутнє можливе. Але воно починається з простого усвідомлення: життя кожної людини – безцінне.

І ніхто не має права його забирати.
Я маю право на життя!
І це право має кожен!

СОРОКІНА Софія

вихованка студії «ДивоКіт» Ірпінського центру позашкільної освіти Ірпінської міської ради Київської області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Що таке право на життя? Риторичне питання. Здається, це найпростіша і найочевидніша істина у світі. Про неї говорять закони, її визнають країни, її вчать у школах. Але тільки тоді, коли вікна не здригаються від вибухів, коли ніч не розривають сирени, коли ранок починається не зі страху, а зі світла, ця істина здається природною.

Я підліток. Я ще тільки вчуся розуміти себе, світ і людей. Я мала б думати про оцінки, друзів, про кар'єру і плани на майбутнє. Але війна змусила мене зрозуміти те, що, можливо, навіть не всі дорослі до кінця усвідомлюють: право на життя – це не просто слова. Це бігти в укриття, хапаючи речі і документи у дорожній рюкзак, це прокидатися не від вранішнього теплого промінчика, а від прильоту у сусідній квартал, це розрізняти артилерійний обстріл від ракети. Це крик. Це біль. Це боротьба. Це щоденне виживання, жалюгідна і потворна заміна квітучому і свіжому життю.

Я добре пам'ятаю, яким було моє життя «до». Воно було звичайним – і в цьому, мабуть, була його найбільша цінність. Я прокидалася вранці, поспіхом збиралася до школи, іноді запізнювалася, сміялася з друзями на перервах, ходила з ними в ліс дивитися на зорі. Ми будували плани: куди поїдемо влітку, ким станемо, коли виростемо… Я мріяла про подорожі, хотіла побачити інші країни, зустріти нових людей, а головне – знайти себе. Здавалося, що попереду безмежна

кількість часу. Що життя – це довга дорога, і я тільки-но зробила перші кроки.

А потім настав день, який розділив усе на «до» і «після». День, коли звичний світ почав руйнуватися. Спочатку це було як страшний сон, від якого ось-ось прокинешся. Але ти не прокидаєшся, не можеш. Замість цього ти чуєш вибухи. В очах темніє. Ноги починають підкошуватися, зловтішний, огидний клубок підкочується до горла, перекриваючи доступ до повітря. Хочеться плакати, але не можеш видушити з себе жодного звуку. Здригаєшся. Тремтиш. Важко дихаєш. Ти бачиш страх в очах дорослих. Ти розумієш, що це – реальність. І ця реальність не питає, чи готовий ти до неї. Вона подає цю мерзенну правду на потворній тарілці, що пропахлася кров'ю і попелом.

Тепер моє життя зовсім інше. Ранки більше не починаються зі спокійних думок. Перш за все я думаю: чи всі живі? Чи в безпеці мої рідні? Чи не сталося нічого за ніч? А мала би переконуватися, що не запізнюся до школи і чи здала я домашнє з фізики, але коли все навколо вибухає і горить, про це легко забути.

Я бачила те, чого не мала б бачити у своєму віці: зруйновані будинки, в яких ще вчора жили люди, порожні вулиці, які колись були наповнені сміхом, сльози дорослих, які намагаються бути сильними, але іноді не витримують. І найстрашніше – втрати. Втрати, які неможливо пояснити чи прийняти. Втрати, які залишають порожнечу всередині, коли замість колись рідної людини, якій ти раніше могла спертися на плече, вже немає, і все, що ти можеш зробити, – це покласти голову на холодну кам'яницю.

І знаєте, що найболючіше? Усвідомлення того, що хтось десь вирішив, ніби я не маю права на життя. Що мої мрії – неважливі. Що моє дитинство можна перекреслити. Що моє майбутнє можна знищити ще до того, як воно почалося. Але це неправда! Я відмовляюся в це вірити! Я маю право жити! Я маю право боятися – і все одно не здаватися! Я маю право плакати – і все одно мріяти! Я маю право бути слабкою – і знаходити в собі силу підніматися знову!

Іноді мені здається, що я подорослішала за одну ніч. Війна забрала в мене безтурботність, але натомість дала щось інше – гірке, важке, але справжнє розуміння цінності життя. Я більше не сприймаю звичайні речі як щось само собою зрозуміле. Тиша – це подарунок. Світло в домі – це радість. Усмішка рідних – це щастя. Кожен прожитий день – це маленька перемога.

І навіть у темряві я бачу світло. Я бачу людей, які допомагають один одному. Я бачу тих, хто рятує життя, ризикуючи своїм. Я бачу, як незнайомі люди стають близькими, підтримуючи одне одного у найважчі моменти. І це дає мені надію. Надію на те, що добро сильніше за страх! Що життя все одно переможе!

СТАДНІК ВЕРОНІКА

учениця 9 класу Енергодарської гімназії № 1 Енергодарської міської ради Василівського району Запорізької області

ПРАВО НА МИР – ПРАВО НА ЗАВТРА

Я народилася в Україні – країні, де колись співали жайворонки над пшеничними полями, а тепер часто чути гул сирен і вибухів**.** Я маю право на життя без війни. Це не просто слова – це крик душі мого покоління, яке в дитинстві вивчило не лише абетку, а й різницю між «повітряною тривогою» і «відбоєм».

Я маю право на життя в незалежній Україні. Це не просто слова – це обітниця мого серця. Народитися в країні, де синь неба зливається із золотом пшениці, – це дар. Але сьогодні цей дар ми, діти, вчимося берегти крізь біль і випробування.

Моє дитинство розірвала війна. У підручниках я читала про подвиги козаків, а потім бачила нових героїв – наших захисників, які так само, як колись запорожці, боронять рідну землю. Коли я дивлюся на український прапор, то бачу в ньому не просто кольори – бачу свободу, вистраждану кров'ю і сльозами.

Коли почалася війна, моє дитинство розділилося на «до» і «після». До – це школа, друзі, мрії про майбутнє. Після – укриття, тривожна валіза, страх за рідних. Але навіть серед темряви ми не втратили головного – віри. Бо кожна дитина має право на безпеку, на щасливе дитинство, на усмішку без страху. І це право ніхто не має забрати.

Життя без війни – це не абстрактне бажання. Це право, закріплене у Конституції України, у Загальній декларації прав людини. Стаття 3 Конституції говорить: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю». Але сьогодні ми змушені виборювати це право – кров'ю наших захисників, силою волі наших матерів, мужністю наших учителів, які проводять уроки під звуки вибухів. Ми стали дорослими не за віком, а за досвідом.

Ми, діти війни, хочемо не лише миру – ми прагнемо справедливості. Ми хочемо, щоб у нашій країні цінували людське життя, пам'ятали кожного, хто віддав його за нашу свободу. Ми маємо право на майбутнє, у якому головною зброєю стане не танк, а слово, не ненависть, а знання, не руїна, а відбудова.

«Безсмертна та держава, що у серці має дух свободи», – писав Василь Симоненко. І саме цей дух – у серці кожного з нас. Коли ми допомагаємо військовим, плетемо маскувальні сітки, читаємо українські книжки чи просто говоримо «дякую» – ми наближаємо перемогу.

Сьогодні Україна – це не просто держава, це символ мужності світу. І я, як частинка цієї землі, теж маю свою місію – вчитися, творити, говорити правду. Мої права – не лише на папері. Вони – у моєму голосі, який звучить, попри вибухи. У моєму серці, яке не втрачає віри.

Я мрію прокинутися вранці не від сирени, а від співу птахів. Прийти до школи, де замість розмов про втрати ми говоритимемо про перемоги – у науці, культурі, спорті. Обійняти своїх друзів, які сьогодні далеко. Про усмішку мами, що не ховає сліз. І просто жити.

Моє покоління вчиться бути сильним, але ми не хочемо бути поколінням війни. Ми хочемо бути поколінням миру – поколінням, що лікує землю, будує мости, малює мрії. Бо, як писала Ліна Костенко:

І все на світі треба пережити,
Бо кожен фініш – це, по суті, старт.

Ми не зламаємося. Ми станемо ще сильнішими. Бо в наших серцях живе

Україна – вільна, гідна, нескорена. Бо кожна дитина – це промінь світла, і кожен має право світити у вільному небі.

Як казав Тарас Шевченко:
Борітеся – поборете,
Вам Бог помагає!
За вас правда, за вас слава
І воля святая!

Коли я виросту, хочу сказати дітям: «Ви – покоління миру». І щоб вони не знали, як звучить слово «війна». Бо наші сьогоднішні болі стануть для них уроком – як дорого коштує свобода.

Я маю право на життя без війни.

Маю право мріяти, сміятися, будувати, творити, кохати.

Маю право бачити небо без дронів, чути музику, а не вибухи.

Маю право рости серед добра, а не руїни.

Ми – діти України. Ми не здамося, бо наші серця світяться вірою.

Ми – світло, яке ніколи не згасне.

І я знаю: настане день, коли над нашою країною знову заспіває жайворонок, а ми скажемо: «Так, я маю право на життя. На щастя. На мир. Бо я – дитина вільної України».

І доки б'ється моє серце, я повторюватиму:

– Я – українка. І я маю право жити в мирній Україні!

СТОЯН Яна

учениця 9 класу Агрономічненського ліцею Агрономічної сільської ради Вінницького району Вінницької області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Право на життя є основою всіх інших прав людини. Проте в умовах війни воно перестає бути абстрактним поняттям і стає щоденним випробуванням. Для українських дітей і підлітків це право звучить особливо гостро, адже воно вимірюється безпекою, свободою та можливістю жити без страху.

Моє життя сьогодні звучить по-різному: іноді – як тиша після сирени, іноді – як кроки до укриття. У цих звуках я вчуся розуміти просту істину: право на життя – це не лише право народитися, а й мати шанс жити, мріяти та бути захищеною. Для мене це не просто можливість дихати. Це право прокидатися без страху, йти до ліцею з думкою про уроки, а не про небезпеку, будувати плани на майбутнє. Війна забрала в українських дітей багато звичних речей: тишу, безпеку, відчуття дому. Але вона не змогла забрати головного – гідності та віри в цінність людського життя.

Я – учениця 9 класу. Моє життя складається з навчання, друзів, книжок, танців і волонтерських ініціатив у ліцеї. Коли ми плетемо маскувальні сітки, збираємо допомогу, пишемо листи підтримки нашим захисникам і захисницям, я усвідомлюю, що ми не лише чекаємо, поки дорослі відновлять наші права. Молодь сама бере участь у цьому процесі, навчаючись бути відповідальними громадянами навіть у складні часи.

Коли війна торкнулася моєї родини, я зрозуміла значення права на життя ще

глибше. Ми прихистили у себе вдома двоюрідну сестричку разом із мамою, коли вони тікали з окупованого Херсона. Наш дім став для них тимчасовим прихистком – місцем, де можна було спати без страху, чути тишу замість вибухів і знову відчути себе в безпеці. Тоді я особливо гостро усвідомила: право на життя – це також право на захист, підтримку та людяність.

Право на життя не записане в повітрі – воно перевіряється сиренами. Коли місто завмирає, а серце починає рахувати секунди, я розумію: життя – це не просто факт, а цінність, за яку сьогодні борються. Саме тоді прості слова «я маю право на життя» набувають справжнього сенсу.

Мій дядько Валера нині стоїть на захисті України. Його служба є прикладом особистої відповідальності за долю держави та майбутнє наступних поколінь. Усвідомлення того, що хтось із рідних безпосередньо боронить нашу свободу, поглиблює моє розуміння права на життя як базової цінності, яку щодня виборюють. Саме завдяки таким людям українські діти мають можливість навчатися, розвиватися й вірити в мирне майбутнє.

Право дитини – це право бути почутою. Сьогодні українська молодь говорить про свободу, рівність і європейські цінності, у центрі яких – життя людини як найвища цінність. Для мене Європа – це не лише кордони на мапі. Це повага до прав людини, можливість вчитися, подорожувати та вільно висловлювати власну думку. Я хочу, щоб Україна була частиною цієї спільноти не формально, а за духом і цінностями.

Я переконана, що демократія починається з відповідальності. Коли я дотримуюся правил, допомагаю іншим, поважаю чужу думку, я вже роблю свій внесок у спільне майбутнє. Право на життя нерозривно пов’язане з обов’язком берегти життя інших.

Я маю право на життя і разом із ним відповідальність бути свідомою громадянкою своєї держави. Моє покоління зростає в умовах випробувань, але саме вони формують нашу зрілість, активну позицію та розуміння справжніх цінностей. Ми вчимося захищати права людини не лише словами, а й конкретними діями.

Я вірю в Україну як європейську державу, де життя кожної людини є найвищою цінністю, де панують демократія, свобода слова та повага до людської гідності. Єдність України з Європейським Союзом для мене – це шлях до миру, безпеки й високих стандартів життя.

Я обираю жити гідно, діяти свідомо й будувати країну, у якій це право буде безумовним для кожного. Бо життя – це не лише дар. Це відповідальність. І я готова її нести.

ТКАЧУК Богдан

учень 9 класу Комунального закладу «Кам'янський ліцей № 1 Кам'янської міської ради Черкаської області»

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Право на життя – це найвища цінність, яку має кожна людина від народження. Воно є основою усіх інших прав і свобод, адже без життя неможливо говорити про працю, освіту, свободу слова чи будь-які інші можливості. Це право закріплене в міжнародних документах, таких як Декларації прав людини, а також в Конституції України. Але для мене це не лише юридичний термін – це глибоке усвідомлення того, що життя є найбільшим даром, який є в людини і його потрібно берегти й цінувати.

Для мене особисто фраза «я маю ПРАВО на життя» означає, що ніхто не може забрати в мене цей дар. Держава має перед громадянином своєї країни обов'язок захищати їх життя, а суспільство повинно створити умови для гідного життя. Проте це право не обмежується лише фізичним виживанням. Воно включає право на безпеку, здоров'я, розвиток, свободу вибору та можливість прожити щасливе життя.

Життя – це не просто біологічне існування, а це шанс реалізувати себе у суспільстві, розкрити свої таланти, допомогти іншим та залишити після себе слід у цьому світі.

Все в цьому світі має свій баланс. І право на життя не виняток, оскільки воно накладає на мене водночас і обов'язки. Я повинен цінувати своє життя, берегти його від різних небезпек, дбати про своє здоров'я, уникати шкідливих звичок. Але ще важливіше – поважати життя інших людей, адже моє право на життя нерозривно пов'язане з правом кожного навколо мене. Ми всі рівні в цьому праві, незалежно від віку, статі, національності чи соціального статусу.

Життя – це можливість творити добро. Коли я допомагаю іншим, коли підтримую слабшого, коли ділюся знаннями – я не лише реалізую своє право на життя, а й роблю його змістовним. Я вважаю, що ми живемо не лише для себе, а й для інших.

Особливо гостро право на життя відчувається під час війни. Яке страшне слово «війна»!!! І, на жаль, у моїй країні зараз воно триває. Щодня гинуть невинні люди, руйнуються домівки й долі людей, і я розумію, наскільки крихітним є цей дар. Війна забирає найцінніше – життя тих, хто міг би творити, любити, будувати майбутнє. Наш український народ платить сьогодні високу ціну за можливість жити у вільній країні. І кожна втрата – це нагадування про те, що життя не можна сприймати як щось буденне. Воно найвища цінність, яку ми повинні берегти й захищати. Сьогодні українці щодня доводять світові, що право на життя – це не абстрактна декларація, а реальна боротьба. Кожна дитина, яка ховається від обстрілів, кожна родина, що втратила близьких, кожен поранений чи загиблий – це нагадування про те, що право на життя не можна сприймати як щось звичайне. Війна навчила нас цінувати кожну мить: усмішку рідних, можливість навчатися і працювати, бо саме ці речі і складають справжній сенс життя. І хто дав право росіянам позбавляти нас цього всього ???

Я свято вірю в те, що ми зможемо відстояти своє право на життя, щоб майбутні покоління жили в мирі, свободі та гідно.

Я маю право на життя,
На кожен подих і світанок.
Без страху йти й майбуття,
Стрічати тихий, мирний ранок.
Це право в кожному битті,
Його війна не розірве
Найвища цінність у житті –
Це те, що серце ще живе.

УСАТА Софія

учениця 9 класу Бершадського закладу загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів № 2 Вінницької області

Воєнний курсив по долі

Двадцять третього лютого дві тисячі двадцять другого року від Різдва Христового, ввечері, коли за вікном у світлі ліхтарів мерехтів м'якими пластівцями сніг у зимовий вечір, я сиділа в кімнаті біля теплої грубки з пом'ятим аркушем паперу в руках.

Слова вірша на ньому ніяк не хотіли осідати в голові, що починало мене дратувати. Наступного дня повинна була розповісти його перед незнайомою публікою і при цій думці на кінчиках пальців кололо дрібне хвилювання. Що як не впораюсь? Заплутаюся, зіб'юся? З мене точно сміятимуться.

Тоді для мене це була основна проблема й біда. Не скажу, що вона чудова, але оглядаючись назад, з упевненістю стверджую, що було б набагато краще отримати шквал критики й незадоволення. Якби ж тільки знала… З горем навпіл вивчивши слова, вмостилася зручніше й швидко заснула.

Двадцять четверте лютого, четвер, майже сьома ранку. Мене розбудила тітонька, й щойно хотіла поцікавитися причиною такого раннього підйому, почула з її вуст: «Почалася повномасштабна війна»…

Війна. Війна. Війна…

Ці слова розбили мене на мільйон дрібненьких частин, які не могла зібрати докупи. У свідомість увірвалася зграя найгірших, найтемніших думок, у грудях

клекотала паніка, а з очей посипалися розпеченим залізом гарячі краплі сліз. Мене нудило, крутилася голова. Зовсім не знала, що робити, чи зможемо ми дожити до вечора. Єдине, чого мені хотілося, – зателефонувати мамі. Вона теж страшенно хвилювалася, але спокійним голосом сказала, що зібрати з речей, перед тим, як вирушу додому.

У сусідній кімнаті тихо спала моя двоюрідна молодша сестра. Вона ще не знала. Не знала нічого, а я не уявляла, як скажу їй ті жахливі слова, поки тітонька збиралася йти на роботу.

Пам'ятаю, як глибоко засів страх у дитячих очах, але вона трималася краще за мене. Тремтячими руками ми перебирали речі й думали про те, куди сховаємось у разі небезпеки.

Рідний Шумилів зустрів нас сумною прохолодою й голим віттям тополь, які неначе й не помічали того страху, що стався, бо стояли тихо, похмуро й поважно, як стояли ще пів століття тому.

Страшний четвер завжди залишиться жити в мені болючими спогадами жорстокого ранку. Він знаменував безповоротний початок знищувального механізму й печаттю поклав свій слід на всіх: моїй родині, друзях, знайомих, співгромадянах.

Було страшно. Вантажівки за вікном здавалися ворожими танками, важкий гуркіт літаків – небезпекою, новини – болем, свист ракети над будинком – вироком.

Хотіла чимось допомогти, бути корисною, та що я могла зробити! Почуття провини з'їдало мене живцем, а власне безсилля точило й підкошувало гірше нескінченного дикого страху.

Сім'я робила запаси, скуповувала продукти, в кутку стояла пара тривожних валіз. Вони не знадобилися нам тоді і вже точно не знадобляться сьогодні.

Та серед темряви тих минулих днів чітко бачила промінь дива й надії. Те, як українці сміливо стали до бою, яку силу волі вони показали всьому світу і чого зуміли досягти в перші дні найважчого удару, викликало в моєму серці невимірну гордість, дарувало краплю сміливості і нагадало, що ми – все ті ж нащадки славного козацького роду, вільних і сильних людей, яких не так просто зламати. Я бачила паралелі з минулим, одну за другою, як червоні нитки, вони тягнулись до моєї душі. Тоді й зрозуміла: перемога України – неминуча, і є лише питанням часу. Тоді настане мир на нашій багатостраждальній землі.

«Мир» – добре слово. Воно пахне щастям, свободою і чимось незбагненно високим. Бачу його білим голубом у лазуровому небі, що не боїться ні чорних злих ворон, ні сірих хитрих чайок. Лише одне окроплює біле пір'я багряним і труїть свідомість парадоксом: за мир потрібно боротися. Часто ця битва не на життя, а на смерть, і така наша сувора реальність.

Та ми заплатили свою ціну за нього, і зовсім скоро Мир повновладним господарем пройде квітучою й могутньою Україною.

УХОВ Іван

учень 9 класу Широкобалківського ліцею
Станіславської сільської ради
Херсонської області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Життя – це найвищий дар, тендітна квітка, що проростає крізь холодний граніт випробувань, невпинно прагнучи до сонця. Це не просто біологічне існування, зафіксоване в документах, а безкрайній океан можливостей, почуттів та мрій. Кожна людина, приходячи у цей світ, отримує невидимий, але священний мандат – право на життя. Це право є фундаментом людської гідності.

Як зазначав видатний український поет Василь Симоненко:

«Ти знаєш, що ти – людина?
Ти знаєш про це чи ні?
Усмішка твоя – єдина,
Мука твоя – єдина,
Очі твої – одні».

Ці рядки сьогодні звучать як маніфест унікальності кожного «Я». Моє право на життя – це право бути собою, дихати на повні груди, творити, помилятися і знову підводитися. Це право на мирне небо, на запах маминої випічки вранці та на вільну думку, яку ніхто не сміє закути в кайдани.

Проте сьогодні, у часи великих і болючих випробувань для нашої України, слово «життя» набуло особливого, щемкого та водночас сталевого звучання. Тепер воно пахне не лише весняним цвітом, а й гірким полином втрат, залізом та незламною стійкістю.

Моє право на життя сьогодні – це не суха юридична норма з підручника правознавства, а щоденна перемога світла над темрявою. Це завіт, за який щосекунди віддають найдорожче наші воїни-ангели, щоб ми, дев'ятикласники, могли бачити світанок, вчитися та мріяти про майбутнє.

Кожна сирена, кожен тривожний ранок нагадують нам: життя – це не даність, це діамант, який ми мусимо захищати від грубого чобота агресора. Наше право на життя намагалися стерти з карти світу, але воно виявилося міцнішим за будь-яку броню.

Як писала незламна Ліна Костенко: «І кожен фініш – це, по суті, старт».

Ці слова надихають вірити, що навіть після найтемнішої ночі приходить день. Моє право на життя дає мені можливість щодня ставати кращим, бути корисним своїй землі. Це золота нитка у складному полотні Всесвіту, і ніхто не має морального права її обірвати. Життя подібне до кришталевої вази: воно неймовірно прекрасне, але водночас вразливе, тому потребує нашої спільної опіки та мудрості.

На завершення хочу сказати: мати право на життя – це не лише привілей, а й велика відповідальність перед тими, хто це право для нас виборює.

Це обов'язок прожити кожен день так, щоб залишити по собі не порожнечу, а тепле світло любові та праці.

Я маю право жити на своїй вільній землі, розмовляти рідною мовою і будувати світ, де людське життя завжди буде найвищою, недоторканною цінністю. Бо, як стверджували давні мудреці: «Життя коротке, а шлях мистецтва – нескінченний». І моє життя – це мій головний шедевр, який я маю честь створювати під синьо-жовтим стягом свободи.

ХАРЧЕВА Єлизавета

учениця 11 класу Лозівського ліцею № 5 «Лінгва» Лозівської міської ради Харківської області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Я маю право на життя?! Так. Кожна людина на це заслуговує від народження. Повірте, оцей слоган не просто записаний у законах чи міжнародних документах, він – основа всього, що є у світі: мрій, надій, майбутнього.

Повномасштабна війна змінила життя мільйонів українців. Вона відібрала у нас спокій, позбавила можливості жити без страху. Замість сміху – звуки сирен, замість сну – перебування в укритті. Право на життя – не фізичне існування, а розвиток, навчання, думки про майбутнє. Війна не оминула жодного. Боротьба за незалежність – це і про втрати, і про смерть, і про пекло на землі. Хтось залишився без близької людини, дехто втратив здоров'я, домівку. Усіх нас відрізали від простого людського щастя – жити на своїй землі.

Але попри всі труднощі, українці демонструють стійкість, силу духу і незламність. Вони допомагають один одному, підтримують військових, беруть участь у волонтерських ініціативах – цим самим відстоюють своє право на життя. І це не про виживання, а про гідність, надію і віру в майбутнє.

Наразі наше життя нагадує спалах блискавки – яскравий і короткий, бо в ньому переплелися радість і горе, ненависть і любов. Чи витримаємо ми ці складні життєві іспити, чи збережемо людяність? Чи зламаємося та втратимо те єдине, що нам належить по праву – свою незалежність і волю? Відповідальність за власне життя та життя близьких є прерогативою гідності. А що є негідно? Негідно – викрадати людей, вивозити й катувати. Негідно – зневажати народ, частиною якого ти є. Я бачу матерів, які відпускають своїх синів на захист України. Я бачу жінок, які воюють. Я бачу волонтерів, які створили нову армію України. Я бачу самовідданих людей, які наближають перемогу в тилу. У часи особливої напруги у людей оголюються почуття. Багато хто з нас зрозумів тільки зараз, наскільки сильно він любить Україну!

Я вірю, що ми, молоде покоління, маємо важливу місію: відновити порушені права (тому я вирішила стати юристом). Саме нам випала така нагода відбудувати країну, де закон буде найвищою цінністю. Ми маємо бути активними, небайдужими, готовими брати участь у суспільному житті. Це означає не мовчати про несправедливість, підтримувати тих, хто цього потребує, і прагнути змін, не боючись бути покараними або розстріляними за українське слово.

Як на мене, важливо розуміти, що Україна – частина Європи, а європейські цінності, як-от повага до прав людини, свобода, демократія, рівність – повинні вкоренитися в суспільстві, яке дійсно прагне стати частиною європейської спільноти. Єдність з країнами ЄС допомагає нам не лише вистояти, а й рухатися вперед – у майбутнє.

Я пишаюся тим, що я – українка. Я люблю свою державу, свій народ, свою рідну мову. Наразі багато свідомих людей перейшли на українську, одягають вишиванки. Дуже важливо, щоб нашою солов'їною заговорили всі українці, бо мова – це голос народу, її совість і душа, мова – це наша історія, наше минуле і майбутнє. Але що ж робити з тими, хто принципово не спілкується українською, та ще й підбурює народ, мовляв, нам потрібна друга мова?

Ми маємо зараз таку нагоду не допустити дискредитації справжньої

суверенності української нації. Як тільки суспільство усвідомить, що фраза «какая разница», якою мовою спілкуватися» зникне з нашого вжитку, то, я впевнена, що мова стане тим важелем національної ознаки, культури, сутністю нашої свідомості, яку з честю захищають наші Герої.

Ми на своїй землі і ніхто не має права плюндрувати рідне слово. Якщо хтось думає, що поставить нас на коліна, то глибоко помиляється. Я – донька славного народу з багатовіковою історією, сильної нації, яка захищає рідну землю від окупантів, і я не дозволю гнобити її тим нелюдам, що вдерлися на мою Батьківщину. Я маю право на життя! І я буду його захищати – своїми словами, діями, своєю вірою в Україну!

ХОЛОДЬКО Вікторія

вихованка «Зразкового художнього колективу» літературної студії «Первоцвіт» Маневицького центру творчості дітей та юнацтва Волинської області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Людське життя... Неповторне та звичне, радісне й сумне, сповнене глибоких переживань, солодке, як мед, і гірке, як полин. Люди, їх мільйони... Вони, мов ті зорі на небі, що горять своєрідним світлом. Так, життя кожної людини – це стежина, устелена жовто-гарячими чорнобривцями, духмяними вишеньками, стежина з червоними та чорними тонами, як у тій пісні «червоне – то любов, а чорне – то журба»... Бо й справді, його можна порівняти з якоюсь дивовижною квіткою, яка вранці вмивається росою, зустрічаючи новий день, ніжно простягає руки-пелюстки до сонця, щоб захистило її від усього злого й недоброго, а ввечері тихо й сумовито складає свою голівку до матері-землі, сподіваючись наступного ранку побачити цей світ кращим. Людина, народжуючись на світ, отримує найважливіше право – право жити.

У свій час прийшла у світ і я. Маленька, тендітна дівчинка. Тоді я ще зовсім не могла задумуватися над своїми правами. Однак і в такому віці людина намагається знайти те, що їй до вподоби. Можливо, це бажання гратися, чи з'їсти щось смачненьке. І таким чином, за бажаннями поступово народжуються права. Життєвий досвід не тільки свідчить, але й учить, що не буде дітей – не існуватиме й держави. Діти – дзеркало будь-якої держави, її майбутнє. Кожна держава любить дітей і піклується про них.

Права дитини – це певні можливості, що надаються нам, дітям, для того, щоб жити і дорослішати. Я розумію свої права як те, що ми можемо робити і в чому нам не можуть відмовити, щоб повноцінно рости та розвиватися.

Ми живемо в правовій державі. А були часи, коли люди жили в рабстві, перебували в кріпацтві. Довгий шлях проходило людство, поступово відвойовуючи права людини. Особливо важко жилося дітям у минулому. Вони працювали нарівні з дорослими, і ніхто не звертав уваги на те, що вони ще маленькі. Лише наприкінці XIX – на початку XX століття були створені перші закони, що забороняли використовувати працю дітей. Аж у 1924 р. у м. Женеві було прийнято Декларацію прав дитини. 20 листопада 1989 р. Генеральна Асамблея ООН схвалила Конвенцію про права дитини. 27 лютого 1991 р. Україна приєдналась до цієї Конвенції.

Кожна людина хоче бути щасливою. Вона має на це право. Так, пізнати щастя можна і в праці, і в боротьбі, і в дружбі, і в коханні… Важливо тільки, щоб праця була корисною не тільки для себе, а й для людей, щоб боротьба переслідувала гуманну ідею, а любов і дружба не були егоїстичними. Тому дуже часто, вітаючи один одного з тим чи іншим святом, ми бажаємо найперше здоров'я та великого щастя.

Зараз ми робимо найвеличніше своє відкриття – відкриваємо самих себе. А це – найпрекрасніше, що може відчути людина. У цих пошуках глибокий зміст: кожен має право розкрити свої реальні, досі незнані можливості. Я пробую писати вірші. Знаходжу цікаве в житті, природі. Викладаю в часи натхнення свої думки на папір. А ще люблю займатися хореографією. Танець – це відчуття свободи, грації, насолоди. У вільний час захоплююся історичною літературою. Це дає можливість будувати, творити своє «Я».

Люди зовсім різні і чимось неповторні. У кожного на небі є своя книга, де записана уся наша доля, та якщо її відкрити, то можна побачити ще й чисті сторінки. Лише ми повинні ці сторінки заповнити хорошими справами, молитвою, досягнути чогось в житті, докласти усіх зусиль, щоб здійснилися задуми та мрії.

«Я маю право!», «Чому ви порушуєте мої права?» – ці слова, на жаль, часто використовує людина в ситуаціях, коли сама неправа. Зазвичай заява про особисті права слугує виправданням пасивності, лінощів, прагненням отримати щось, нічого не даючи взамін. Та слід знати не лише свої права, але й обов'язки.

Вдумаймося у слова Леонардо да Вінчі: «Пам'ятай! Життя є дар, великий дар, і той, хто його не цінує, цього дарунка не заслуговує». Я маю право жити на Землі. Навчатись, творити. Примножувати її багатства, відстоювати її честь та гідність. Зустрічати з радістю кожну весну і проводжати у вирій журавлині ключі, милуватися волошками в житах, спілкуватися з друзями, гордитися своєю Батьківщиною, захищати її від ворога.

ХУДИК Владислава

учениця 8 класу Лисичанського ліцею № 8
Сіверськодонецького району
Луганської області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Я маю право на життя... Я маю його від народження. І як би не склалося моє життя, яким би воно не було – я маю на нього право!

Я маю право обирати свій шлях, своє майбутнє. Маю право помилятися і робити висновки, захоплюватися і розчаровуватися, крок за кроком йти до своєї мрії і знову мріяти про щось інше. Я хочу жити своє життя.

Право на життя має на меті захист, безпеку, підтримку і можливості. І все це в мене намагаються відібрати. Ті обставини, які мені нав'язали – це не про право. Бо для когось моє життя нічого не варте.

Мені дуже прикро, що на долю українців випала надзвичайна несправедливість – війна: підступна, безжальна, нищівна. Наші життя знецінені жорстокими вбивцями, які нехтують моральними чи правовими нормами. Вони ні перед чим не зупиняться. Їм здається, що вони мають на це право. Вони наділили себе правом позбавити нас життя. Вони перетворили наше життя на виживання.

В найсумніші миті здається, що кінця цьому не буде. А я хочу жити там, де не існує понять тривога, обстріл, комендантська година, світломаскування, блекаут, шахеди, балістика. Значення цих слів зараз знають навіть малюки. Нам довелося дуже швидко подорослішати. А я хочу ще побути дитиною, бачитися зі своїми друзями, яких знаю з дитинства, спілкуватися з ними не через мобільний зв'язок, а разом йти до школи, сидіти за одною партою, гуляти ввечері вулицями рідного міста, до якого, до речі, вже, мабуть, ніколи не повернуся. Я хочу мати постійне місце проживання, хочу нарешті розпакувати свої речі, розмістити їх зручно у шафі. Хочу використовувати весь простір кімнати, щоб мені було зручно. Але я не маю такої можливості... Бо маленьку кімнату змушені ділити шестеро людей. Потрібно триматися всім разом, через страх за своє життя, бо у будь-яку мить все може змінитися. Ніхто не знає, у яку хвилину дня чи ночі доведеться швидко хапати все найнеобхідніше та покидати тимчасовий прихисток… Я це вже пережила чотири роки тому і не хочу пережити знову.

Людям, яким ніколи не доводилося за таких обставин покидати свою домівку, важко зрозуміти тих, хто все втратив. Ми не хотіли мати статус внутрішньо переміщених осіб чи біженців. Ми були громадянами мирної країни, яка нікому не бажала зла. Батьки працювали, ми вчилися, щось планували. Але збройна агресія ворога змусила нас втратити своє минуле, жити одним днем, не планувати майбутнє. Та навіть це не найстрашніше, бо хтось втратив рідних, а хтось своє життя. Життя, на яке мав повне право.

Правда життя в тому, що навіть найтемніша ніч колись має закінчитися. І настане ранок, теплий і, головне, мирний. Я вірю в це і чекаю. Я не знаю, як складеться наша доля далі, але впевнена, що це випробування нас багато чому навчить і загартує. Наша країна відродиться, відновиться, стане сильною і могутньою. Я маю право вірити. Це робить мене сильнішою. Життя продовжується, а я маю право жити!

ШЕВЧЕНКО Анна

учениця 10 класу Верхньодніпровського ліцею № 1 Верхньодніпровської міської ради Дніпропетровської області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Чи знаєте ви, скільки дітей постраждало під час війни в Україні? Станом на лютий 2026 року офіційно зафіксовано понад 680 загиблих дітей. Понад 2360 дітей отримали поранення різного ступеня тяжкості. Ці цифри – лише «верхівка айсберга». Вони включають тільки верифіковані випадки. Реальна кількість жертв у Маріуполі, Волновасі та інших окупованих містах, на жаль, залишається невідомою. Понад 20000 дітей офіційно визнані примусово переміщеними або депортованими до рф (хоча за неофіційними даними ці цифри можуть сягати сотень тисяч). Сьогодні українські діти втрачають не лише базове ПРАВО на життя, а й право на розвиток, безпечну освіту та просте дитинство в затишній, теплій оселі. Ця тема є криком про справедливість, адже в центрі Європи XXI століття право на спокійний сон стало привілеєм, який ми змушені виборювати.

Війна – це не просто політичний конфлікт, а замах на базові права людини, протистояти якому ми можемо лише через активну громадянську позицію та єдність із європейською демократичною спільнотою. Для мене та мільйонів моїх однолітків право на життя сьогодні – це не про абстрактну свободу, а про втрачену можливість просто бути підлітком. Ми не маємо змоги повноцінно відвідувати школу, займатися улюбленими хобі чи розвивати таланти у гуртках, бо наше життя тепер залежить не від розкладу занять, а від звуку сповіщень про небезпеку.

Ось як це виглядає в цифрах: 400 шкіл зруйновано вщент, а понад 4400 закладів освіти в Україні пошкоджено – це не просто статистика руйнувань, це тисячі вкрадених мрій про професію та майбутнє. Проте цифри на папері не передають того, що відчуває дитина, сидячи годинами в холодному укритті замість шкільного класу. За останніми даними, рівень високого стресу серед українських дітей зріс до 37%, кожна п’ята дитина в Україні втратила родича або близького друга на цій війні. Таким чином, агресія намагається перетворити молоде покоління на «втрачене», позбавляючи нас не лише спокійного сьогодення, а й інструментів для побудови гідного життя завтра.

Чесно кажучи, ми втомилися бути сильними. Ми просто хочемо спати у своїх ліжках, а не бути символами незламності для всього світу. Але іншого вибору у нас немає, тому ми маємо демонструвати стійкість, перетворюючи свій біль на силу.

Молоді люди не чекають, поки дорослі все виправлять, вони діють. Сьогодні тисячі підлітків стали активними волонтерами, допомагаючи внутрішньо переміщеним особам та збираючи кошти на потреби захисників. Хтось поширює правду про війну в TikTok та Instagram для іноземної аудиторії, щоб світ знав реальну ситуацію в Україні. А інші представляють Україну на міжнародних конкурсах і змаганнях, доводячи, що ми – талановита й сучасна нація. Така активність – це наш вибір. Ми показуємо, що вже зараз поділяємо європейські цінності, де голос кожної людини має значення. Ми не просто ВИЖИВАЄМО, ми БУДУЄМО своє майбутнє в європейській родині, де права людини є найвищим законом.

Для нас ЄС – це не політика чи прапори. Це можливість просто знати, що завтра твоя школа буде стояти на місці, а твій голос почують не тому, що ти символ незламності, а тому, що ти – людина. Ми

обираємо систему, де людина, її життя та свобода є найвищою цінністю. Українська молодь не просто чекає на перемогу, а будує її щодня своєю активністю, волонтерством та відданістю цим цінностям.

Ми відмовляємося бути «втраченим поколінням» – ми стаємо поколінням, яке вибороло своє право на гідне майбутнє.

ШЛЯХОВА Христина

учениця 8 класу Фруктівського ліцею
Новенської селищної ради
Запорізької області

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Народження людини – це нова книга буття. Це історія з чистими аркушами, на яких саме життя пише її долю. Яке це диво, коли вперше пізнаєш цей загадковий і таємничий світ! Світ, у якому червоними і чорними нитками переплітаються твої емоції, страхи, цікавість, сприйняття себе, розуміння власного призначення... і втрати. Перші втрати. Зневіра охоплює твою душу і починає підкорювати собі.

– Ні, тримайся, – немов божевільний, повторюєш собі щохвилини, – тримайся! Ти впораєшся! Ти зможеш! У тебе є ПРАВО...

Мабуть, схожі думки вирують у голові таких же підлітків. З дитинства нам повторювали про наші права... Цікаво, чому ж тоді чужі люди (та хіба їх можна взагалі назвати людьми?) позбавляють мене цього ПРАВА? Чому я маю ховатись у бомбосховищах, здригатись від сирен, адаптуватись у чужому для мене місті, зберігаючи тепло від спогадів про рідну домівку? Чому мене позбавили ПРАВА прокидатись у своєму ліжку, вільно ходити до ліцею? Чому я змушена вдивлятись в акаунти однокласників онлайн? Чому я, майже доросла людина, дозволяю собі інколи плакати замість того, щоб сльози стали лише відлунням радості: за нарешті розв’язану задачу з геометрії, за подарований батьками новенький телефон, за перемогу в конкурсі або спортивних змаганнях, за жарти бабусі, яку, можливо, більше ніколи і не побачу?

Де моє ПРАВО на життя? На те життя, яке мені гарантує моя держава, але нахабно і жорстоко чомусь позбавляє інша, абсолютно чужа, до якої я і мої друзі, родина, народ не маємо стосунку? Моє право на життя, гарантоване світом «по суті», щоночі перевіряється на міцність стінами бомбосховища «по факту». Каламбур, скажете ви. Так, саме каламбур! Каламбур не лише у формулюванні мною думок, але й у розумінні (чи нерозумінні?) ситуації, яка склалась навколо мене.

Я маю ПРАВО на життя! На те життя, яке має надавати мені крила. Я хочу бути ЩАСЛИВОЮ! Я хочу бути ДИТИНОЮ! Мені набридло марнувати найкращі свої роки на страх і зневіру, на очікування і спогади. Я хочу ЖИТИ! Жити, а не існувати!

Дорослі, ну невже ви не розумієте цього? Чому через амбіції однієї істоти (язик не повертається назвати його людиною!) я опинилась десь за обрієм свого життя? Як можна відтепер мріяти про майбутню професію або подальший розвиток, коли мені не вистачає саме ЦИХ років, які спливають так швидко і невпинно? Їх не поверне ніхто і ніщо, на жаль. Ось це і є моя доля, моє ПРАВО?

Питань забагато, але жодної відповіді. Справа в тому, що вони повсякчас вирують у моїх думках, але навіть уявлення не маю, що робити з ними. Мабуть, ніхто, навіть ви, не знає правильних відповідей на ці питання.

Поступово моя життєва книга заповнюється рядками, окремими розділами. Читаючи її, стає боляче до сліз. Деякі аркуші так і залишаться порожніми – чистими, немов кришталь... Я впевнена, що наприкінці мого життєвого шляху сторінки цієї книги будуть повністю заповнені: там буде і радість, і сум, і щастя, і горе, і розчарування, і кохання, і безсилля, і віра, але... Там назавжди залишиться оця порожнеча...

Я маю ПРАВО на життя! Я маю ПРАВО ЖИТИ! Безперечно, так і буде. Шкода лише одного: у мене немає ПРАВА обирати, як саме я буду жити і яким буде моє життя... На жаль, цього мене, як і всіх інших дітей, позбавили... Позбавили ті, хто не має такого ПРАВА і не має обирати за мене!

ЮР'ЄВА ОЛЕКСАНДРА

учениця 11 класу Ліцею № 30
міста Житомира

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ

Коли ти живеш в країні, яка знаходиться у воєнному стані, порушується твоє головне право – право на життя, адже щодня є небезпека не прокинутися зранку. Масові злочини проти людей: обстріли інфраструктури та цивільного населення, теракти, вчинені колаборантами проти свого ж рідного народу, люди з психічними порушеннями вбивають громадян просто на вулицях. Звичайно ж дії українців, що зрадили Батьківщину ніяк не зрівняються із воєнними правопорушеннями, вчиненими країною-агресором, тому що вони насичені особливою жорстокістю та ненавистю до всього українського народу.

«Кожна людина має невід'ємне право на життя», – сказано у статті 27 Конституції України. Хоча коли ти бачиш, які протиправні діяння вчиняються з боку ворога, віра в справедливість зникає. Авіаудар по Маріупольському драмтеатру, де великими літерами було написано «ДІТИ», масові втрати мирних жителів у Бучі, у цей час там перебували мої знайомі, їм вдалося виїхати за добу до того злощасного дня, але період, що вони провели в підвалі церкви, викарбувався у їхній пам'яті назавжди, особливо в маленької Марго, яка бачила щодня в укритті військових зі зброєю, що нібито наглядали за мирним населенням. Дівчинка запитувала у мами: «Чому я маю помирати, коли прожила так мало часу, за що?». Ракетний удар по Краматорському вокзалу у 2022 році був для мене не менш болючим. Коли ми з сім'єю евакуювалися до рідних на захід України цього ж року залізницею – це був для мене жах наяву. Страх невідомості, дощова погода, звуки сирени на вокзалі, щемливе прощання з батьком, що залишався служити у місті, і на тлі цих спогадів чути новини, де люди загинули, чекаючи на порятунок, – неймовірно боляче.

А якщо згадати про воєнні злочини щодо військовополонених? Жорстоке поводження й побиття, катування під час допитів, неналежні умови перебування, психологічний тиск та використання у пропаганді – як люди можуть так ставитися до інших людей? Стаття 3 Загальної декларації прав людини: кожна людина має право на життя, свободу та особисту недоторканність. Невже після усіх трагедій, що принесла Друга світова війна людству, після прийняття ЗДПЛ і остаточного визнання життя найбільшою цінністю, хтось ще може у 21 столітті так низько поводитися з людьми? Чому ж тоді країна-агресор не дотримується цих міжнародно визнаних і зазначених прав? Чому світові настільки байдуже на цінність життя українців?

На жаль, такі безкарні вчинки змушують тебе усвідомити, що допоки іншим незалежність, свобода й право на життя є невід'ємними та гарантуються з моменту народження, твій народ мусить виборювати такі базові речі кров'ю й потом, ціною життя захисників, що також хотіли бачити, як ростуть їхні діти, а не окопи й зброю, що бачили натомість. Життя все ж несправедливе, але тяжкі часи породжують сильне духом покоління. Я вірю, що майбутнє України в надійних руках. Адже злочини проти рідного народу пробудили в українцях жагу до правди, глибше розуміння своїх прав та усвідомлення відповідальності за власні вчинки.

Після відвідування Бучі відомий британський правник Карім Хан зауважив: «Україна – це місце злочину». Президентка Європейської комісії висловилася так: «Цілеспрямовані атаки на

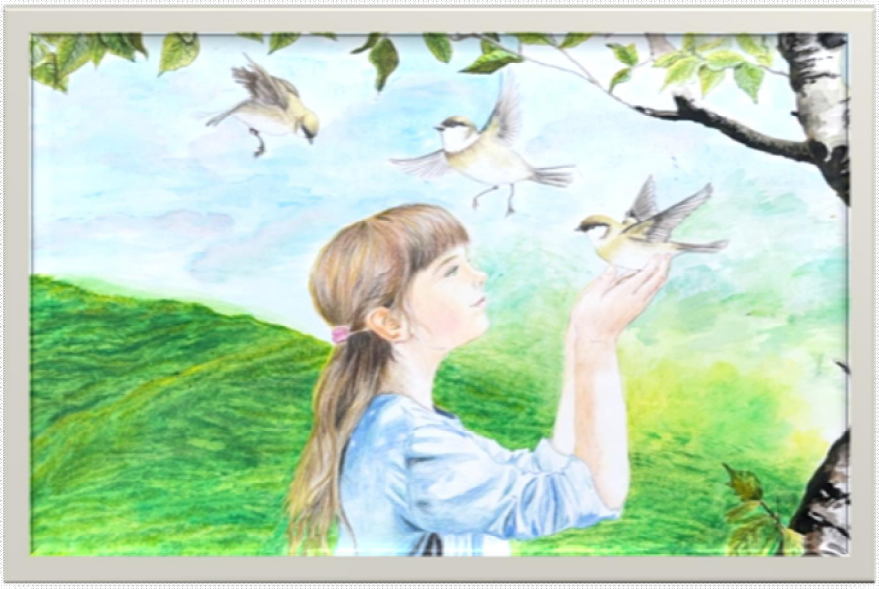
цивільних є варварством і воєнним злочином». Шкода, що про Україну дізналися саме так, адже наша мальовнича держава могла зацікавити іноземців й приємними сюрпризами, але я радію, що міжнародні організації не забувають про нас, продовжують усіляко допомагати та поширювати лише правдиву інформацію, а не сфальсифіковані факти. І я щиро вірю, що ніхто не залишиться непокараним у всіх цих протиправних діяннях стосовно моєї Вітчизни.

Малюнки

АДАМЕЦЬ Євгенія –
учениця 9 класу Шепетівського навчально-виховного комплексу № 3 у складі «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів імені Н. Рибака та ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою» Хмельницької області

БОНДАРЕНКО Єва *– учениця 9 класу Ліцею села Кримне Дубечненської сільської ради Ковельського району Волинської області*

БРОДОВСЬКА Вікторія –
учениця 8 класу Закладу загальної середньої освіти «Грудківський ліцей» Камінь-Каширської міської ради

ВАСИЛЬЄВА Вероніка –
учениця 10 класу, вихованка вокальної студії «Щебіт» Вишнівського центру творчості дітей та юнацтва Київської області

ВЕРБЕЦЬКА Софія –
учениця 9 класу Лісниченської гімназії Бершадської міської ради Вінницької області

ВЕРЕНИЧ Каріна –
вихованка дизайн-студії «Арт-графіка» дизайн-студії Палацу дитячої та юнацької творчості Солом'янського району міста Києва

ДАНИЛЮК Дарія –
учениця 7 класу Ліцею «Оберіг»
Ковельської міської ради
Волинської області

ДЯКОВА Марія –
учениця 8 класу Комунального закладу
«Харківський ліцей № 126
Харківської міської ради»

ЄФРЕМОВА Ольга –
учениця 6 класу Закладу позашкільної освіти «Центр дозвілля дітей та юнацтва Вознесенівського району» Запорізької міської ради

ЖОГЛО Катерина –
учениця 11 класу Роменської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 7, вихованка Зразкової аматорської студії образотворчого мистецтва «Чарівна палітра» Роменського міського Будинку культури Сумської області

КИЙ Влас –
учень 11 класу Оршовецького ліцею Неполоковецької селищної ради Чернівецького району Чернівецької області

КІВКО Тетяна –
учениця 9 класу Хорольського навчально-виховного комплексу (загальноосвітнього навчального закладу І-ІІІ ступенів – дошкільного навчального закладу) Хорольської міської ради Лубенського району Полтавської області

КОВАЛЕВИЧ Богдана –
учениця 9 класу Старинського ліцею
Вороньківської сільської ради
Бориспільського району
Київської області

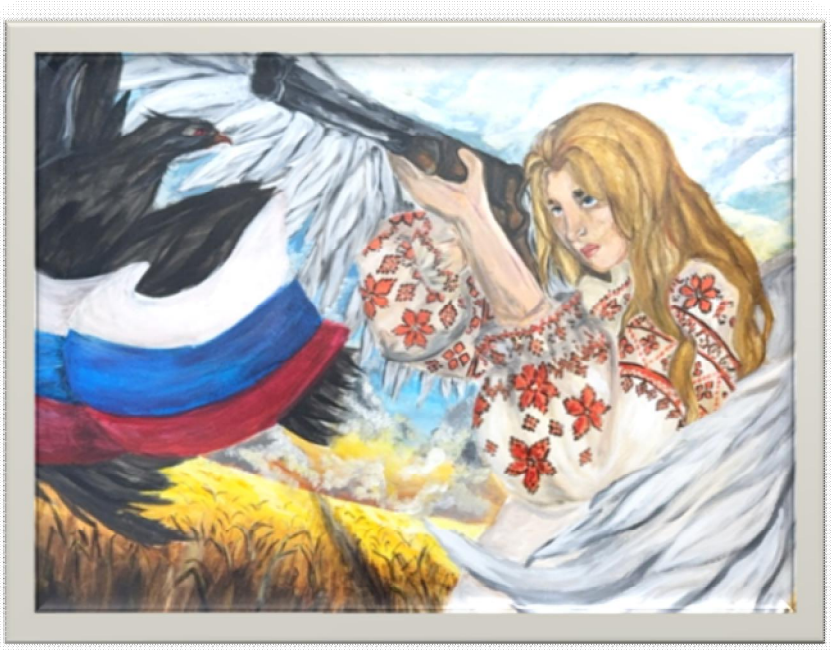
КОЗЛОВА Єлизавета –
учениця 9 класу Черняхівського ліцею
№ 1 Черняхівської селищної ради
Житомирської області

КОРЕНЧУК Діана –
учениця 8 класу Ярунського ліцею Ярунської сільської ради Звягельського району Житомирської області

КОСТЕНКО Аделіна –
учениця 9 класу Загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 6 Горішньоплавнівської міської ради Кременчуцького району Полтавської області

КОЦЮБА Мар’яна –
студентка Хмельницького фахового коледжу Хмельницької торговельно-економічної академії

КУЗИК Анна –
учениця 9 класу Комунального закладу «Кам’янський ліцей № 1 Кам’янської міської ради Черкаської області

КУЗНЕЦЬ Єва –
учениця 9 класу Сарненського ліцею № 1 імені Т. Г. Шевченка Сарненської міської ради Сарненського району Рівненської області

ЛАНОВА Єва –
вихованка художньої студії «Чарівна палітра» Зразкового художнього колективу Маневицького центру творчості дітей та юнацтва Волинської області

ЛЕТА Аліна –
учениця 8 класу Рахівського закладу загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів № 1 Рахівської міської ради Рахівського району Закарпатської області

МАМЕДОВ Тимур –
учень 9 класу Свеської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів № 2 «ліцей» Свеської селищної ради Шосткинського району Сумської області

ЛЯГІНА Олександра –
вихованка творчого об'єднання «Палітра» Комунального закладу позашкільної освіти «Центр позашкільної освіти» Шахтарської міської ради Донецької області

МАРЧУК Марта –
вихованка гуртка «Студія образотворчого мистецтва «Птаха» Центру позашкільної освіти міста Володимира Волинської області

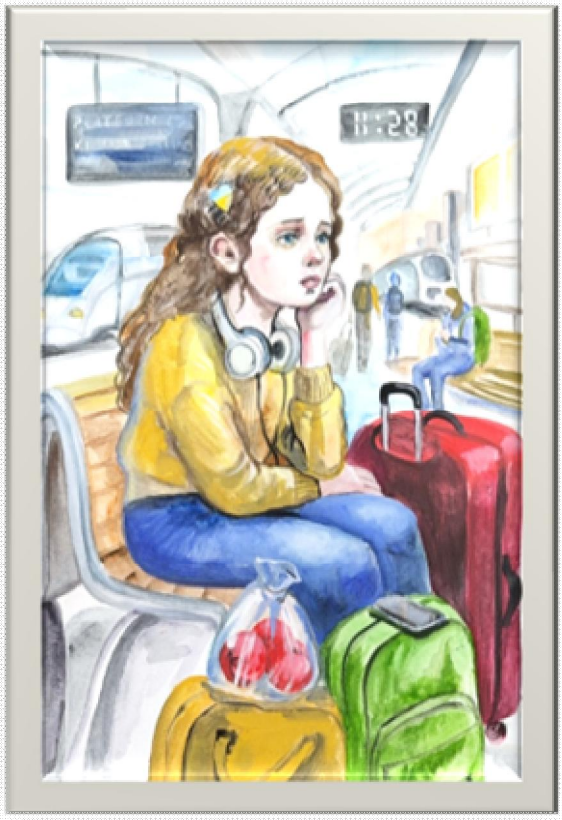
МЕДВІДЬ Вероніка –
учениця 9 класу Тейсарівської гімназії Жидачівської міської ради Львівської області

МЕЛЬНИК Віталіна –
вихованка гуртка образотворчого мистецтва «Веселковий дивосвіт», учениця 9 класу Комунального закладу загальної середньої освіти «Луцький ліцей № 23 Луцької міської ради» Волинської області

МИКОЛАЄНКО Аліна –
вихованка гуртка «Студія образотворчого мистецтва» Комунального закладу «Новосанжарський будинок дитячої та юнацької творчості» Новосанжарської селищної ради Полтавської області

МІЩЕНКО Олександра –
учениця 8 класу Приватної школи «Афіни» міста Києва

НАБОРЗНЯК Софія –
вихованка гуртка «Колорит» Вишнівського центру творчості дітей та юнацтва Київської області

НАГОРНИЙ Святослав, МУЦ Владислав –
учні 10 класу Військового ліцею Державної прикордонної служби України Хмельницької області

НЕЧИПОРУК Анна –
учениця 8 класу Рівненського ліцею № 23 Рівненської міської ради

ПАНЧЕНКО Софія –
учениця 9 класу Тульчинського ліцею № 1 Тульчинської міської ради Вінницької області;

ПАРАСЮК Єлизавета –
учениця 8 класу Кам'янець-Подільського ліцею № 10 Кам'янець-Подільської міської ради Хмельницької області

ПЕХ Юлія –
учениця 9 класу Опорного закладу «Шацький ліцей» Шацької селищної ради Волинської області

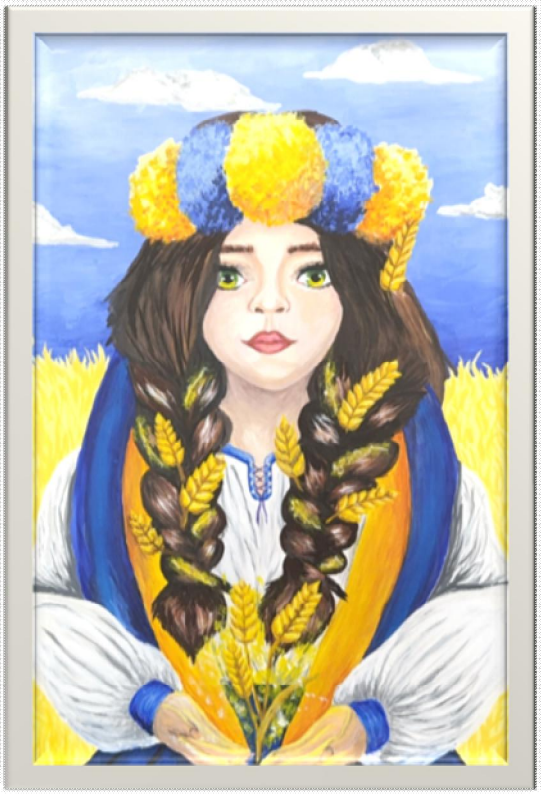

ПИЛИПЕНКО Роза –
учениця 10 класу Комунального закладу
«Ліцей № 2 Покровської міської ради Дніпропетровської області»

ПІНЧУК Аліна –
учениця 8 класу
Степанівської загальноосвітньої
школи І-ІІІ ступенів № 17
Херсонської міської ради

;

ПІЦИК Єлизавета –
вихованка Комунального закладу «Палац учнівської молоді Луцької міської ради» Волинської області

ПІЧКУР Катерина –
студентка ІІІ курсу Фахового мистецького коледжу Луганської державної академії культури і мистецтв

ПРИЙМАК Дмитро –
вихованець Зразкової студії образотворчого мистецтва «Кольоровий водограй» Закладу позашкільної освіти «Будинок дитячої та юнацької творчості» Камінь-Каширської міської ради Волинської області

СЛЮСАРЧУК Олександра –
вихованка студії образотворчого мистецтва Центру науково-технічної, дитячої та юнацької творчості Рахівської міської ради Закарпатської області

СИДОРУК Анна –
вихованка гуртка «Колібрі»
Шацького Будинку дитячої та
юнацької творчості
Волинської області

СОТНІЧЕНКО Тетяна –
учениця 11 класу Тульчинського
ліцею № 1 Тульчинської міської ради
Вінницької області

ТИМОШИК Аріна –
учениця 9 класу Опорного закладу загальної середньої освіти «Раково-Ліський ліцей» Камінь-Каширської міської ради Волинської області

ТИХОМІРОВА Віра –
учениця 8 класу Приватної школи «Афіни» міста Києва

ТКАЧЕНКО Анастасія –
учениця 11 класу Старинського ліцею Вороньківської сільської ради Бориспільського району Київської області

;

ТРОФИМЧУК Софія –
вихованка Комунального закладу «Палац учнівської молоді Луцької міської ради» Волинської області

ХАРЧЕНКО Дар'я –
учениця 10 класу Роменської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 7, вихованка Зразкової аматорської студії образотворчого мистецтва «Чарівна палітра» Роменського міського Будинку культури Сумської області

ШКІЛЬ Софія –
учениця групи № 111 Закладу професійної (професійно-технічної) освіти «Подільський професійний коледж» Хмельницької області

ШАПОЧКІНА Марія –
учениця 8 класу Ліцею № 303
Дарницького району міста Києва

ЯРОВА Діана –
учениця 8 класу Козаровицької
гімназії Димерської селищної ради
Київської області

КОНКУРСНИЙ КОМІТЕТ:

Голова журі:

Андрущенко Віктор Петрович – ректор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, член-кореспондент НАН України, академік НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, доктор філософських наук, професор.

Співголова журі:

Мага Петро Петрович – художній керівник київського театру «Особистості», український актор, поет-пісняр, телеведучий, сценарист, режисер масових заходів.

Заступник голови журі:

Драпушко Ростислав Григорович – проректор з науково-педагогічної роботи, професор кафедри професійної підготовки, документознавства та публічного управління Соціально-гуманітарного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат філософських наук, професор, заслужений працівник соціальної сфери України.

Члени журі:

Бакка Тамара Володимирівна – заступник декана з навчально-методичної роботи Історичного факультету, доцент кафедри методології та методики суспільних дисциплін Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат педагогічних наук;

Богомаз Оксана Юріївна – викладач кафедри методології та методики суспільних дисциплін Історичного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор філософії в галузі педагогіки;

Ваксютенко Павло Сергійович – асистент кафедри філософії Соціально-гуманітарного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;

Візер Світлана Олександрівна – завідувач кафедри історії та етнології України Історичного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат історичних наук, доцент;

Гавронська Тетяна Володимирівна – доцент кафедри права Соціально-гуманітарного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат юридичних наук, доцент;

Голішевська Анастасія Валеріївна – доцент кафедри політичних наук Соціально-гуманітарного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат політичних наук;

Гончаренко Катерина Сергіївна – завідувач кафедри філософії Соціально-гуманітарного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат філософських наук, доцент;

Гончаренко Тарас Євгенович – старший викладач кафедри рисунку Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури;

Горінов Павло Валерійович – декан Соціально-гуманітарного факультету, професор кафедри права Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат юридичних наук, доцент, заслужений працівник соціальної сфери України;

Деркачова Наталія Олександрівна	–	заступник декана з виховної роботи Соціально-гуманітарного факультету, старший викладач кафедри права Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;
Ільюк Олег Євгенович	–	старший викладач кафедри культурології, богослов'я і релігієзнавства Соціально-гуманітарного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор філософії в галузі філософії;
Карнаух Анна Анатоліївна	–	заступник декана з наукової роботи та міжнародного співробітництва Соціально-гуманітарного факультету, доцент кафедри політичних наук, Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат політичних наук, доцент;
Карпунь Наталія Олегівна	–	асистент кафедри історії міжнародних відносин та гуманітарних дисциплін історичного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;
Ковальський Віктор Семенович	–	шеф-редактор газети Юридичний вісник України, директор видавництва Юрінком Прес, член-кореспондент Національної Академії правових наук, доктор юридичних наук, доцент;
Кончаковська Валентина Василівна	–	доцент кафедри права Соціально-гуманітарного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат юридичних наук, доцент;
Макаренко Леся Леонідівна	–	начальник редакційного відділу Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор;
Макарова Олена Василівна	–	заступник директора з навчально-методичної роботи Соціально-гуманітарного факультету, доцент кафедри права Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат юридичних наук, доцент;
Мелещенко Тетяна Володимирівна	–	декан історичного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат історичних наук, доцент;
Новіцька Таміла Валентинівна	–	керівник Центру гуманітарної та молодіжної політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат філософських наук, доцент;
Філик Наталія Володимирівна	–	Учений секретар Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури, кандидат юридичних наук, доцент;
Хоменко Наталія Володимирівна	–	завідувач кафедри соціології Соціально-гуманітарного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат психологічних наук, доцент.

Науково-популярне видання

Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ…

КОНКУРСНІ РОБОТИ

ЕСЕ · МАЛЮНКИ

За загальною редакцією доцента ГОРІНОВА ПАВЛА ВАЛЕРІЙОВИЧА,
декана Соціально-гуманітарного факультету
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,
кандидата юридичних наук

Випусковий редактор – *Л. Макаренко*
Технічне редагування – *Т. Дульська, Н. Савенкова*
Оригінал-макет – *В. Мурай, О. Куліш*
Художнє оформлення і обкладинка – *О. Гордашевська*

Тексти конкурсантів подані в авторській редакції.

Підписано до друку *24 вересня 2026 р.*
Формат 60х84/16 Папір офсетний. Гарнітура Таймс. Друк офсетний.
Умовн. друк. аркушів 4,8. Облік видав арк. 13,25.
Наклад 300 прим.
Віддруковано з оригіналів

Надруковано у Видавництві «Людмила»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 5303 від 02.03.2017
«Видавництво Людмила»
03148, м. Київ, а/с 115
Тел./факс: +380504697485, 0683408332
E-mail: lesya3000@ukr.net

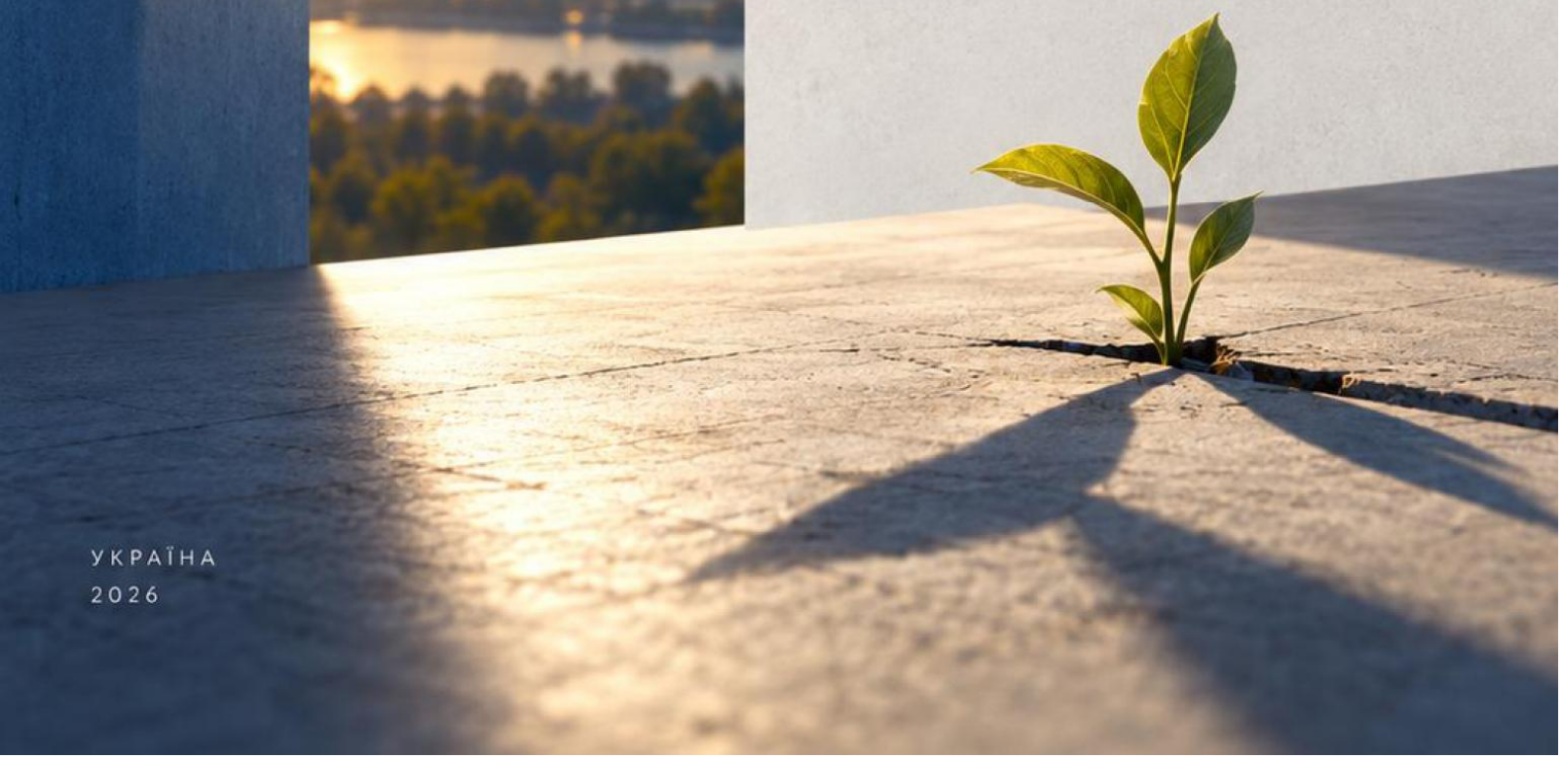
ЛЮДИ
ІДЕЇ
ГІДНІСТЬ
СВОБОДА
МАЙБУТНЄ

ТВОРЧІСТЬ, ЩО ЗМІНЮЄ СВІТ

Цей збірник об'єднує твори, у яких живе віра в людину, у силу ідей та у краще завтра. Тут — щирі історії, сміливі думки, яскраві образи і малюнки, що надихають, підтримують і нагадують: кожен із нас має право на життя, на мрію і на світ, у якому хочеться залишатися.

ЖИТТЯ
ЗАВЖДИ
ПЕРЕМАГАЄ

УКРАЇНА
2026